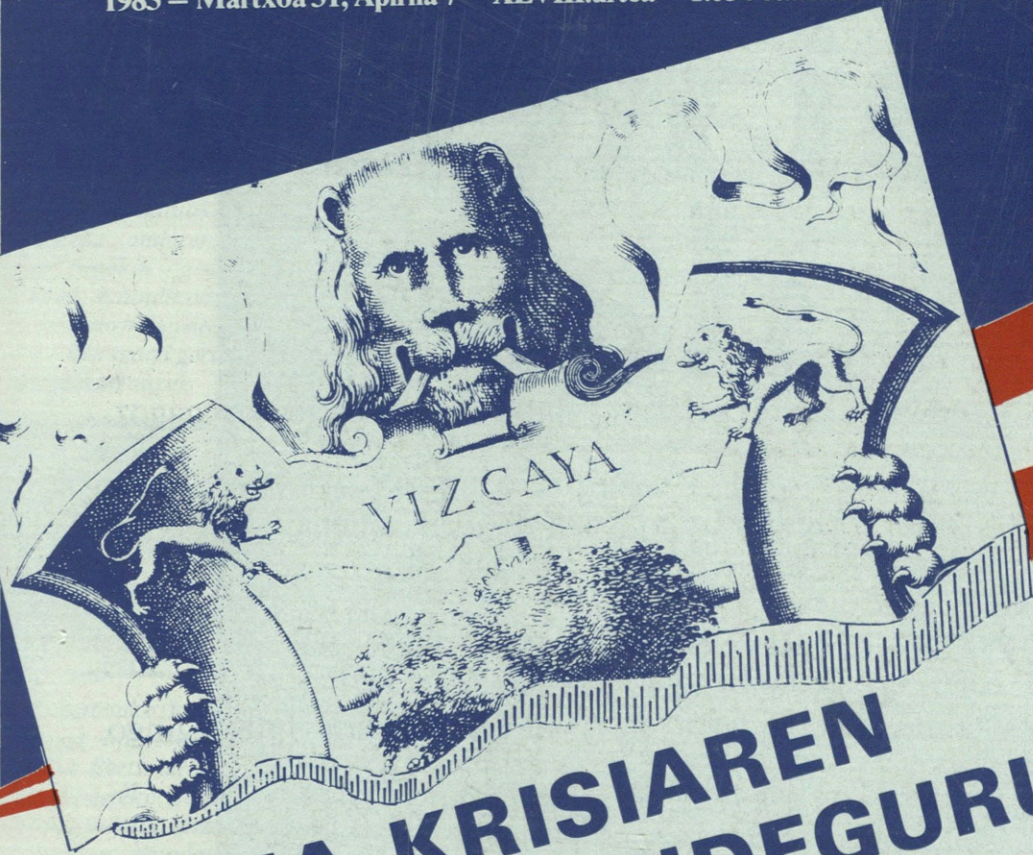

ARGIA

1985 — Martxo 31, Apirila 7 — XLVIII.urtea — 1.054 eta 1.055 zenbakia. 150 pezeta / 8 lib.

Nolako da
ARGIAren irakurlegoa?
«ARGIA inkesta»

BIZKAIA KRISIAREN BIDEGURUTZEAN

Aberri Eguna
85
Zenbaki
Berezia

Gure ahalegina Bizkaia rentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

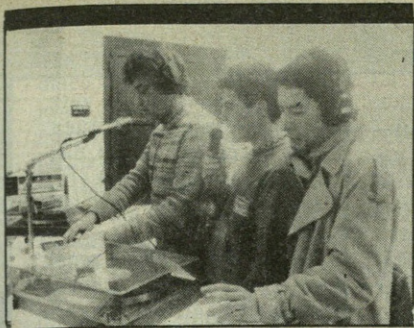
TXURRUKARI Oroikarria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditzen
gizonaren neurrigabek
ahalegina

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta hultzatutako Erakundea

Joan den azaroan, **ARGIA**k inkesta bat argitaratzeari ekin zion, bere irakurleei zuzendua eta hainbat puntutaz haien eritzia jasotzearen. Azkenean, datuak bildu eta sistematizatu ondoren, jasotako 564 erantzunekin geuretzat bederen interes haundikoak gertatu diren konklusio batzu atera ditugu. Zeuoi ere interesgarri gerta dakizueke. **11. orrialdean** duzue.

Aste honetako **kultur orrialdeetan** lau gai interesgarri datoz: Nafarroako Bertsolarien Txapelketaren finala hasteko, Seaskaren kanpaina berria ondotik, Arantxa Urretabizkaiarekin egindako elkarrizketa bat ere, eta azkenik AEKko irakaslea den Zorion-ekin beste elkarrizketatxo bat. **Kultur atariko berriek eta azken orrialdeko zurrumurruek osatzen dute aste honetako panorama.**

non-zer

1.054-55 zenbakia

4.— Aste giroa.

POLITIKA

- 10.— Irakurleak mintzo.
- 11.— Nor da **ARGIA**ko irakurle? Inkestatik ateratako datuak.
- 15.— Mundua ez da borobila. **Fanxin.**
- 16.— Mozambique, periodistak hantxutsik dabilta. **Pablo Sastre.**

BIZKAIA, DOSSIERRA

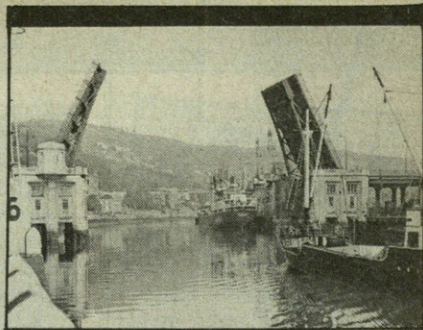
- 19.— Bizkaia, krisiaren bideturutzean.
- 20.— Sarrera gisa edo.
- 23.— Langile-mugimendua Bizkaian.
- 24.— Komunikabideak Bizkaian.
- 30.— Bizkaieraren eztabaida luzea.
- 36.— Bizkaian ez dago lurralde-politikarik.
- 38.— Arrantzalea: mitotik internazionalen erpetara.
- 39.— Zergatik ikasi euskara Bilbon? Mahai-ingurua.
- 44.— Meatzeta eta Enkarterria, herrialde ezezagunak.

KULTURA

- 47.— Kulturaren ataria.
- 48.— Nafarroako Bertsolari Txapelketan, Xalbador irabazle. **Kapi.**
- 50.— Mailux Zaldunbide-ekin solasean Seaska-ren kanpaina berriaz. **I.Borda.**
- 52.— Arantxa Urretabizkaiarekin, ETB utzi eta gero. **Urederra.**
- 54.— Zorion, Er(e)mutik AEKra heldutako predikaria. **Jesus G.**
- 55.— Txutxumutxuka. **Sabin.**

ETA BESTE...

- 56.— Jo...adarra.
- 57.— Bertsok: Arratsalde pasa Bilbon. **Amaia Etxeberria.**

*Euskadiko edozein arlori buruz ari garela, dudarik ez dago Bizkaia irakurlearen erreferentzia ezinbestekoa zaigula. Besterik ez bada, bertan biltzen delako Euskadiko biztanle goaren gehiengoa. Alde horretatik, interesgarria eritzi diogu behingoz, eta aurtengo Aberri Egunak eskaintzen zigun aukera aprobetxatuz, herrialde horri buruzko dossier berezi bat prestatzeari. **19. orrialde-tik 46.era** bere emaitzak dastatu ahal izango dituzue. Geure buruak kokatzeko balioko digun sarrera baten ondotik, hainbat erreportai luze topatuko dituzue: Bizkaiko komunikabideetaz, lurralde-antolaketa eta bizkaieraren eztabaida luzeari buruz. Horrezaz gain, langile-mugimenduetaz eta arrantzaz beste artikulua bana eskaintzen ditugu. Hain aiantziak eta zokoratuak ditugun Enkarterria eta Meatzetara hurbilketa moduko bat egitearren Muskizko zinegotzi batekin izandako elkarrizketa ere tartean dago, eta azkenik Bilboko bereusalduntzearen gaia ikutzeko modu bitxi hauze aukeratu dugu: hainbat sektore desberdinetako pertsonak mahai beraren inguruan bildu, ea bakoitzak asuntia zelan ikusten duen konta dezaten.*

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murmendi», Joseba Sarrionandia, Mikel Ubillos.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio, Zut.
Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.
Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen. z/g. Ramonaenea-behea. DO-NOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako 4.000 pezeta
Iparraldeko Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainiarako 4.000 pezeta
Beste atzerriarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

MARTXOA
30
APIRILA
12

Apirilaren 5an ilargi
betea

Apirilaren 7an Aberri
eguna

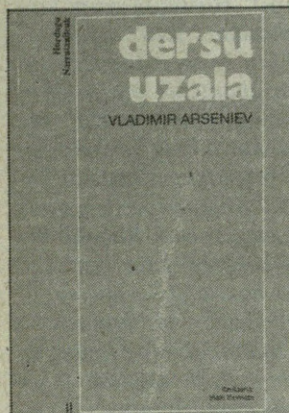
eguzkia: (Apirilaren 7an)
irten: 07,11
sartu: 19,42

mareak: (Apirilaren 7koak)
gora: 05,32 eta 17,52
behera: 11,39 eta
23,58.

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Inaki KAMINO

Egilea: Vladimir Arseniev.
Titulua: Dersu Uzala.
Argitaletxea: Hordago. Narra-
ratzaileak 3.a
Ezaugarriak: 492 orrialde.

Bi liburukitan argiataratu du nobela hain famatu hau Hordagok. Aski ezaguna zaigu gehienoi nobela baina bada ez bada ere hobe zertaz den pitta bat esplikatzea.

Kapitain bat bere talde eta guzti Errusian barrena doa neguan basorik baso, eta halako batean gauez bisitari bat ageri zaie. Bisitaria ez da oso pertsonaia normala, basoko bizimoduari egokitutako gizaki on eta bizkor hau, kapitaina eta bere lagunei gauza anitz erakutsieko dago. Pixkana pixkana azalduko dira Dersu delakoaren

izakeraren giltzarriak: naturarekiko lotura estua eta etengaitza, izakiez berak duen idea diferentea eta sentimenduez duen ikuspegi bitxia. Behin baino gehiagotan gertatuko zaie baliagarrri, bizia salbatuko dio kapitainari, basoan jatena bilatzen erakutsiko die eta hainbat une zailetan erantzuna azalduko die. Dersu zahartzearekin, hirira jaitsiko da kapitainarekin batera bizitzeko, baina bizimodu berriak erabat zapuztuko du basotarraren izakera. Bi pentsamolde ezberdinen kontrajartzean oinarritzen da nobela.

Itzulpena Iñaki Inurrietak egin da eta esan beharra dago, ez dela bat ere nekeza irakurkerari jarraitzea, hizkuntza naturala da, narrazioari aise segitzen zaio eta sintaxi moldegaitzik gabeko liburua da bestalde.

Egilea: Ez da ageri.
Titulua: Leyendas del País Vasco y Navarra.
Argitaletxea: Labor bolsillo juvenil.43.
Ezaugarriak: 128 orrialde.

Gure herriaren elezahar zenbait biltzen du Bartzelonako Labor-ek kaleratu duen liburuxka honek. 24 dira País Vasco-koak eta 7 Nafarroakoak.

Liburuxka 10 urtetik gorako gaztetxoentzat egin da, eta bere xedea adin horretako neskamutilek fantasiaz jantzitako irakurgai bat edukitzea du. Gure herriaren elezaharrak aukeratu dituzte horretarako. Tartalo, bere itzala galdu zuen gizonarena, aspaldian izandako senargaia neska bati gauez be-

re gelan sartzen zitzaiona, Donostiarenganako maitasuna zela eta, senargaia uzteko prest zegoen neskatarrena, Izaro uhartetik aurreko hondartzara maitearen ikustera gauero zihoan prallearena, Lekobide zaharrak alabari emandako ikaskizunak, Anbotoko Mari, gauez, bere lurak, besterenak laburtuz hedatzen zituen Astigarraga inguruko baserritarrena eta beste asko. Lehen ere aterea da argitaletxe hau Gaztela, Galiza nahiz Españako elezaharrik.

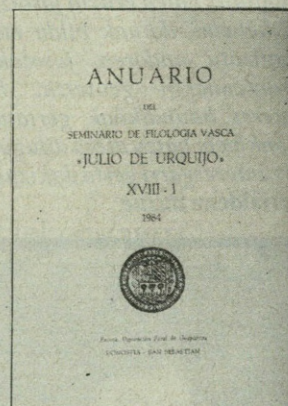
Egilea: Ezezaguna.
Titulua: Tormes-ko itzsu-mutilla.
Argitaletxea: Lauro ikastola.

Ezaugarriak: 144 orrialde.
Asmo ezinobea Bilboko Lauro ikastolak burutu duena, 1929.ean Orixe Bilboko argitaletxe ezagun batean kaleratu zuen Lazarillo de Tormes-en «Tormes-ko itzsu-mutilla» itzulpena berargitaratu egin baitu. Oraindik hainbat eta hainbat galdera zintzilik dituen (egilea, bere asmoa, esaera bihurri batzuren polisemia gatz ozipinduzkoa) nobela motz hau bizkaierara itzuli zuen Orixe, eta zegoen zegoentxoan inprimatu dute Laurokoek Anjel Zelaia etak egin prestaketan. Anjel berak ematen digu ororen berri.

Nola l, r, eta d grafiak goialdeko kaxotxarrik gabe doazen; gaurko ohiturei moldaturik, nola bustidura

automatikoak (ibilli, gatz, diñot) aldatu egin dituen, nola h-a ere sartu duen, disimilazio automatikoak (Lazarotxua, biarrak) ere aldatu dituen...

Beste guztia Orixe zenak egin bezala utzi da, haren testuari begiramen handi eginik.

Titulua: Anuario del Seminario de filología vasca «Julio de Urquijo». XVIII-1. 1984.

Argitaletxea: Excma. Diputación Foral de Guipúzcoa.

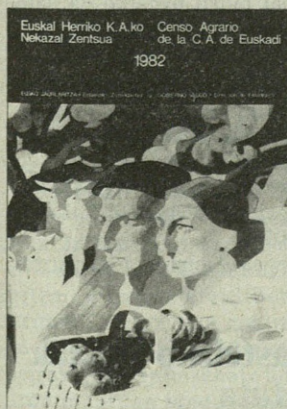
Ezaugarriak: 600 pta. 237 orrialde.

Utzixea dugu aldzikari beharrezko hau gure orrialdeetan beste askorekin gertatzen den antzera. Zenbaki hau 84. urteko aurrena, kallean hilebete batzu daramatzana da, Biltzen dituen lanak 7 dira. Aipatu beharko ere, 84. urteko bigarren zenbakia oraino kaleragabea dela.

Aurreneko lana J. Ignacio Telletxea Idigorasena da, eta oraindik argitara gabeko eskutitz batzu dakartza, Arturo Campionek Serapio Mujikari 1899-1921 bitartean idatziak. Gaiak euskal filologia nahiz testu zaharrei dagozkienak dira. Jose Maria Satrustegirena da hurrengo lana. Orrio, Ezkabarte ibarreko herri ttipi bateko testu zahar bat, 1750.ekoa, dakar, Hegoaldeko Goina-farrerako testua alegia. Dantzak galeratzen dituen legea dugu berau. Elbetea eta Elizondon ere aurkitu

omen dira testu honen parekoak. Morfologia eta lesioak ere badihardu. euskarazko testua erdarazko baten itzulpena da. Ines Pagolarena da hurrengo lana, euskal neologismoek lore jokoetan izandako garrantziaz, sarrera oharrez gainera, hitz berri guzti horien zerrenda luzea dakar, non ageri diren azalduz. Ez da dudarik lan honen beharraz eta merituz. Joseba Andoni Lakarraz bizkaiera zaharreko ablatiboa aztertzen du. Horretarako XVI, XVII, XVIII. mendeko testuak arakatzeaz gain, ahozko literatura ere kontutan hartu du. Testuen berezitasunagatik ilun dauden pasarte batzuri erantzun posiblea eman nahi die zenbaitetan. E. Knorrek orrialde beteko lana idatzi du, Fabri de Peiresc humanistari 1638.ean gorai-pu testu bat idatzi zitzaion, baziren pasarte batzu euskaraz eta testuari buruzko zalantza batzu argitzen ditu Knorrek. Jose Kerejetak Lizardiren lehen olerkiez argitaratu du bere lana. «Samai-ko zuloa» zuen Lizardik izengoiti argitaratu zituen aurren hiru olerkietan. Hitz lauzko haren testu bat (berak gipuzkeraz idatzitakoa) azaltzen da ere.

Azkenik Mitxelenaren lan bat dator. Euskal testu bizkaitar zahar bat da, bertsoz egina, Gipuzkoak mearekin garai batean izandako istiluen berri demaiguna. testu horren interpretazioa da.

Egilea: Estatistika Zuzendaritza.

Titulua: Euskal Herriko Komunitate Autono-

moko Nekazal Zentsua. 1982. Argitalpen labor-tua.

Argitaletxea: Eusko Jaurlaritza.

Ezaugarriak: 120 orrialde. Lan sakon eta ongi burutua Eusko Jaurlaritzako Nekazaritza eta Arrantza sailak Nekazaritzako Mahai nazional aholkulari eta INE-ren laguntzaren bidez kaleratu duena.

Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako nekazaritza kontuak ditu aztergai, 1982 urteko zentsuak kontutan hartuz, urri eta irail arteko ereintza garaiekoa. Informazio pila bildu dute, berek adierazi legetxe, nekazal politika eragingarriago bat lortzeko eta halaber sektorea hobeki ezagutzeko, nekazal sektoreen egituraketa eta beren ustiaketa (explotazioa) ere behar bezala egiteko. Azterketa lan honek badiu hobariak frango: erabilitako sistema EEE (CEE)koa bera da, horrek gure herriko zentsuen eta Europako arteko erkaketa zuzena egiteko aukera ematen du. Hobari gehiago ere bada. Esan beharrekoa ere guk aurkezten dugun liburu hau laborpen bat besterik ez dela. Badira honetaz gain hiru liburu mardul: bata inbentarioena, zentsuak ukitzen duen gai bakoitzari buruzko informazioa eta datu kopuru gaitza dakarrena. Beste biak, (lurraren erabilerrari dagokiona eta Aziendak, Makineria eta Lana) aztertzen dutenak. Lurraren emaitzak aztertzen dira bi hauetan. Guk aurkeztu laborpen liburu honek eskualdeka ematen dizkigu datuak, taulak, mapak, grafikoak e.a. Esate baterako: nekazal azalera, behi aziendak (buruka), traktoreen kopurua, basogintzako zuhaitz espezieen azalera, labore lurraren erabilera, enpresarien egoera juridikoa, famelia laguntzak, belarrak, makineria eta abar arraz luze bat.

Izena: Muskaria.

Ezaugarriak: VI. urtea. 23. zenbakia. Urtarrila-Otsaila 85. 100 pta.

Aurrera segitzen du aldizkari majo' honek bere bidean. Azken urteotan Euskal Herriak rock kontutan ezagutu duen ugarialdiari erantzuna ematen saiatu da gogotik saiatu ere, eta auzotan nahiz herri txikitan sortzen ari diren taldeei beren esku dagoen propaganda egiten. Ale honetan antrebista nahiz komentario ugari ditugu: hara ba. Eskutitz nahiz irakurleen eritziak, sortu berriak diren talde aunitzi egin komentarioak, rockeko taldeen textuen aurkezpenak e.a. Ez dugu inor diskriminatze asmorik, beraz ageri diren talde edo kantarien zerrenda botako dugu. Inor ahanzt bageneza, barka.

Fiebre, Kontuz Brake (Basauri ingurukoak, euskaraz lanean ari direnak), Itoiz, Bilbo inguruko Cibernetas, Algortako Rufus diskoka grabatzekotan, Ducan Dhu, Donostia inguruko Scooters gazteak, mod musika jotzen dutenak, Irungo Kortatu, Vómito social eta Anti Régimen, Nerbioi ezkerreko Altos hornos de Vizcaya, Eskorbuto, Txantreako Porkeria T, Barricada, Bilbo inguruko Bajo Cuerda, Santurtzi inguruko Bahia de Cochinos, Erriberako No Somos Nadie, Donostiako Otoño Fiel, Egia auzoko Baztango Muzinxut, Benito Lertxundi eta bukatzeko Nerbioi ibarrezkerrean izango den rock lehiaketa-

ren berri ematen duen albiste-a.

Pena da tokirik ezagatik elkarriketa guzti horien berri ezin emana, baina aski duzue horretarako Muskaria erostea.

Kultur Asteak

Doneztebeko I. Kultur Astea

Herriko jendeak prestatutarik Kultur Aste bat antolatuta Donezteben martxoaren 24ean hasi eta 31a bitartean. Lehengo astean iragarritako eginkizunetaz gain hauek dituzu falta direnak.

Larunbatean, 30ean, Sebastopoleko Titiriteroek antzerkia egingen dute bai kalean eta bai eskolan. Horrezaz gain pilota partidua etabarrak ere izanen dira.

Igandean, 31ean, goizaldeko 10tan hasi eta herri artisauek erakusketa: eskualdeko kaikugileak, buztinlariak, arotzak, zapatagileak, larrugileak, saskigileak, zurginak, saskigileak e.a. Eguerdiko 12tan pilota partiduen finala. Ordubatean Nafarroako komikilari onentsuen erakusketa: Murillo, Oses eta Joakin Resano arituko dira herriko plazan. Arratsaldeko 2,30tan herri-bazkaria izanen da eskolako jantokian tartean bertsolariak eta trikitilariak ere izanen direlarik. Arratsaldeko 7tan haur filme bat eskolako gimnasioan.

Ba da zer ikusia eta zer eginga Doneztebe aldean.

Bertsolaritza eta sagardoa Astigarragan

Hilaren 20an hasi eta martxoaren 30a bitartean ekingita interesgarriak antolatu ditu Astigarragako Euskal Kultur Taldeak.

Hitzaldiak, filmeak, afariaren bat eta Irrintzi Irratiaren saio bereziren bat eginak dituzte dagoeneko.

Hilaren 29an, ostiralean, Astigarragako sagardoaren museoari buruzko informazioa emango da J.Barandiaran enparantzan. Toki berean bertso-sagardo-trikitixa gai direlarik argitaratu diren disko eta liburu guzien erakusketak bat eskeiniko da.

Larunbatean, 30ean, arratsaldeko seiretan Tanttaka antzerki taldearen "Bai, baina non" obraren emanaldi bat izango da. Zazpi terditan bertsolari jaialdia. Gaueko hamaiketan gau pasa Nekez taldearen doinuak alaituta.

Gosaria bakoitzak bilatuko beharko du ahal duen tokian. Mieltxok aber noiz arte irauten duen irekita!

Arizkunen ere tope kulturarekin

Arizkunen ere 24ean hasita dihardute kultur ekintzekin. Flimeak, filminak, mintzaldiak... Denetarik egin dute dagoeneko.

Martxoaren 30ean Joanito San Martin euskaltzaindia eta beste hainbat instituziotako gizon ohoretsua izanen da "Euskal Herriko sorginez" hitzegiten. Hori dela eta (edota alderantziz) "Akelarre" filmea projektatuko da.

Hilaren 31ean emanen zaio amaiera kultur asteari. Justu Pello Salaburu arizkundarrak Euskaltzaindian sartu behar dueneko egunean. Sarrera ofiziala Arizkunen eginen da. Ondoren "Elkartasuna Dantzari Taldea" k Baztan aldeko dantzak dantzatuko ditu. Eskulan erakusketa bat ere izanen da. Horretan arituko direnak hauek izanen dira: Mikel Iriarte, Xabier Santxotena, Esteban Arretxea, Zesareo Soulé, Montxo Ruiz Cabestany eta Marta Berraondo.

ihardunaldiak

"Ongarri" III. ikustaldiak Elgoibarren

Elgoibarko Ongarri argazkilari elkarteak antolatuturik zenbait ekintza eginak dira dagoeneko martxoan zehar.

Hilaren 29an, ostirala, Sigfrido Koch-en Orreaga ikus-entzutekoa emango da. Gaueko 22,30tan eta Kapitól zinemalekuan.

Larunbatean, 30ean, 12tan A.K.M.eko hitzaldi aretoan mahaingurua Kazetal Argazkilaritzari buruz. Euskal erreportari garrantzitsuenek hartuko dute parte.

Igandean, hilak 31, Ongarri rallya ospatuko da. Bukaerako ekintza 17tan ospatuko da.

Rallyan parte hartzeko martxoaren 28a baino lehen deitu beharra dago (943) 740125 telefonora. Hor galdetu nola diren oinarriak etabar guztiak.

herri-kirola

Idi-probak Laudion

Aurreko asteburuan hasiera emandako probak oraingo honetan izango dute jarraipena.

Ostiralean, hilak 29, 5tan eta 10tan, Lasarteko Telleria, Lasarteko Katarain, Bermeoko Mendizabal, Billelako Jose Bilbao, Mungiako Muebles Urrutia eta Ordiziko Juan Regil Argoin.

Larunbatean eta bi ihardunalditan, hauak ere 5tan eta 10etan, Urretxuko Jose Salegi Belarreta, Gatikako Francisco Laski Bilbao, Bermeoko Jaime Alegria, Barrikako Patxo Goikoetxea, Berritxuko Burgo eta Izoriako Pablito Molinuevo.

Azken saioak igandean izango dira arratsaldeko 5tan. Maruriko Iruñea restaurantea, Leioako Tomas Zarraga eta Ondarroako Martin Eguskizaga.

kirola

Euskadiko XXV. Txirrindulari Itzulia

Zilarrezko ezteiak ospatzen ditu aurtengoan Euskadiko Txirrindulari Itzuliak. Hori dela eta txirrindulari onentsuenak dira parte hartuko dutenak. Sean Kelly, Bernard Hinault, Claude Criquelion, Greg Lemon etabar luze bat. Euskal Herriko onenak ere hor izango dira. Iñaki Gaston, Pello Ruiz Cabestany, Jokin Mujika, Julian Gorospe...

Beran emango zaio hasiera apirilaren 1ean eguerdiko 12tan eta bost etapa izango ditu. Leitza eta Doneztebetik igaro ondoren Ibardinen amaituko da lehenengo etapa hau.

Bigarrena Beran hasi eta Legorretan amaituko da, Zumarraga, Salbatorre eta Beasaindik pasa ondoren.

Hirugarrena Legorretatik hasi eta Getxo-Fadurarraino.

Ostegunean berriz Getxo eta Amurrio bitartean joango da suge-anitz-koloreduna.

Bukaera ostiralean izango da Amurrio eta Beasain artean ospatuko delarik lehenbiziko partea eta arratsaldean 12 kilometrotako kontrarreloj bat izango delarik.

ETBk telebista frantseseko espezialistak kontratatuko omen ditu karreraren informazioa betetzeko.

Lehiaketak

Lekeitioko VIII. Euskal Zinema Bilera

Ekainaren 27, 28 eta 29an ospatuko den bilera honetarako oinarriak argitaratu dira dagoeneko.

Euskal Herrian jaio edo bizi den edozein zinegile-zinezailek har dezake parte. Filme 8 eta Super 8 formatoak dira eskatzen direnak, zuri beltzean edo koloretan, mutu nahiz sonozizaturik.

Filmean agertzen diren hitz guztiak euskaraz esanak izango dira.

Batzorde batek Bilera aurretik aztertu egingo ditu aurkeztutako filmean ea baldintzak betetzen dituzten ikusteko.

Argumentuzkoak, dokumentalak edota gai libre arlotan aurkeztuko dira.

Filmaren luzapenak ez du mugarik.

Filme kutxaren gainean fitxa bat bete beharko da: izenburua, luzapena eta egilearen datuak.

Izena emateko beste fitxa bat bidali beharko da datu hauekin: Filmearen izenburua, Zein arlotan sartu den, Formatoa, Proieziaren abiadura, Kolorea, Soinua, Beste jakingarriak, Egilearen datuak (izen-abizenak, helbidea, herria, telefonoa e.a.).

Sari hauek banatuko dira: Filmerik onena; Dokumentalik onena; Argazki onena eta Doiñurik onena.

Parte hartzaile guztiei emango zaizkie S8ko roloak. Lekeitioko honetan estrenatutakoei 10 eta besteei 5. Lehenengo biak diru saria ere izango dute.

Izena eta filmean bidaltzeko epea ekainaren 15ean arratsaldeko 9tan amaituko da.

Ipuin lehiaketa Gasteizko Udalak antolatuta

Gasteizko Udalen euskara zerbitzuak antolatuturik haurrentzako ipuin lehiaketa batetarako oinarriak argitaratu dira. Parte hartzaileak OHOk 8. mailatik beherakoak izan beharko dira. Gasteizko edozein eskolak har dezake parte

lehiaketan lan guztiak euskaraz izango direlarik. Ipuinarekin batera sobre bat utzi beharko da udaletxean idazlearen izen deitura, adina, eskola, eredu, helbidea etabarrekin. Bi hautaketa izanen dira: lehenengoa eskola barruan. Klase bakoitzetik bi ipuin baino gehiago ezin aurkeztuko dira. Gero ereduaren arauera egingo da bigarren hautaketa.

Eskola bakoitzeko hautaketa iragan duten ipuinak apirilaren 30a baino lehen aurkeztu beharko dira.

Honetaz aparte marrazki, komiki eta bertsopaper lehiaketak ere antolatu ditu Gasteizko udaletxeak.

Kartel lehiaketa Komunitate Autonomoko Unibertsitateak antolaturik

UPV delakoak kartel lehiaketa bat antolatu du udan eratzen dituen Donostiako Uda Ikastaroetarako. Aurten IV. ikastaroak izango dira hain zuzen ere. Sari bakar bat 100.000 pezetakoa eta aurkezteko fetxa azkena apirilaren 17a. Lehiaketa honetako oinarriak ezagutu nahi dituenak Urbieta kaleko 30. zenbakian galdetu dezake, hor baitago Gipuzkoako Campus-eko Erretoretzaordearen egoitza.

diskak

Kaki

Taldea: The Smiths
Titulua: Meat is murder
Diskoetxea: Rough Trade/Nuevos medios

This charming man Gizon xarmant hau doinuaz plaza-ratu zitzaizkigun 83.ean hasera haseratik beren musika, ideia kontzeptual estetiko tinko bati lotuaz. Gizonezkoaren ikuspegi berri bat, orain arte beroni galerazia zitzaion balore afektiboa, sentsibilitatea dela medio, musika, estetika, irudia eta letrak kontzeptu zehatz horren inguruan landu asmoz jardun ziren ondorio ezin positiboagoak lortu zituztelarik.

Iazkoan, aurkezpen moduko Lehen Lpa atera ondoren

urteko taldea izan ziren. Homosexualitatearen defentsa eta azalpenik politena, elegantea aurki dezakegu talde honengan naturaltasun apartaz bizitzen bait dute ixtorio hau beraian lanean (balore bitxia, Ingalaterran rollo hau modan jarri eta tratamendu desberdinak jasan dituela kontuan hartuz. Apologia ximple eta oportunista, lotsagabekeria, suteleziarik finena...)

Musikara bilduz, Morrissey-ren ahotsaren nortasuna, bere tinbre eta melodiak marrazteko era dugu Johnny Marr-en kitarra koloristarekin bat taldearen soinu estiloa konfundiezin bilakatzen duen balorea.

Estilo zehatz eta definitu honen arriskua ere bistan da. Lehen Lp bikain batek bigarrenaren sorpresa eta berritze ahalmenak muga bait ditzake. Horretxan bildur ginen Meat is murder hau iritsi zitzaigunear.

Taldeak burutzen duen bigarren urreats nagusia, aurreko Lp eta Maxietako doinuek bilduma bitxi bat tarteko (Hatfull of hollow).

Ba bildur eta errezero guzti hauek automatikoki apurtu ditu taldeak orain arte hemen deskribaturiko The Smiths-en lan borobil honi, zeinak bere gunean gizonezkoaren ikuspegi kontzeptual-estetiko berri bat bait duen, gai berriak letretan,

kontzeptu berriak eta musika aberasbide moduan osagarri eta xehetasun berrien bilaketa gehituz.

Haragia hilketa da. Irudi gordin eta latza, garai bateko azaletako mutil fin eta ederrak soldadu baten lehen planoaz aldatuz. Indarkeriaren, bortxaren, barbarismoaren eite diferenteei buruzko hausnarketa sakonak.

Musika aldiz, pop estilo heldua, ez horratio kontserbadorea, aurrerakoia baizik. Errekurtso berriak bilatzen jarduten den musiko pare baten geldi egonezinen ondorio. Morrissey eta Johnny Marr. Historia egiten ari den Manchester aldeko bikote aparta.

kantaldiak

Itoiz

Diskoa grabatu ondoren aurkezpenen txanda iritsi ohi da, eta hain zuzen ere, horretan arituko dira "Itoiz"koak datorren astetan. **Apirilaren**

antzerkia

Koldo Amestoyren "Gau Beila" Orzaizen

Iparrameriketarik itzuleran berriro ere ekin dio Koldo Amestoyk bere emanaldi bereziak eskeintzeari. Oraingoan helduentzako prestatua duen muntaiak eskeiniko du **Orzaizen martxoaren 29an**, ostiralarekin. Orzaizeko zinema salan gaueko bederatziatik aurrera goxatu ahal izango da Koldo Amestoyren "Gau Beila", Orzaiztarren batasunak apailaturiko emanaldi horretan.

"Oztibarreko taldeak" "Izar buztan luze" eskeiniko Ibarlan

Estreinatu eta astebetera, berriro ere **Ibarlan** eskeiniko du "Oztibarreko taldeak" bere azken lana. "Izar buztan luze" da **martxoaren 31ean** igandearekin ikustatu ahal izango den obra estreinatu berria. Eñaut Larralde aritu da kudeatze lanetan eta Marijane Minaberrik moldatu du italiar egile baten testu hori. Emanaldia bazkalondoren izango da, 3,30tan, bertako gazteek ondoren zikiroa antolatu dutelarik.

"Galarrotsak 85" Hazpamen

Aurten bigarrenkoz ospatuko da "Galarrotsak" izeneko topaketa hau. Iaz bezala EATB eta Hazparneko Ehiartzear Kultur Etxea dira antolatzaile, "antzerkia egin ikus eta aipa" egiten den topaketa hauetan. Iazko esperientzia hobetu eta zabaltzeko egingo dute aurtengoan, iaz asteburu batetan ospatu bazen, aurtengoak lau egun hartuko dituelarik, **apirilaren 11, 12, 13 eta 14a**. Iaz bezala **Hazparne** izango da "Galarrotsak 85" hauen kokagunea. Emanaldi ugari, mahai

6ean, disko berriaren aurkezpena egingo dute **Donibane Garazin**. **Apirilaren 7an** berriz Altsasura joko dute "Españoian" izeneko disko berri hori aurkezteko. Eta **apirilaren 14ean**, **Bergarara**.

Zarama

"Zarama"koak, **martxoaren 29an**, Zuberoako Aruen izango dira, gaueko bederatziatik aurrera beren musika bizia eta botereatsua eskeintzeko asmoz.

Benito Lertxundi

Benito Lertxundik plaza-ratu berri du bere azken diskoa "Gaueko ele ixilen balada", eta hain zuzen ere, datorren larunbatean, **martxoaren 30ean**, disko horren aurkezpena egingo du **Oiartzungo** Madalensoro pilotalekuan Iturri Berri elkarteak antolatutako jaialdian. Gaueko hamar terdietan ekingo dio kantaldiari Benitok bere taldearen laguntzarekin.

inguru eta estreinaldiren bat ere izango da egun horietan zehar, baina batez ere antzerki giroa, hegoaldeko eta iparraldeko antzerkilariak biltzeko aitzakia. Eman diezaiogun begirada bat antolatzaileek prestatu egitarauari:

Apirilaren 11ean, osteguna, "Haritz barne" salan, gaueko bederatziretan "Hiruak bat" taldeak "Eskalapuinak" antzezlan eskeiniko du.

Apirilaren 12an, ostirala, Eliza berri auzoan, haurrentzako antzerkia izango da frantzesez, hiruretan. Gauean, bederatziretan, Koldo Amestoy obra berria estreinatuko du, "Hil arte bizi".

Apirilaren 13an, larunbata, goizeko hamarretatik hasita antzerkia karriketan. Hamaika t'erditan antzerkia gaitzat hartuz mahai ingurua herriko etxean. Hiruretan "Txotxongilo" taldearen emankizuna. Bost t'erditan aurten lehenengoz formazioa jasotzen duten ikasle osatutako "Kakotx" taldeak ikusgarri bat eskeiniko du. Gaueko bederatzitan "Haritz barne" salan Okzitaniako Claude Alranc kondalariak bere emankizuna eskeiniko du.

Apirilaren 14ean, igandez, "Ikimiliklik" taldeak kanpo ikusgarri bat eskeiniko du goizeko hamar t'erditan. Ondoren bazkaria eta bukatzeko Makean, "Oztibarreko taldeak" "Izar buztan luze" antzerkia eskeiniko du.

"Ttanttaka" taldearen emanaldia Astigarragan

Datorren larunbatean, **martxoaren 30ean**, "Ttanttaka" antzerki taldeak "Bai, baina non?" haurrentzako antzerki lana eskeiniko du **Astigarragako** enparantzan. Hernaniko taldearen emanaldia arratsaldeko seiretan hasiko da.

Maxkarada Arrutan

Oraindik ere bada aurtengoan Atharratzekoek prestatu maxkaradak ikusteko aukerarik. **Martxoaren 31ean**, **Arrutan** izango dira Atharratzekoak maxkarada eskeintzeko asmoz. Goiza parteko barrikada haustiarekin ematen zaio hasiera maxkaraden errepresentazioari, eta bazkalondorenean jarraitzen da, hirurak aldean. Oraindik ikusi ez dutenek badute beste aukera hau.

"Xirixti Mirixti" Gernietan

Baionako "Xirixti Mirixti" taldeak Daniel Landarten "Nola jin, hala joan" antzerkilana eskeiniko du datorren igandean, **martxoaren 31ean**, Gernietan, arratsaldeko bostetan. Jakina denez, Baionako antzerki taldearen bigarren antzezlan da hau, eta laster utzi eta berri bati ekitekotan omen dira talde honetakoak. Emanaldi hau **Baigorriko** auzo horretako besten barnean kokatzen da.

ihardunaldiak

Izurako kultur etxearen inaugurazioa

Datorren larunbatean ospatuko da Izurako kultur etxearen etxesartze edo inaugurazio moduko ekintza bat. Nahiz eta kultur etxe hau duela denbora puska bat martxan ari, **martxoaren 30ekoan** egingo da inaugurazio ofiziala. Goizeko hama-

rretako mintzaldiarekin hasiko dira eginkizunak, eguerdi aldera bazkaria izango da, eta arratsaldean, ekintza piloa, tartean, pilotari, kantari, dantzari, antzerkilari, soinu-lari eta abar arituko direlarik. Gauean afaria eta afaria lagunduz soinu eta dantza.

jaiak, festak eta bestak

Gernietako bestak

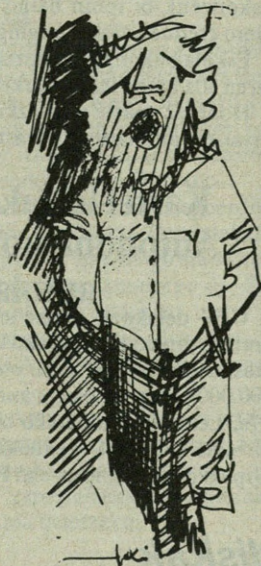
baigorriko **Gernieta** auzoan ospatzen dituzte bestak datorren asteburuan, **martxoaren 30 eta 31ean**. Larunbaterako dantzaldia dute gaueko hamaiketan "Ekaitza" taldearekin. Igandean berri, hamabitan zikiroa, eta arratsaldean beste leku batean adierazi lez, antzerkia, arratsaldeko bostetan "Xirixti Mirixti" taldearen eskutik. Arratsean eta besten bukaera gisa berriro ere dantzaldia izango dute.

lehiaketak

"Euskal Herriko jazz taldeen lehiaketa"

Aurten Donostiako XX. Jazzaldiaren barnean Euskal Herriko jazz taldeek ere beren lehiaketa izango dute. Uztailaren 17tik 21era bitarte ospatuko da aurtengo jazzaldia, eta hauek dituzu bertan parte hartu ahal izateko kunitu beharreko arauak: Euskal Herrian bizi diren partaideez osatutako taldeek har dezakete parte, betiere bere ogibidea ez delarik jazza. Ekitaldiaren luzapena antolatzaileek erabakiko dute eta horrela jakinaraziko die parte hartzaileei aurrez. Gastutarako dirua emango du antolatzaile taldeak, taldeko lagunen kopururen arabera. Hauek izango dira sariak: lehendabizikoari 50.000 pezeta eta trofeoa, bigarrenari 30.000 eta trofeoa, eta bakarlaririk onenari 25.000 pezeta eta trofeoa. Izen ematea: "Jazzaldia" Kultur eta Turismoarako Ekintzetxea. **Reina Regente**, z/g. 2003 Donostia. Eta aurkezteko epea maiatzaren 15ean amaitzen da. Izen ematerakoan, taldearen musika jasotzen duen zinta bat bidali

behar da, eta baita ahal den informazioarik gehiena iragarki, diska edo bestelako eran.

bertsolaritza

Pernando Amezketarra lehiaketa

Aurrera doala herrien arteko bertsolari lehiaketa hau ere. Eta martxoan zehar egingo dako klasifikazio saioen ondoren Zestoa (Ziobar, Uztapide eta Olalde), Azpeti (Euskitze, Ibargoren eta Lopetegi), Zarautz (Egaña, jau-regi eta Otamendi), Segura (Intxausti, Etxezarreta eta Goiburu), Zaldibi (Altzotxiki, Iraola eta Aranburu) eta Elgoibar (Mañukorta, Ziarda eta Lóiola) pasatu dira azkenetakora. Hauekin batera beste bi herri izango dira, eta horiek dira hain zuzen ere datorren asteburuan erabakiko direnak. **Martxoaren 29an**, Aretxabaleta eta Bergararen arteko lehia izango da **Aretxabaletako** polikiroldegian. **Martxoaren 30ean**, Santutxu eta Errezilen arteko, **Santutxuko** polikiroldegian, arratsaldeko bostetan. Bi saio hauen ondoren, aste santuko atsedena iritsiko da, azken saioak patxara eta lasaitasun haundiagoz ospatu nahi bait dituzte antolatzaileek. Beraz, astesantua pasatzea itxaron beharko.

asteko filmea

Martin GOIKOETXEA

Beti-betiko sua

Filmea: Betirako sua (Fuego eterno). **Zuzendaria:** Jose Angel Rebolledo. **Argazkia:** Xabier Agirresarobe. **Produtorea:** Imanol Uribe e.a. **Musika:** Alberto Iglesias. **Aktoreak:** Imanol Arias, Angela Molina, Francois Eric Gendron, Myriam Maeztu, Ovidi Montllor, Monserrat Salvador, Jaime Sorribas, Niko Etxart, Amaia Lasa, Walter Bidarte, Klara Badiola...

Hiru urte iragan omen zituene Jose Angel Rebolledok «Goizian goizik» kanta aurkitu eta horren inguruan filme honen gidoia prestatzen. Behar zuen zerbait kanta horretan hain trinko esaten den elezaharra betetzeko. Eta bete lana esan daiteke dela azken finean filme honetako lana.

Bete lan bat 135 milioiko presupostu batez hornitua eta laurden batean Eusko Jaurlaritzak ordaindua eta beste hainbatean ETBren laguntzarekin egina.

Bete lan bat etnologia aldetik ahalik eta ondoen zaindua. Kandelak egiteko era zaharra. Norbait hildakoan erleei abisatzekoa argizagia egin dezaten...

Bete lan bat Agirresaroberen argazkilan eder batez apaindutakoa (Une batzutan, Imanol eta Angelaren musuan hondartzan, argazkiaren koloreak hainbeste primatzegatik plano batek bestera aldatuta handiegia ematen dira kolore horietan «racord» nabarmen batetan eroriz).

Bete lan bat musika eta dantza zuberotarren aidean egindakoa. Bedaxagarren boza eta Argia dantza taldekoen lana hortxe dago beste zenbaiten artean.

Bete lan bat arropa eta dekoratu oso zaindu batzutataz jantzia.

Bete lan bat ikaragarri ona alde guztitatik eta hankamotz paisaiari dagokion heinean. Paraje ederrak eta ezin politagoak hautatu dituzte Gipuzkoan, Nafarroan, Santanderren e.a. Zuberoa ordea... oso hurrundago paraje guzti horietatik.

Zergatik ez dute Zuberoan egin?

Bete lan bat, azkenik, aktore handi batzuren izenean oinarritutakoa. Zenbait une eta pasarte «poetiko» xamarak behera etorriko lirarteke ez baleude Molina bat, Arias bat, Montllor bat edota Maeztu bat... Beste zenbait pelikulan ezagunak egin diren hemengo zenbait aktore bigarren edo hirugarren maila batean baino ez dira geratzen (Amaia Lasa eta Klara Badiola esaterako).

Bete lanak izan du parte gidoian ere. Erdian kokatzen da «Goizian goizik» narrazio pertsonifikatua horren bila joan delarik kalonje bat eta horren ondoren pertsonaietako batek bere azken ekintza egiten duela (Giroak, argazkiak eta gidoiaren egiturak «Martin Guerre-ren itzulera» ekarri digute gogora behin baino gehiagotan).

Elezaharrak irakurketa gorapilotu bat izan du. Maitasunaren sua, erlijaren sua, ohituren sua eta giza-kaxkarren su-eza lotu dira guztiak batean mami ilun bat atera delarik hortik nahi eta istorio-ipu-ela berri eder bat.

Euskarazko itzulpena ondo (hobetu zitekeen). Bikoizketa lana ere ona (itsumutilarena kenduta).

Filmea filme bezala ona da. Dena dela, Akelarre eta Tasioren hildotik jarraitzea, Euskal Herri leiendazko bat eta mitiko bat saltzen, egokia gerta daiteke produtoreen poltsikotarako eta beraien babesle diren instituzioetarako, gainontzekoentzat ordea...???

Martin GOIKOETXEA

mendi ibilaldiak

apirilaren 7rako (Eta aste sainduko ibilaldiak)

Sestao Alpino: 4tik 8ra Asturias ateraldia egingo da, Mieres.

Gasteiz: 4tik 8ra Granadara. Mulhacem 3.478 m., Veleta 3.392 m., eta nahi duenak eskiatzea izango du. Tf. 25 03 54.

Miru-gain (Otxandio): izpitze 1.057 m.

Pagoeta (Zarautz): 4tik 8ra, Hecho.

Anaitasuna (Azkoitia): 4tik 8ra, Isaba.

Ganerantz (Portugalete): 4tik 8ra, Guadarrama, Segovia barrena.

Mendiak eta Herriak: apirilaren 14tik 20rako, trekkintzale hauek eski ikastaldi bat antolatu dute. Felipe Uriartekin jar zaitez kontaktoan.

Club Vasco de Camping (Donostia): 7tik 14ra, Alpetara eskiatzera. Prezioa: 30.000 pezeta. Tf. 42 84 79, 7tatik 10etara.

Goi Mendiko Euskal Eskola (Nafarroa): hilaren 31ean eta 4tik 8ra mendi-eski ikastaro bat. Izen ematea 25 arte! Tf. 11 70 10.

Meategi eskualdeko mendi taldeak: Aste sainduko ibilaldiaren berri izateko, hitz egin «Encartaciones» Mendi Elkarteko jendearekin.

Beste

Andoni: Maroko. Tf. (94) 469 84 20.

Hegaz: Kuba. Kuba eta Nikaragua. Britainia. Korsika. Yugooslavia eta Venecia. Tf. (94) 424 07 99.

Continentes: Aljeria. Maroko. Korsika. Portugal. Yugooslavia. Egipto. Kenia. Tf. (94) 416 52 53.

Ibiltari: Maroko. Korsika. Italia. Britainia. Tf. (94) 447 25 26.

Años Luz: Maroko. Doñana. Korsika. Nikaragua. Aljeria. Tf. (94) 424 42 65.

Edelweis: Sierra Nevada, Portugal. Maroko. Tf. (94) 416 90 16.

Nairobotarra: Estatu Espainoleko parke naturalak, bizkletak eramanda, ederki. 30.000 pezeta. (Apirilaren 3tik 14ra). Tf. 67 45 52.

E.E.-REN KONGRESOARI BURUZKO KRONIKA

ARGIAko Zuzendari jauna.

Agur t'erdi:

Apur bat berandu bada ere irakurri dut Pello Zubiriak E.E.ren kongresoari buruz egindako kronika.

Ez dut uste horrelako artikulua partzialak asko laguntzen dionik ARGIAk beharko lukeen hedadura eta zabaltasunari. Askori arrabioa eta tristura besterik ez digu ematen. Baina irakurlegoaren mesedetan neri dagozkidan puntuetat zertxobait argitu nahiko nuke.

Ez bait da egia, Iparraldeko politikaz egin nuen zuzenketa proposamena ez zenik aintzakotzat hartu, baizik eta nere testua eta ponentziarena moldaketa aldetik desberdinak zirenez gero, nere mamian onartu zidan po-

nenteak, gero bion artean, beraz, Kepa Aulestia eta biok redazioa egokitu.

Ez eta Iparraldearekiko eta Nafarroarekiko zuzenketak —eta ez aipamenak, zehatz dezagun hizkuntza— kultura mailakoak zirenik. Beste gauza bat da kulturean, hobeki esan, hizkuntza nazional amankomunean oinarritzea, zeren eta nik, beste batzuk bezala, nazioaren lehen karakteristikatza hizkuntza jartzen bait dut, horretan nazio dotrinagile klasikoa ezagun batzuen jarraitzaile bait naiz. Bai kasu batean eta bestean, historia, estrategia, geopolitika, hauteskunde geografia, langilegoaren burruka, ekonomia, komunitate politiko europarra, etabar ere aipatzen ziren. «Miliei» buruzko kritikak lerro bi eta

erdi, besterik ez zituen hartzen, kontestu osoan ulergarri izan zitekeena, bestalde.

Hitz batez, hobe egingo zuen Zubiria jaunak interesatuei elkarrizketa bat egitea —hain oparo eskaintzen bait ditu elkarrizketak aldizkari horrek beste kasu eta sektore batzuetan— eta horrela bakoitzak azpimarratuko edo zehaztuko genuen guri interesatzen zaiguna.

Besterik ez, izan ongi.

Jose Luis LIZUNDIA

Gezurritzat har ez nazaten:

Atzenetik hotsita erantzun nahi nizuke.

1.— Kongresuaren aurreko astean beste erreportaia bat eskaini zion EERI ARGIAk I.Zubiondoren eskutik, ponentzia politikoaren mamiaz eta Martin Auzmendirekin izandako elkarrizketaren ondorioz osatua.

2.— Badirudi apropos sinplifikatu nituela zuk Nafarroa eta Iparraldeari buruz esandakoak. Bi egunetako kongreso baten lau orritako kronikan zureaz hau esaten zen: «Gero Lizundiak ere eskatuko zuen Nafarroa aipatzen zeneko kapituluaren beste zati bat erastea, hango berezitasunaren sustraia esplikatuz, eta hura Komunitatearengana hurbiltzeko bidea Estatutoak markatzen duela, elkartzeko horri minik haundiena nazionalista radikalek eta «miliek» egiten diotelarik». «Jose Luis Lizundiak Iparraldearekiko harremanak gaur egun Europan gu bezala dauden beste nazioek egiten duten gisan sendotzea proposatzen zuen, mugagaineke tratatuz eta beste. Eta Iparraldean indartzen ari den nazionalismo moderatuaren prozesoa atentzioz jarraitzea. Bere beste enmiendak onartuak izan ziren bezala, hau ez zion

ponentziak aintzakotzat hartu». «Hala ere bai Iparraldearekiko eta bai Nafarroarekiko aipamenak kultur harreman eta holako mailan mugitzen ziren. Eta Lizundiak berak ere Olaberriren enmiendari ezetza eman zion».

3.— Iparraldeari buruzko zure zuzenketa onartu egin omen zen. Mea culpa.

4.— Hala ere, denok irakurlearen informazioa maite dugunez, esplika dezagun zure enmienda horrena. Hona zer zioen ponentziak: «Los elementos de identidad de tipo étnico, por sí mismos, no pueden definir un proyecto nacional, ni siquiera pueden definir las bases objetivas necesarias para el desarrollo de ese proyecto, si no van acompañadas de la expresión de una voluntad clara de autogobierno. Podemos partir de esta consideración para afirmar que los ciudadanos de Euskadi Norte hoy día no están configurando un proyecto común de corte nacional ni siquiera para la propia Euskadi Norte, y por tanto distan mucho de aceptar un proyecto nacional común con Euskadi Sur». Eta aurreaxeago: «Desde Euskadiko Ezkerra en ningún caso podríamos negar la

posibilidad de que realmente se diese un proceso de confluencia entre las dos comunidades hacia un mismo proyecto nacional. Pero hoy en día esa confluencia no sólo no existe, sino que su defensa se basaría únicamente en la existencia de factores étnicos comunes, pero se enfrentaría a una voluntad que muy lejos de permanecer indiferente ante la cuestión, se ha mostrado claramente contraria».

Zure zuzenketa aldiz tonu honetako zen: «Es indudable que dicha región pertenece a la comunidad natural de Euskal Herria —se cuestiona menos que en Navarra su pertenencia al mismo y todo el mundo admite hasta el nombre «Pays Basque»— pero no a la Comunidad política».

5.— Bi jarrera horiekin bat nola egin litekeen burutik ez pasatzea izan liteke nire partzialkeria. Agian Olaberriren enmiendari ezetza ematean datza gaikoa. Baina hori esatea ere partzialkeria izanen da.

Pello ZUBIRIA

Azaroan plazaratu genuen inkesten erantzunak aztertu ondoren

NOR DA ARGIAREN

IRAKURLE?

«Euskaltzale eta herrikoi izan nahi duen aldizkari batentzat nahi eta nahiezkoa da aldizkari hori irakurtzen dutenen ezaugarriak ezagutzea eta era berdinean aldizkari berari buruz duten eritzia jakitea». Hauek izan ziren iazko azaroan 'ARGIAREN irakurleentzat inkesta' plazaratu genuenean inkesta egitearen arrazoitzat eta gure helburutzat sarrean agertzen genuena.

Lortu al dugu helburu hori? Hau izango da lehenengo kezka.

Urtarrilaren bukaera aldera oraindik ere inkestaren erantzunik iristen gure bulegora. Azkenaldian gehiago bildu baditugu ere azterketa 564 erantzunekin egin dugu. Hau da, gure erosleen %10ek erantzun du inkesta. Pozik egon gaitezkeela diote gure lagun soziologoek. Maila horretako erantzuna oso ona kontsidera daitezkeela.

Har ditzagun zorion onenak bada, bai erantzun duzuenok, baina bai eta ere inkesta argitara genuenok.

Errealitatearen ispilu okerra

Hala ere neurri batean beti okertzen da moeta honetako inkestek eman ohi duten ondorioa, inkesta bera egiteko eragatik. Ez ditugula guk hautatu erantzuleak, alegia; lortu dugun muestra ez dugula guk kriterio zehatz baten ondorioz sortu. Hemen agindu duen kriterioa erantzutea izan da. Eta horrek inkesta honen ondorioak aztertzerakoan apaltasunera eraman behar gaitu. Ondorio hauen esanahia erlatibotzat jo beharra dago. Ez bait da erantzutera berdin prestatzen goi-mailako ikasketa duena eta ez duena, ez eta ere euskaraz alfabetatua dagoena edo ez dagoena. Egia da, inkesta erantzuterakoan idatzi behar ez

izateak —inkesta betetzerakoan zenbakiak zirkuloz inguratu beharra zegoen— aitatutako arrazoi horri eragina kentzen diola, baina hala eta gütiz ere jarrera desberdinak agertzen dira.

Arrazoi gehiagok ere mugatuko du erantzuleen kopurua: astekaria gertuagotik bizi dutenek errazago erantzungo dute besteek baino; euskararen aldeko jarrerak ere erantzutera bultzatuko du; eta arrazoi hauek guztiak urrutiratu egin dezake inkesta honen erantzunekin lortutako irudia erralitatean gertatzen denarekiko.

Hala eta gütiz ere guk lortu duguna ehuneko hamar horien erantzuna da, eta maila hobegoko inkestetatik lortutako erantzunak eskuratu ahal izan arte oso kontutan hartzekotzat jotzen dugu. Erralitatearen irudi egokitik puska bat urrutiratzen bada ere, hein haundi batean irudi hori nola osatzen den jakitera gerturatu ere egiten gaituela pentsatzen bait dugu. Eta hori dagoeneko bada urrats garrantzitsu bat.

Urrats horri helduko diogu orain.

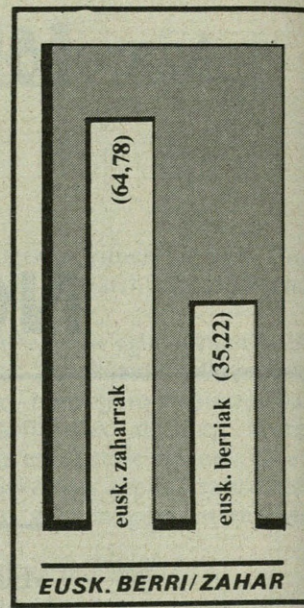
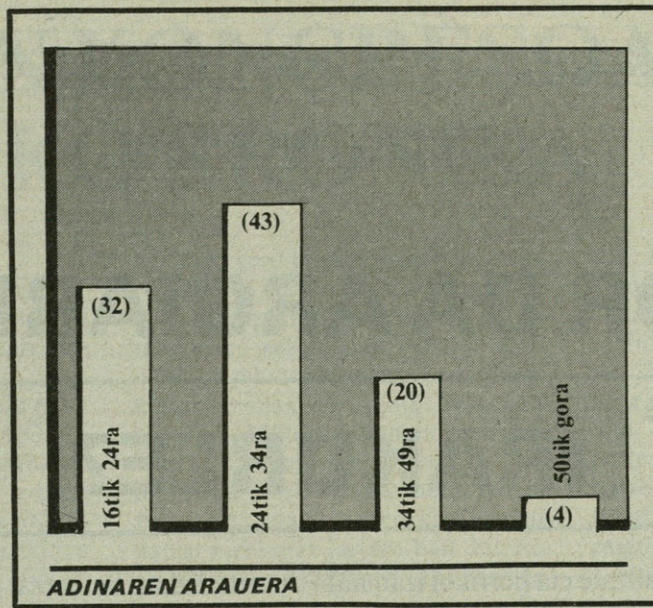
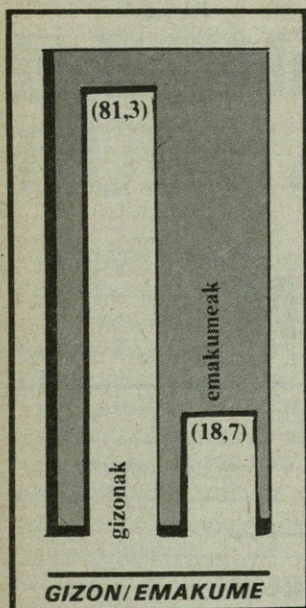
Nongoak dira gure irakurleak?

Inkesten erantzunen arauera gure irakurletatik erdiak baino batzu ge-

hiago Gipuzkoan ditugu (%55,17); bizkaitarrak datoz hurrena, gure irakurletatik lautatik bat bizkaitarra dugu (%24,67); jasotako erantzun kopuru osotik Nafarroa aldetik etorritakoak hamarretatik bat osatzen dute (%10,08); Araba aldetik ia ehunetik bost (%4,77); eta Iparraldetik jaso ditugun erantzunak hogeitabostatik bat dira (%3,98). Ehunekoa osatzeko falta direnak 'Beste Nonbait'-etik iritsi zaizkigu.

Datu hauen aurrean lehenengoz esan behar duguna zera da, gure harpideen banaketatik oso oso hurbil dagoela. Harridura bakarra Nafarroatik jasotako erantzunen kopuruak ematen digu. Arabako harpide kopurua baino piska bat gehiago dugu Nafarroan (Nafarroa %5,7 eta Araba %5,2) eta erantzunen kopuruan berriz bikoiztu egiten du. Ez da lehenengo aldiz izango jarrera aktibo bat eskatzen den inkestetan Nafarroatik dagokiona baino erantzun gehiago jasotzea. Nola bait kezka eta kontzientzi mina bi-ziago egotearen seinale izan daiteke.

Bestetik iaztik gaurdaino harpide mailan izan diren aldaketekin bat dator inkesta, Bizkaiko kopurua hiru puntutan igo bait da proportzioan.

Emakumeak non sartzen dira?

ARGIAren administrazio arazotan buru belarri dabilkigun Jon gure lankideak telefonoz hartzen dituen dei gehienak emakumezkoenak direla esaten digu. Helbide aldaketak direla (ezin zaitezkezte ohartu zenbat mugitzen zaren), kobraketa arazoak direla gehien deitzen dutenak emakumeak omen. Ba to! —lan banaketa ote?— inkesten erantzunen artean bostetatik bat baino gutxiago zarete emakumeak (%18,72). Besteak gizonezkoak noski. Tamalgarria bada ere proportzio berdintsuak aurkitzen dituzte «Jakinen»ekoek 8leko beren inkestan (%11) eta «Egunon»ekoek (%21) 83koan. Ondorioak denon esku.

25etik 34 artekoak gehienak

Adinari dagokionez hona hemen datuak:

Hamasei urtetatik hogeitalau bitartekoak hiruren bat dira (%32,08), baina hala ere gehienak hogeitabostetik hogeitamalau bitartekoak ditugu (%43,31). Lautatik hiru hamaseititik hogeitamalau bitartekoak ditugu. Bostetatik bat hogeitamabost urtetatik berrogeitabederatzi artekoak (%20,05) dira eta gelditzen direnetatik gehienak berrogeitamar urtetik gorakoak.

Ikasketa maila

Ikasketa mailari dagokionez sarrean esandakoa hartu beharko dugu oso kontuan, hau da, ikasketa mailaren

Lautatik hiru hamasei urtetatik hogeitamalau urte bitartekoak ditugu. Bostetatik bat hogeitamalautik berrogeitamar bitartekoak

arauera erantzun gehiago izaten dela.

Baina, hala eta guztiz ere ezin dugu euskalzaleok baieztapen horretan aitazirik aurkitu. Neurri haundi batetan behintzat euskararen gaurko egoeraren sintoma latz bat ere agertzen bait zaigu horretan. Oraindik ere euskaraz irakurtzea, neurri haundi batetan behintzat ikasien lana dela alegia. Gaur egun, oraindik, alfabetatua izatea eta ikasia izatea maila haundi batetan bat doaz. Eta hizkuntzarentzat hain garrantza den egoera honen aurrean jartzen gaitu gu behintzat.

Antzeko errealitateak aurkitzen bait ditugu «Jakinen» eta «Egunon»en irakurleen artean. «Jakinen» irakurleen artean ikasketa maila oraindik ere goragokoa da eta «Egunon»ekoan artean zerbait beheragokoa, erraz ulertu daitezkeen arrazoiengatik. Baina hiru komunikabideetan aurkitzen

dira neurritz goitikako datuak. ARGIAren batxiler nagusi edo ordezkari ala goragoko mailetan %85,78 aurkitzen ditugu horietatik erdimailako titulua %20,37 dutelarik eta goimailako titulua berriz %34,85ek. «Jakinen» erdimailako titulodunak %28 dira eta goimailako titulodunak %49. «Egunon»en berriz batxiler nagusi edo gehiegokoa %71 dira.

Bizibidea

Bizibideari dagokionez bi datuak eskatzen du arreta berezia. Irakasleak ia hirutatik bat izateak (%30,56) eta ikasleak ia bostetatik bat (%20,64).

Euskaldun berri ugari

Euskaldun zaharrak ia hirutatik bi dira gure irakurleen artean (%64,78) eta euskaldun berriak hirutatik bat (%35,22). «Jakinen»ek 8lean jaso zituen datuetan euskaldun berriak %28 ditu, eta «Egunon»ek berriz erdizka ditu «zaharrak» eta «berriak».

Bainan datu interesgarriagoa beste hau izango dugu, Gipuzkoatik jasotako erantzunetan gehiengo garbia «zaharrek» osatzen badute (%80,2), beste herrialdetan ez da hori gertatzen. Bizkaian gure irakurleen artean gehien-

ARGIAk hamabi mila irakurle inguru biltzen ditu

goa euskaldun berriena da (%52): eta berdin gertatzen da Araban (67) eta Iparraldean ere (%75). Nafarroan berriz ez dira erdia izatera iristen nahiz eta oso gertu ibili (%48).

Herrialde bakoitzaren deseuskalduntze prozesoreen arauera aztertu daitezke datu hauek baina euskara batuak sortutako arazoak ere nabarmen ageri dira.

Datu horiek barak beste era batera irakurriak hau esaten digute: gure irakurle euskaldun berrien artean gehiengo Bizkaitatik datorrela (%35), nahiz eta Gipuzkoan agertzen den kopurua ere gertu egon (%32).

Beste zenbait datu.

Gure irakurleen artean bostetatik batek ez duela ezer idazten euskaraz dio. Eta datu horretan «Jakín» en jaso-tako datuekin bat dator inkesta.

Ondoren batzuri galdera 'indiskretogia' —nahiz eta denek erantzun— iruditu zaionaren erantzunak datoz. «Mezatarra joaten al zara?» galdetzen genuen. Dударik gabe galdera honek garrantzi berezi bat du ARGIArentzat; ez bait duzue beste inon guk dugun adinako tradizio 'zeruko'irik aurkituko. Bostetatik batek erantzuten du baiezkoa.

Gure irakurleen irakurketak

«Publikazio hauetatik zeintzu irakurtzen dituzu erregularitate minimo batekin?» galdetzen genuen.

Talde haundiena «Egin» irakurtzen dutenek osatzen dute, lautatik hiruk irakurtzen bait dute «Egin» (%73). Hurrena «Jakín» bera dator bostetatik bik irakurtzen du «JaKin» (%40,5). «Aizu!» ere mordo haundi batek ira-

kurtzen du. Ia «Jakín» adina (%39). Ondoren «Punto y hora» dator, lautatik batek irakurtzen du «P.y H.». Eta «Deia» ere berdintsu. Gure irakurleen lautatik batek irakurtzen du «Deia».

«Susa» bostetatik batek irakurtzen du (%21,12) eta gutxiago dira «Habe» irakurtzen dutenak (%18,72). Zifra ia berdinekin «Diario Vasco» dago. Eta piska bat gutxiagorekin «Ipur Beltz».

Ehunetik hamarrera iristen ez diren artean garrantzizkoenak «La Voz», «EL Correo», «Kili Kili», «Nafarroa Hoy», «Arantzazu» eta «Euzkadi» aurkitzen ditugu.

12.000 irakurle inguru ARGIAk

Orain arte aitaturako galdera-erantzunak ARGIAren irakurlea nola-koa den adieraztera zuzenduta zeuden. Hemendik aurrerakoak irakurle horiek ARGIArekin duten harremana zehazteko jarriak ziren. ARGIArekin duten lotura, eritzia eta abar.

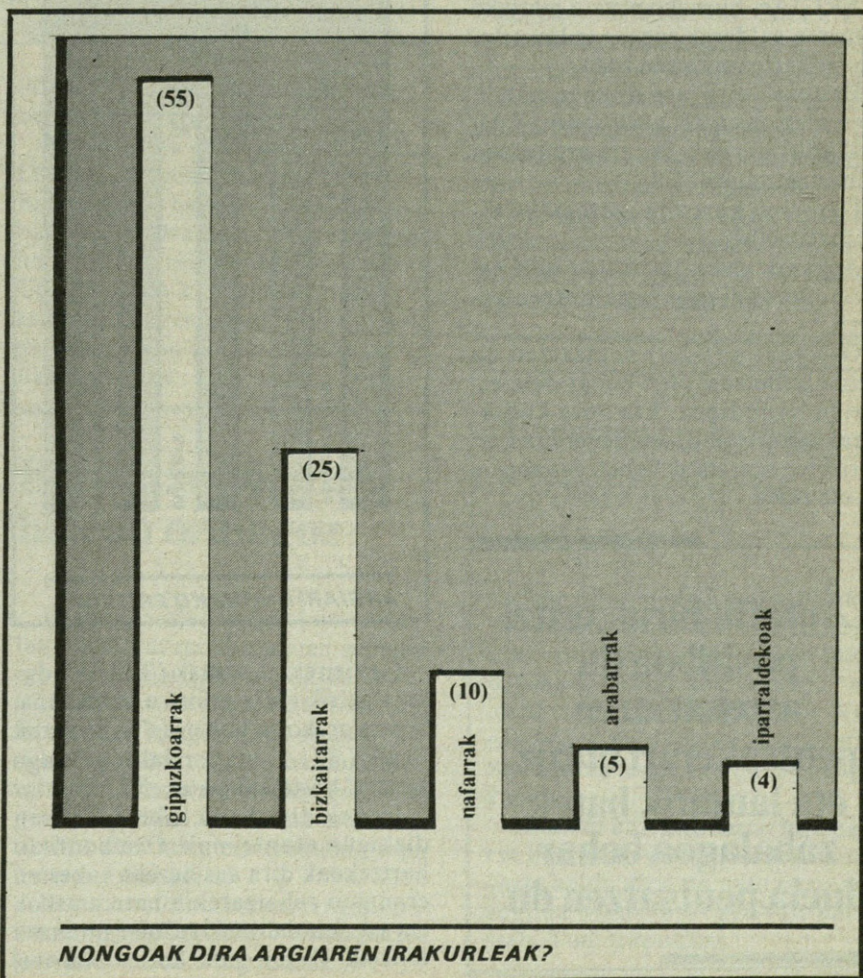
«Zuk hartzen duzun ale hau gehienetan zenbat jende irakurtzen du?» galderari erantzunez irakurleen eta

erosleen arteko desberdintasuna aztertu nahi genuen. Zifra errealistenak bakarrik erabiliz erosle bakoitzeko 2,17 irakurle aurkitzen dugu. Hau da 84. urte bukaerako salmenta datuak erabiliz hamabi mila irakurle baino gehiago ditugula egiaztatu dezakegu.

Horretatik atera daitezkeen ondorioak zuen esku uzten ditugu. Ziur da baikorrenei ezezkorrak irudituko zaizkiela, ezezkorrenei berriz baikorrak. Hemendik bi urtetara zifra horiek txikiak izatea da gure lana. Hor dago kokka!

Bestetik ehuneko larogeitamarrek astero edo maizago irakurtzen du astekaria. Horietatik ehuneko hamabostek bi egunetik behin hartzen duela irakurtzeko aitortzen du. Ehuneko hamarrek berriz egunero.

Irakurtzen dituzuten gaiak sailkatuz gero ondorio orokor batzu ere atera daitezke. Onarpen maila egokia dutela sail guztiak esan beharra dago hasteko, ez bait dago ehuneko berrogeitahamar erantzun baino gutxiago biltzen duen sailik. Bestetik, iaztik gaur arte egin diren aldaketek irakur-

**Bitatik bat
gipuzkoarra, lautatik
bat bizkaitarra,
hamarretatik bat
nafarra, hogeitatik
bat arabarra, eta
hogeibostetatik bat
Iparraldekoa**

leengan onarpen haundia izan dutela ondoriotu dezakegu. Batipat KOXKA, ASTEGIROA eta KULTUR GAIK bait dira irakurrienetakoak.

Gaien luzerak ez du nabarmenki eraginik irakurleengan, nahiz eta tratamendu aldetik elkarrizketak izan gehien irakurtzen direnak.

Gaiak atal haunditan sailkatuz gero, esan dezakegu, gutxi gora behera, kultur gaiak lautatik hiruri atsegin zaizkiola eta politikoak berriz hirutatik biri.

Aldizkariari buruzko eritzia

Hiru galdera jarri genituen irakurleak astekariari buruz duzen eritzia jasotzeko.

Lehenengoan, astekariaren pentsakeraz galdegiten genuen eta lau aukera ematen genituen, hau da, 'positiboa', 'negatiboa', 'zabalagoa behar du' eta 'definituagoa behar du'. Lehenengo eta hirugarren aukeran banatu dira ia erantzun guztiak. Lautatik hiruk eritzi positiboa du astekariaren pentsakeraz eta lautatik batek zabalagoa behar duela pentsatzen du.

ARGIARI buruzko eritzia jakiteko bigarren galderak zuzenean lau arlotan sailkatzea eskatzen zuen.

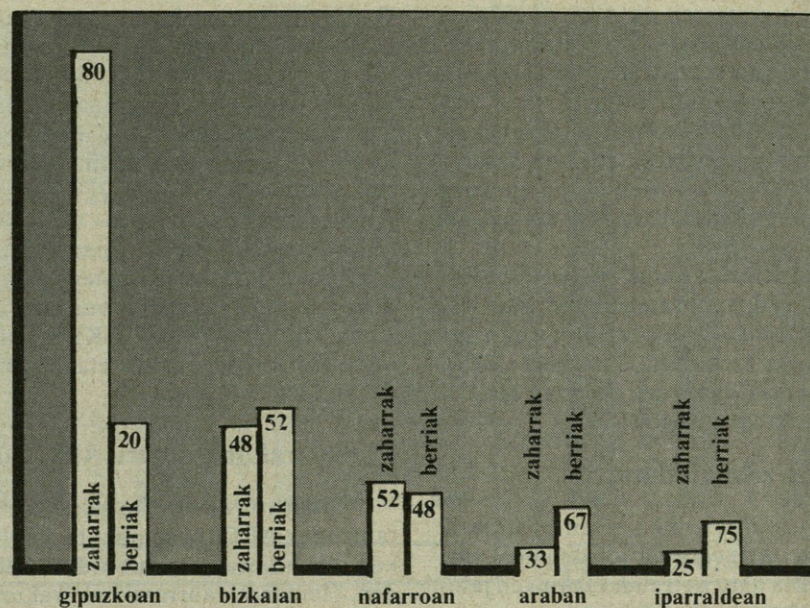
Hauexek dira jaso ditugun notak: presentazioan 6,31; gaiari buruz 7,01; euskarari buruz 8,18; eta artikuluen zailtasunari buruz 5,8.

Datorren kurtsora igarotzeko taimainakoak beraz.

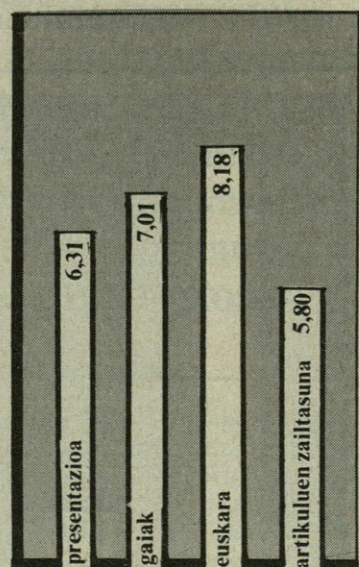
Azkenik «Non jarriko zenuke esfortzu haundiagoa?» galdetzen genuen.

Oso gutxik (%2,9) pentsatzen du 'azala hobetzen' jarri behar dela esfortzu haundiena. Eta gure kontableak eskertzen dizue benetan eritzi hori, bide horretatik hobetzea garestia da eta zinez.

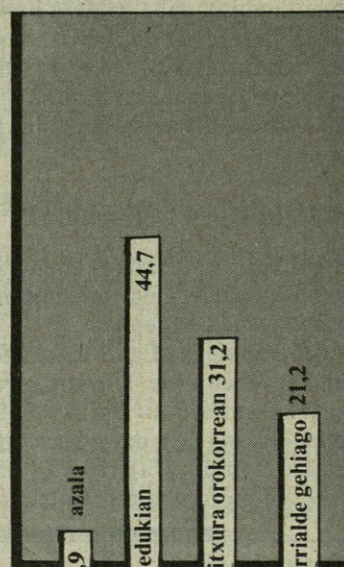
Lautatik hiruk eritzi positiboa du astekariaren pentsakerari buruz eta lautatik batek zabalagoa behar duela pentsatzen du

HERRIALDE BAKOITZEKO EUSKALDUN BERRI/ ZAHAR

ARGIARI BURUZKO ERITZIA

ESFORTZUA NON JARRI

Gehienek, ia erdiak (%44,7) 'edukian' jarriko luke esfortzu haundiena, 'itxura orokorra hobetzen' ia hirutatik batek (%31,2) eta 'orrialde gehiago sartzen' bostetatik batek (%21,2).

Hauek dira bada inkestak eman dizkigun erantzunak. Oso kontuan hartzekoak dira era berean inkestak erantzun zehatzarekin batera askok eta askok bidali dizkiguzuen gutun eta eritziak. Gutun guzti horien bitartez,

askotan paperaren alde honetatik senti ohi dugun bakardade eta hoztasuna urrutiratzen lagundu diguzue. Eskerrak guztiori! Denon artean osatu ditugun datu hauek zerbaitetarako baliagarri bilakatuko badira, zuek hortik eta guk hemendik, kontuak atera, eta bidean gogor eta egokiago jarrai dezagun izan dadila.

ARGIA

Israel-Hegoafrika: errepresioaren ardatza

Bien artean Afrika eta Asiako hainbat Estatu paralizatuta dute. Ikarak. Arabiar munduan batek eta Afrika beltzean besteak, biek duten eragina izugarrikoa da. Baina bi Estatu hauek, mugaz kanpoko besteak zapaltzarekin batera, barneko herriak ere zapaltzen dituzte. Israelek palestindarrak. Hegoafrikak beltz jendea, gehiengoa, *apartheid* dela medio.

Orain bigarren hauek beste triskantza bat egin dute. 3-4 mila lagun manifestazioan zihoan, orain dela 25 urteko Sharpeville-ko txikizioa gogoratz, eta poliziak tanketekin eta ba-

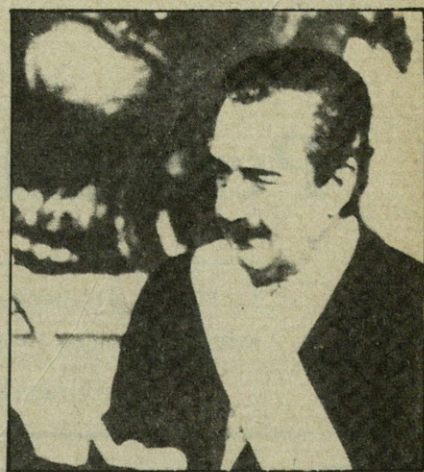
lazoka interbenitu du, ondorioz 17 beltz hil dutelarik.

Israeldarrek orain arte azkenekoa Libanoko hegoaldean bururatu dute. Bi herrietako hogeita-bat lagun akabatu dute. Oraingo hau gehixeago haizeatu da, zeren hildakoen artean CBS telebista kate amerikarraren bi kazetari aurkitzen bait dira. Libanon gauzak ez dira, urteak joatearekin, fisik meioratzen.

Bolivia: mineroak lanean oraingoz

Ez dute gauza handirik lortu, soldatak pixka bat igo diezaieten besterik ez, baina meatzarien sindikatuaren (C.O.B., *Central Obrera Bolivianaren*) buruzagiek 16 egun iraun duen grebari buruz nahiko balantze positiboa egin dute. Beren ustez soldatena ez da garrantzitsuena, baizik eta mobilizazio honekin lortu eta erakutsi duten batasuna eta indarra.

Beren erreibindikapenak egoki betetzen ez baldin balira, berriro borrokara joko dutela, abisatu dute.

FMIk laguntza moztu Argentinari

Orain dela hilabete bat Brasilekin egin zuen lez, FMIk Argentinari bere laguntza moztea erabaki du. Maiatza bitartean 500 milioi dolar eman behar zizkion, baina Fondoa ez dago ados Argentinako gobernuak daraman politika ekonomikoarekin, ustez eta jasotzen dituen diru laguntzak ez dituela ongi erabiltzen. Argentinaren zorra honezkero 45.000 milioi dolarretakoa da, munduko handienetakoa, eta gobernuak zor horren interesak nazio barruan inbertitzea erabaki du.

Alfonsín-en gobernuak zorra ordaintzeko daukan ezintasuna mendealdeko nazio aberatsek daramaten politika babeskorriari egotzi dio.

Terrorista bat hil El Salvadorren

Jose Alberto Medrano zuen izena. Jeneral erretiratua. ORDEN erakunde antikomunistaren fundatzailea. *Policia Antiterrorista Secreta* ere berak fundatu zuen. *Escuadrones de la Muerte* deitzen direnekin hartu-eman hestuak zeuzkana.

Romero eliz-gizonaren hilketa-
ren boskarren urteurrena zen. Hiru gazte heldu dira eta auto barruan zegoen Medranori zenbait bala sartu diote gorputzean.

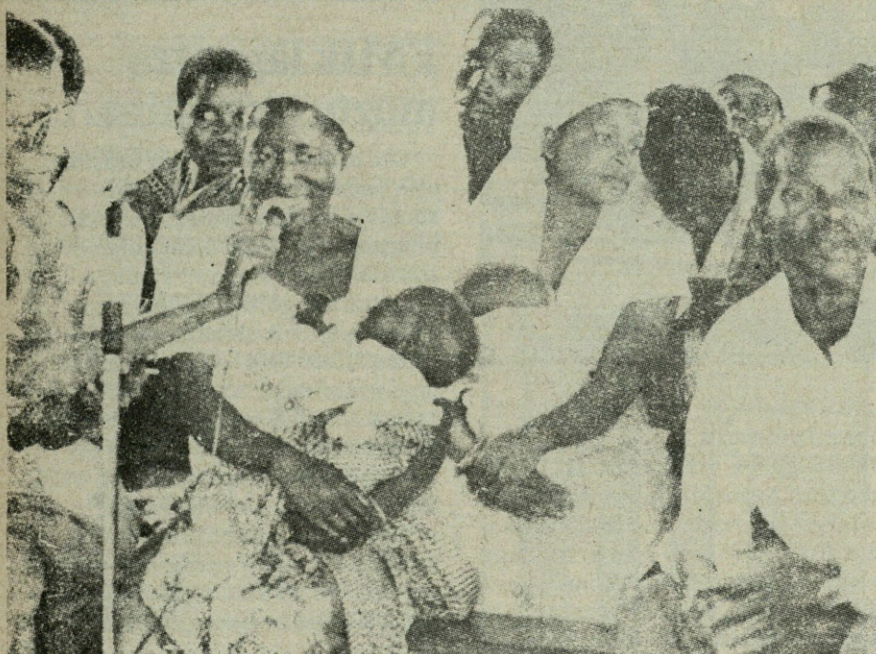
Kurdistan: Fronte Nazionala sortu da

Europako zenbait Estatutan herbesteratuta bizi diren kurdo batzuek Kurdistanen Askatasunerako Fronte Nazionalaren sortzea anuntziatu dute. *PKK* Langile Kurdoen Alderdia omen dago fronte berri honen atzetik, eta printzipalki Turkian borrokatuko du, nahiz Kurdistan osoaren independentzia asumitu duen jomugatzat.

Mozambique

Periodistak hankutsik dabilta

Gerra eta gosearen artean Mozambiquek esistitzeko ahaleginak egiten ditu. Ahalegin baten berri heldu zaigu. Kazetaritza herrikoia da. Herrisketako laborari-langileak prentsarako lanean jartzen ari dira.

«Aldea komunala» programarako irratiratu bat elkarrizketa eginez.

Huleme-ko 50.000 bizilagunak egunero, goizeko bostetan, irratia bost gogoragailuak esnatzen ditu. Ariel da hitz egiten duena, Huleme-ko Komunikazio Zentruaren zortzi partaidea-tarik bat.

Huleme Maputo, Mozambique-ko kapitalaren auzo pobre bat da. Bertan irratigintzaren esperientzia hau 79garren urte aldera hasi zen. Garaitu horretan Mozambiqueko beste zenbait lekutan ere hasi zen. Helburu nagusia: urrutieneko herrisketako jendea komunikazio prozesuan integratu dadin.

Programa hau gobernuak ez ezik UNICEFek subentzionatzen du, zeren garrantzi handiko pausutzat jotzen bait dute. Izan ere horrelakorik ez da sekulan izan Afrika guztian, ez seguru aski mundu guztian ere. Proiek-

tuan sartzen da, hasi eskoletako harbel zaharretatik eta video-casettik modernoekin bukatu. Langileak berriak: alfabetizatu berriak gehienak, noski sekulan egunkari baten erre-dakzioa ikusi gabeak.

Huleme-koa bezalako beste 83 Komunikazio Zentru dago Mozambiken, eta espero da urte honen bukaerarako 140 izanen direla. Iparraldeko Cabo Delgado eta Niassa herrialdeetan funtzionatzen dute bereziki, baina bai hegoaldean ere, nahiz orain arte behinik-behin problema gehiagorekin, Hegoafrikak eragindako gerratea dela eta.

Mozambiqueko Komunikaziorako Bulegoak dauka programa horren ardura. Bulego horrek gainera Estatu guztirako irratiratu programa bat egiten

du, astekari bat argitaratzen du, audiobisualen ardura ere badu, dokumentalak eta telebistarako filmak sortzen ditu (gutxi-gutxi batzu), prentsaren azterketarako zentro bat dauka, konponketak eta montajeak egiteko tailer bat, lau jeep herrietan barrena ibiltzeko eta batez ere hiru bat mila kazetaritako (oinutsikako kazetariak) sare polit bat.

Herria mobilizatu

Prentsako mobida 79. aldera hasi zen beraz. Aldizkari batzu hasi ziren irakurleentzat tarte zabalagoak eskaintzen, eta erantzuna harritzekoa izan omen zen. *Tempo* astekaria, *Noticias* egunerokoak berealdiko arrakasta lortu zuten.

Juarez Maia brasildarra da, duela zortzi urte bizi da Mozambiken eta Bulegoko arduradun nagusi dago. «Konturatu ginen informazio egarri handia zegoela, parte hartzeko nahi handia ere bai». Orduan Bulegoak kolaboratzaile horiekin kontaktoa hartzen du eta gehiago idazteko eskatzen die, gai posible batzuen interesa seinatuz eta erredakzio teknikaz informazioa emanez.

Berehalako erantzuna jaso omen zen, eta kolaboratzaileak finkatzen hasi ziren, batzuek beren komunitetetan sare txikiak montatu zituztelarik. Problemarik handiena idazteko materialarena izan zen. Anitz lekutan ez zegoen ez eta paperik ere, zeresanik ez enbelpak edota lapizak.

Soluzioa milaka sobre inprimatzea izan zen, barrukaldean papera eta korrespondententzat zenbait instrukzio agertzen zelarik. «Gainera —esplikatzeko du Juarezek— lapiz edo boligrafo bat bidaltzen zen, horrela idazteko behar zuten guztia bazuten». Seilorik ere

ez zen behar, sobreak frankizia zuela-ko.

Batasuna indartu

Esana dago proiektuaren helburu nagusia herriskak direla. Herriska komunaltzat ezagunak direnetan (1.350 bat dira) milioia eta berrehun mila lagun bizi da, populazioaren %12a. Gehienak mendian daude, batzu oso iritsi zailak, batipat gerrila kontrairaultzailea aritzen den hegoaldeko eskualdeetan.

Proiektuak bi fase ditu. Lehenengoan oinarritzko tresna *xiricoa* da, pilazko irratia, bulego zentralak edota lekuan lekuko emisoreak zabaldurikoprogramak sintonizatzen dituen. Jeneralean bulego zentralaren programak komunitatearen antolamenduari buruz izaten dira, nekazaritzari buruzko kontseiluak, osasunazko aholkuak, alfabetizatze kanpainari laguntza, garbiketa kanpainak eta kanpaina politikoen propaganda; azken hauek batez ere produkzioaren emendatzeari buruz eta talde kontrairaultzaileengandik nola defendatzeari buruz izaten dira.

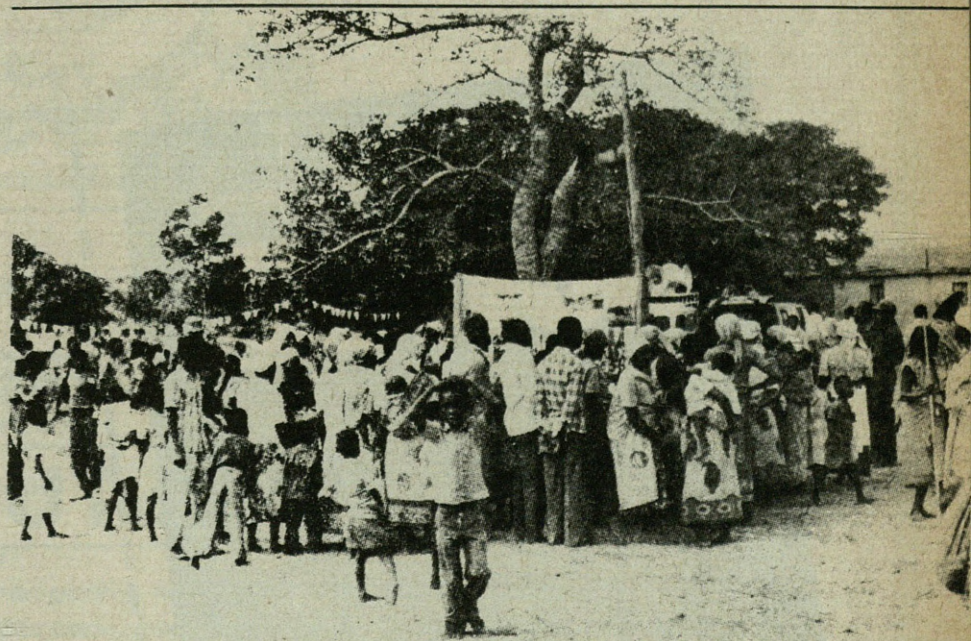
Irratia daukanak gero hor entzundakoak bestela zabaltzea dauka, izan ormetako muraletan, izan ahotik aho, nolanahi.

Bigarren fasean herrietan bozgoragailuak ipintzen dira: «*entzute kolektiboaren sistema*», esaten diote. Gero, nahi izanez gero, komunikazio unitate bat sortu daiteke, mikrofono bat erantsiz eta bere programak sortzeko gauza den talde bat agertzen denean.

Video-kasetak eta abar

Video-kasseta eta filmetarako beraz jeepak erabiltzen dira. Diapositibak ere bai, eta badute alde bat-oso ona, zeren horiekin herritarrei beren hizkuntzetan hitz egiten ahal zaie, kontutan izanik askok ez dutela portugesez apenas ulertzen.

Bestela bulegoak dokumental batzu sortu ditu, aipagarrienak beharbada *loboloari* buruzko bat (ezkontza modu tradizionala da hori, emaztegaiaren aitak senargaiaren familiari «saltzen» diolarik alaba) eta beste bat kanpaina militarrari buruzkoa. Filme hauek komunikazio zentroetan proiektatzen dira, eta eztabaidak egoten dira. Ekintza hauek FRELIMOk (partiduak) edota osasunaz, nekazaritzaz

Ormatako egunkariek betetzen dute irratirik ere ez dagoen herri txikiei informatu beharra

eta alfabetizazioaz arduratzen diren erakundeek antolatzen dituzte.

Berriro Juarez mintzo da. «*Gure problemarik larriena pertsonalarena da. Nahiz Mozambique krisi handi batetan sarturik egon, gure programeen desarrolloa azkarregi gertatzen ari da; ezin ditugu azaltzen zaizkigun lan guztiak atenditu*». (Dei bat izan liteke, hemendik Nikaraguara joaten diren ehundaka lagun horietako batzuek haruntzako bidea hartu zezaten).

Eta jendea, esaten dugunez, ez dago bat ere prestatua, ez dago kasik profe-

sionalik han. Ez da asuntza erabat profesionalizatzea berek nahi dutena, aitzitik basetik nahi dute jendea, baina gehiegizko gabezia pairatzen dute.

Bulegoaren beste ekintza bat *O campo* aldizkaria da, joan den urteko otsailean argitaratzen hasi zena. Hasiara batetan hilabeterokoa izango da, gero ikusiko dute maizago atera daitekeen. *O camporen* helburua baserrikojendeari informazioa zabaltzea da, eta herrietako korrespontsalek sarri kolaboratzen dute bertan.

Pablo SASTRE

SENEZ

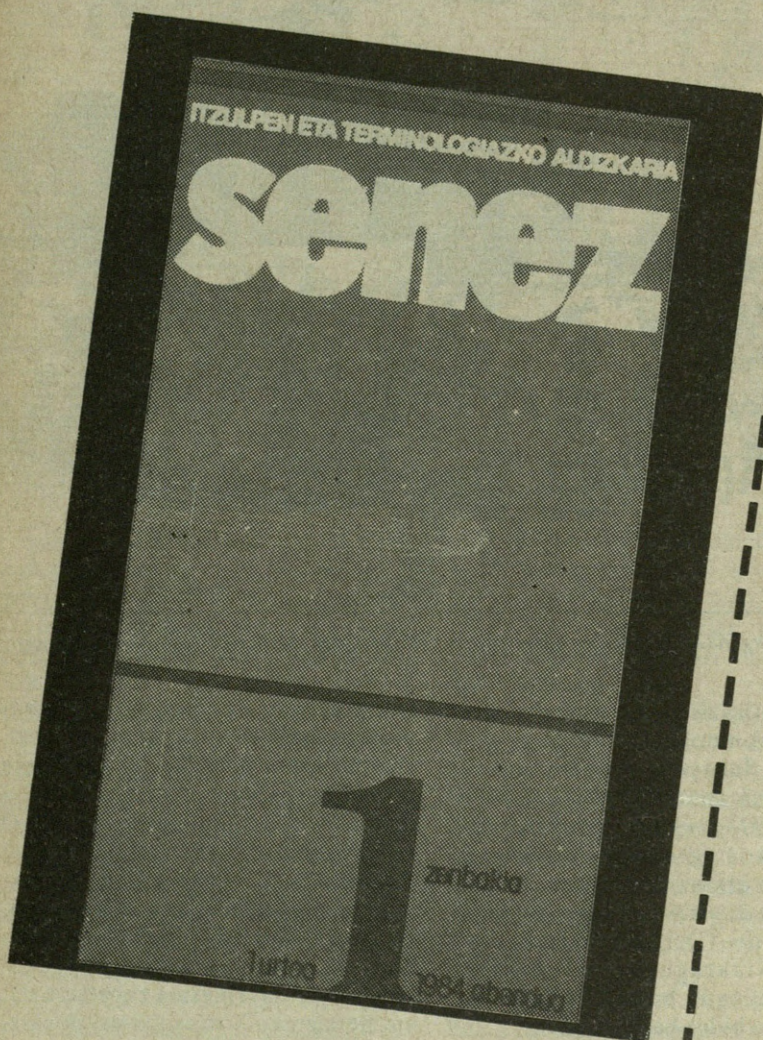
Euskal Herrian asko itzuli izan da beti. Gaur egun inoiz baino gehiago: kanpotik datorkigun informazioa eta bertan sortzen dena.

Euskal Herria inoiz euskaraz biziko bada guzti horrek euskaraz beharko du. Horretarako saio handiak egin dira: Hizkuntza arautzen. Premia teknikoetara egokitzen: terminologia. Itzulpenaren proportzio handi horrek lekarkeen hizkuntz erosioa eragozteko bideak jartzen: itzulpen teoria eta hizkuntzalaritza kontrastiboa.

Ardura horrek eraginik sortu da SENEZ.

1. aleko gaiak:

Aldizkari hau - Itzultzaile Eskola: I. Historriaurrea eta iragana. II. Orainaldia - Elhuyar eta UZEI: Euskara laneko hizkuntza bihurtu nahian - Itzulpena komunikabidetan - Administrazioko itzulpengintza - Argitaletxeak eta itzulpengintza - Hizkuntz irakaskuntza eta itzulpengintza - Itzulpen poetikoa Errusian - Heriotza iragarritako baten kronika edo euskal itzultzailearen beldurrak - Iruzkinak - Berri eta albiste

HARPIDETZA TXARTELA

SENEZ aldizkariaren harpide egin nahi dut:

Izena:

Kalea:

Herria:

Urteko ordainketa (2.100 pta.):

Taloiez edo eskuan egingo dut: Bai / Ez
Nire Banku edo Aurrezki Kutxaren bidez egingo dut:

Banku edo Aurrezki Kutxa:

Kontuaren zenbakia:

Sukurtsala:

Kontuaren jabea:

Entitate horretan dudak kontuan zorpetu itzazue nire izenean doazkizuen erreziboak.

Sinadura:

Helbidea:

BIZKAIA KRISIAREN BIDEGURUTZEAN

BIZKAIA, KRISIAREN BIDEGURUTZEAN

Euskadiko edozein arlori buruz ari garela, dudarik ez dago Bizkaiari buruzko erreferentzia ezinbestekoa zaigula. Besterik ez bada, berton biltzen delako Euskadiko biztanlegoaren gehiengoa -eta ez nolanahiko gehiengoa, gainera-. Alde horretatik, interesgarria eritzi diogu behingoz, eta aurtengo Aberri Egunak eskaintzen zigun aukera aprobetxatuz, herrialde horri buruzko dossier berezi bat prestatzeari. Ondoko orrialdeotan saio horren emaitzak dastatu ahal izango dituzue. Geure buruak kokatzeko balioko digun sarrera baten ondotik, hainbat erreportaia luze topatuko dituzue: Bizkaiko komunikabideetaz, lurralde-antolaketaz eta bizkaieraren eztabaida luzeari buruz. Horrezaz gain, langile-mugimenduaz eta arrantzaz beste artikulu bana eskaintzen ditugu. Hain aherentziak eta zokoratuak ditugun Enkarterria eta Meatzetara hurbilketa moduko bat egitearren Muskizko zinegotzi batekin izandako elkarrizketa ere tartean dago, eta azkenik Bilboko berreuskalduntzearen gaia ikutzeko modu bitxi hauze aukeratu dugu: hainbat sektore desberdinetako pertsonak mahai beraren inguruan bildu, ea bakoitzak asuntza zelan ikusten duen konta dezaten. Horixe da dagoena. Hortik aurrera hutsuneak eta kritikak etorriko lirateke, baina horretarako ere izango da tenorerik.

SARRERA GISA

MENDE hasieratik etengabeko hazkundera ezagutu duen Bizkaiko demografia, 1984.ean gelditu egin da bere tasan krisi ekonomikoa dela medio. Izan ere, krisi ekonomikoa da Bizkaiaren fisionomia gaur egun zeharo markatzen duen faktorea, edo zehatzago esanda, siderurgi industriaren krisia.

Meatzaritza eta siderurgia izan dira mende honetan Bizkaiko ekonomiaren zutabeak; ekonomia desorekatua eta krisia gainditzeko egoera txarrean eurkitzen dena. Industriegintzak probintziaren barne-produktuaren %60a inguru suposatzen duen bitartean, Nekazaritza ez doa %2tik gora eta Zerbitzuen sektoreak %30a biltzen du.

Bizkaiaren historia modernoari begirada bat emanez, 1978. urtetik hasi beharko ginateke, orduan burutu bait ziren Canovas-en gobernuaren eta Euskal Diputazioen arteko akordioa, Ekonomi Kontzertua deitua sortuz: honen arabera, Diputazio bakoitzak ahalmena zuen probintziaren zergak bildu eta diru banaketa antolatzeke, ordez, Madrilgo gobernuari urteko diru-kopurua ordainduz.

Mende honen hasierak Bizkaiaren industriegintzari bultzada handia eman zion: meatzen esplotazioak, eta kapital finantziariaren sorrerak (Banco de Bilbao, Banco de Vizcaya), siderurgiaren eta untzigintzaren indartzea suposatu zuen, eta Bilbo inguruan, batez ere ibaiezkerrean, industrieguneen hedapena.

Politika mailan bi faktore aipagarri dakartza mende berriak: batetik, PNVren sorrera, mugimendu abertzale, kristau eta kontserbadore modura; bestetik, inustrializazioaren ondorio den etorkinen ugaltzea eta langile-mugimenduaren sorrera, PSOEn eraginpean.

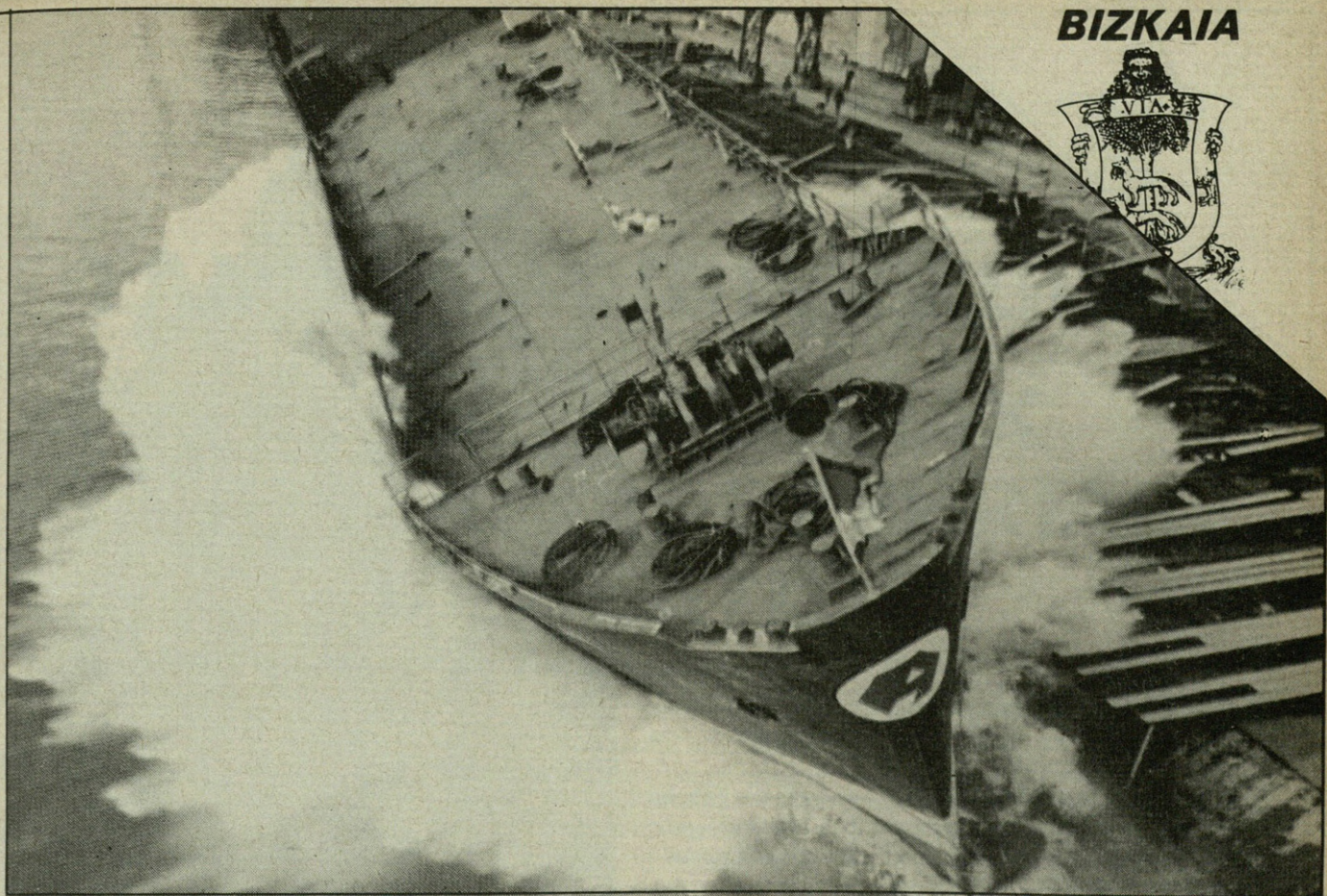
ALTZAMENDU frankistaren ondoriozko gerran, lehen Gobernu autonomoa eratu zen, Bilbon kokatua, gerra-Gobernua praktikan, eta 1937.eko ekainaren 18an frankistek Bilbo hartu zutenean atzerriratu zena. Bizkaiko oligarkiak neurri handi batean frankismoaren aldeko jarrera hartu zuen.

Gerraren ondoren azkartu egin zen Bizkaiko, batez ere Bilbo inguruko garapen industrial eta hazkunde demografikoa, eta politika mailan, Bizkaiko oligarkia «neguritikoa» Estatuaren aparatu frankistan txertatu. Urte hauen emaitza da, alde batetik, Bizkaiak pairatzen duen egitura desorekatua, ekonomia mailan (burugintzaren industriaren eskklusibitatea) baita populazio mailan (Bilbo Handiak probintziaren populazio gehiena biltzen du).

Egoera honen ondorioz, protesta mugimendua indartuz joan zen Bizkaiko langile mugimenduan lehenen (Euskalduna-ko greba 1947.ean) eta herri-mugimenduan gero: 1956-57. urteetako greba orokorrak, 1967.ean berriro, Erandioko protesta eta manifestaldiak 1969.ean, poliziek bi langile tiroz hil ondoren, kutsaduraren aurkako ekintzetan; 1968-69, 1971 eta 1975.eko «estado de excepción» delakoak; eta Auzo-elkarteen sorrera eta ekintzak, zeinen ondorioz gertatzen den Pilar Careaga alkatesaren dimisioa 1975.ean.

PROZESU honen ondorioz, egitura sozio-ekonomiko aski berezia ematen du gaur egun Bizkaiak, ezauzgarri hauetan laburtuko duguna:

a) *Populazioaren banaketa irregularra*: 2.217 km²-ko lurraldean, 1.181.000 biztanle, baina hauetatik gehienak Bilbo inguruan: hiriburuan 433.000, Barakaldon 117.000, Sestaon 40.000.

Bizkaiko ekonomia burnigintzan oinarritu ohi da, eta horrek sortu duen desoreka begibistakoa da.

b) *Burnigintzan oinarritutako ekonomia desorekatua*, batez ere altzairugintzan eta untzigintzan. Krisi ekonomikoak sektore hauek zigortu dituenean, ondorioak oso larri sentitu dira Bizkaian, untzigintzaren krisiak eta birmoldaketa prozesuek nabaritzen duten bezala; Bizkaiko gizartearen txirrotzea argi ikusi da azken urteotan, demografi hazkundearen frenoan edota soldaten beherakadan; ikus, adibidez,

soldata-masaren bilakaera Bizkaian azken urteetan:

1980: 14,5% igoera

1981: 13,6%

1982: 10,6%

1983: 11,8%

c) *Nekazaritzaren ahulezia*: Arestian esan bezala, probintziaren ekonomia barruan pisu gutxi du nekazaritzak, eta horren arrazoia aurki ikus daiteke: probintziako lurren zabalera 171.000 Ha-takoa bada, hauetatik 8.500 baino ez dira landuak, eta 162.000 Ha landu gabe aurkitzen dira.

Gainera ez da nekazaritza industrialik aurkitzen: sektore honetako 25.000 langileetatik, ez dira 500etara iristen asalarituak, beste gehienak lur apurren jabe direlarik. Nekazaritzaren barne-egitura ere erabat desorekatua da:

— lurlangintza: 18%

— abelzaintza: 72%

— oihanlana: 1,5%

d) *Komunikabideen desagokitasuna*: errepideen saturazio handia gertatzen da Bizkaian (2.292 kotxe hamar kilometroko); trenbideek bazterketa handia ezagutu dute; eta hegazkinezko komunikazioa konfliktiboa gertatzen da, Sondika-Foronda eztabaida bitartean dela.

e) *Irakaskuntzan, sare publikoa-pribatua konpetentzia*

nabaria da, bai ikastetxe tradizionaletan (eskola-kolejio), bai ikastoletan, baita Unibertsitate mailan:

Ikasleen kopurua sare bakoitzean:

	Publikoa	Pribatua	Ikastolak	Orotara
Eskolaurrea	22.000	11.000	6.000	40.000
OHO	94.000	65.000	12.000	171.000
BBB-UBI	30.000	13.000	1.300	44.900
LH	12.000	14.000	—	26.000

Eta Unibertsitateaz, Bizkaiko campus-ean EHU-k 25.000 ikasle baditu, aldamenean Deustuko Unibertsitatean 10.000tik gora biltzen dira.

f) *Hizkuntzari begiratzuz, Bizkaiak erdalduntze-prozesu azeleratua ezagutu du mende honetan*: Prozesu hau bilakera sozialaren ondorio (etorkinen eragina) eta batez ere euskararen zapalkuntza politikoaren emaitza izan da. Honako datu hauetan ikus daiteke norainokoa izan den.

Euskaldunen kopurua Bizkaian:

1968. urtean: 93%

1970. urtean: 16%

Joera horren aurka, euskalduntzeko herri-mugimendua-
ren eragina nabaria da azken urteotan.

PESKRIBATURIKO egoeraren ardura nagusia duten botere faktikoak ezagutu nahi baditugu, Bizkaian kapital finantziaria hartu beharko dugu kontutan, eta bereziki bi bankuetxe, Banco de Bilbao eta Banco de

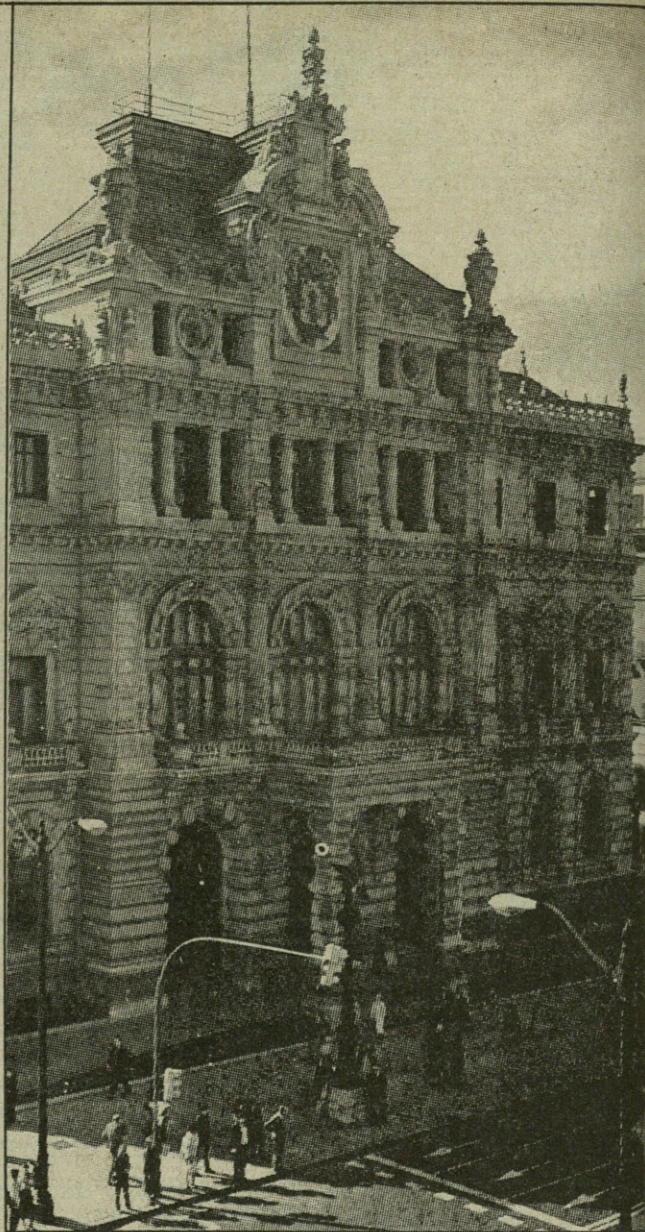
Vizcaya, hauen zuzendaritzan aurkitzen baita probintziak mende honetan ezagutu duen historia ekonomiko —eta neurri batean politikoaren arrazoia.

«Banco de Bilbao» banketxea 1857.an sortua da, Bilboko Merkatal Batzordearen eraginez; garapen industrialerako azpiegituraren ardura izan zuen mendearen lehen urteetan: komunikabideak eta garraioak; gero, meatzen esplotazioa eta siderurgia bultzatu zituen. Gaur egun, bere menpeko hainbat erakunde sortuz, ekonomiaren arlo ugari kontrolatzen du.

«Banco de Vizcaya» deitua 1901.ean jaio zen, lehen momentutik siderurgia bultzatzeko asmoz. Gerraondoan garapen handia ezagutu zuen, eta gaur talde industrial indartsu baten burua da, Iberduero, Petronor, eta neurri honetako enpresen atzean delarik.

Azken urteotan, Bizkaian botere faktiko garrantzitsu bilakatu den erakundea Foru Diputazioa bera da. Kontzertu ekonomikoak berreskuratu ondoren, eta PNVren barne-arazoez ezagutu duten soluzioen ondoren, Diputazioko agintariek bere esku hartu dute botere ugari. PNVk kontrolatzen duen Diputazioak hartu duen orientabidea aztertze-ko, argigarri gertatzen da egiten duen diru-banaketa ikustea (1984.ko presupostutik); presupostu osoa 145.567 milioi pezetakoa da eta honela banatzen da:

— Bizkaiko Junta Jeneraletarako.....	196 milioi
— Diputatu Nagusia.....	7.800 milioi
— Administrazioa.....	2.639 milioi
— Nekazaritza, Arrantza, Elikadura.....	1.500 milioi
— Kultura, Hezkuntza.....	1.973 milioi
— Hazienda, Finantzak.....	18.876 milioi
— Lur-Antolaketa.....	8.438 milioi
— Garapen ekonomiko.....	7.892 milioi
— Osasun-Zerbitzuak.....	5.353 milioi
— Garraioak.....	8.846 milioi
— Zor Publikoak.....	299 milioi
— Beste zenbait gastu.....	89.457 milioi

Foru Diputazioa gero eta indar gehiago hartzen ari da, ekonomikoki nahiz politikoki.

Diputazioak azkenaldian burututako lanen artean, positibotzat jo daitezkeenak nekazal guneen elketrifikazioa eta errepideen hobekuntza lirateke.

BAINA alde negatiboan, batez ere, probintziak pairatzen duen kaos ekonomiko eta urbanistikoari aurre ez egitea modu planifikatu batez: lur-antolaketa, ez da inolako planifikaziorik egin, eta Plan Zuzendari baten faltaz, inzialatiba pribatuen batuketa da errealitatea. Industrian, burdingintzaren krisiari ez zaio aurre egin kontsumo-ekonomiaren dibertsifikazioa burutuz, eta merkatu berriak irekiz. Nekazaritza eta Arrantzan, ez dira sektoreak prestatu EEEen sartzeak suposatuko dien inpakturako.

Paradoxaz, krisi ekonomikoak frenatu egin du Bizkaian kaos urbanistikorako bide hori. Baina ez du ematen probintziako botereek krisia bidez aldatzeko aprobetxatu nahi dutenik.

LANGILE-MUGIMENDUA

EGOERA BERRIAK BURRUKABIDE BERRIAK ESKATU

LANGILERIAREN egituraketa soziala aldatzen ari da azken hamarkada honetan, eta bera-ekin batera burrukarako baldintzak ere aldatzen dira, Bizkaiko probintzian. Denboraldi honetan 100.000 lanpostutik gora galdu da gure probintzian, eta dagoeneko langabezi tasa estatu guztiko garaienetakoa da.

Enpleguaren deuseztapena ez da, aitzitik, gelditzen. Joan den urtean soilik, 2.000 krisi-expediente baino gehiago onartu ziren, eta 1985. urtearen bitarte honetan azkartu egin da erritmo hori. Produktzioaren sektore garrantzitsuen birmoldaketa hasi baino ez da egin, eta egiazko ondorioak hiru urte barru pairatuko ditugu, epe horretarako bukatuko bait dira Enplegua Areagotzeko Fondoaren laguntzak Altzairu eta Untzigitzako langileentzat.

KRISI egoera honek populazioaren txirotze bat dakar halabarrez: azken urteotan %11 tasan murriztu da bizkaitarren eros-ahalmena; bestalde, eta epe ertainera, langile fijoaren ordez langile ebentualaren kontratu guztietatik, 55.299 denetara, 1/6 soilik izan ziren kontratu gisa, Bizkaiko Labe Garaie-na eman dezakegu (AHV), zeinean 2.000 lanpostu iraunkor kendu nahi dituzten aurten, eta hauetarik berriro beteko. Ezagunak dira kontrata-langile hauen lan-baldintzak: ordutegi finkoik gabe, 2 edo 3 hilabeterako kontratuz, eta segurtasun-neurri eskasez (aurten bertan 5 langile ebentual hil dira lan istripuetan Labe Garaie-

tan). Lehen ia ezezagunak ziren beste zenbait arazo agertzen ari dira, etxebitzizarena kasu.

Laburbilduz, eredu sozial berriaren agerpena daukagu: langile langabetu-kontratatu ebentuala, batez ere gazteen eta emakumeen artean, zabalitzen den estatus berria, lanpostua beti kilikan duena, eta ondorioz bizitzarako errekurtsio eskasez.

BURRUKA-BALDINTZEI begiratuz, dudarik ez industria-ren birmoldaketaren aurka-koak direla lehen mailan agertzen direnak. Euskaldunarena izan da kasurik adierazgarriena: nahiz eta burrukabide gogorrak erabili, ez da untziolaren ixtea ekidin. Burruka hau, edonola ere, zabalik dago oraindik, prentsan ageri denez, Euskaldunako langileek ez bait dute bertako untziak ateratzen uzten. Zentzu berekoa da Fabrlec-en gertatzen ari den burruka.

Birmoldaketaren aurkako burrukak bere mugak ageri-agerian ditu gaurregun: ez dago gaur sistema kapitalista iraultzeko alternatiba politikiko eta ekonomiko baten inguruko batasunik. Burrukok beraz, defentsiboak dira, eta isolaturik ematen dira (salbuespenak salbuespen, abenduaren 11ean Euskaldunarekiko elkartasun greba). Burruka horren mugen adibide argi bat dakusagu Ingalaterrako meatzarien greban ere non milaka meatzari denboraldi luzez greban ari-tu ondoren helburuak bete gabe lane-ra itzuli behar izan diren.

Muga guztiok muga direla ere, jarraitu egingo du datozen urteetan bir-

moldaketaren aurkako burrukak. Europako Ekonomi Elkartean sartzeak ez du birmoldaketa prozesua etengo, eta, paradoxaz, burruka hauen iteera ezak gero eta erradikalago bihurtzen ditu metodoak, eta gero eta gehiago jartzen dute zalantzan kapitalismoa bera. Eta puntu honetara helduz gero, sindikatu nagusien arrazonamenduak bertan behera jauzten dira, ez baitute beraiek ere alternatibarik; hortik, bada, une puntualetan, sindikatu hauek CUIS eta LAB bezalako sindikatu erradikalen jokaerak laguntzea.

BURRUKA-FRONTTE berriak ere zabaldu dira langile-mugimenduentzat: Komertzio-langile talde baten kasua eredu da egunotan Bilbon: Fancy enpresatik sindikalista batzu kaleratu zituztela eta, hilabete luzea egon dira burrukan, CNT sindikatuaren laguntzaz eta enpresariaren eraso guztiei aurre eginez, kaleratuak berriro hartzea lortu duten arte.

Aipatu dugun burruka hau, edo duela gutxi langabetuen 5 familiak Zorrozan egindakoa, ilegalki hartutako pisuak uztera behartuak izatea; edo enpresetako seguritate-neurriak hobetzeko egiten direnak... guztiak dira burruka-fronte berriak; emaitzak, epe laburrera ikusten dira kasu batzuetan, beste batzutan aldiz epe ertainera agertuko dira, egoera berri honi erantzungo dion erakunde sindikal berri bat eraikitzea lortuko dugun heinean.

Iñaki (CAES-Bizkaia)

Euskal Telebista nahiz TVEko "zentro errejionala" Bizkaiko lurretan kokatuak daude.

KOMUNIKA- BIDEAK BIZKAIAN

Miloi luze bat bizilagun biltzen dituen probintzia honek, komunikabide sare zabal bat ere badu; alternatiboa batzutan eta konpetentziaren dantzan sartzen dena bestetan. Irratigintzan nabaritzen da giro konpetitibo hau batez ere. Irratia bait da hain zuzen ere gaur egun bizitasunik handiena agertzen duen komunikabidea; Bizkaian, bost irrati komertzial-instituzional finkoez gain, ia dozena bat irrati libre ere sortu da azken aldian' komunikabiderik merkeena delako -bai igorle, bai entzulearentzat- hauxe da herri-mugimenduek aukeratu duten espresio!bidea.

Bi telebistaren kokabidea ere bada Bizkaian: Iurretan, Euskal Telebistaren estudioa, eta Bilbon TVEren «Telenorte» estudioa. Aipagarria da edonola ere, Bilbon herri-telebista bat zabalteko egin zen saioa; joan den udako Aste Nagusian, «Canal-25» izeneko telebista-emisora jarri zen martxan, egun guttitara poliziak klausuratu zuena.

Herri xehearen baliabideetatik urrunago gelditzen da prentsa idatzia-
ren arloa, edo zehatzago, egunkariena. Oinarri sendoko talde politikoez edo talde finantziariek argitaratzen dituz-

te. Hiru egunkari dira Bizkaian egiten direnak: «El Correo Español-El Pueblo Vasco», «Deia» eta «La Gaceta del Norte».

Irrati entzulegoari dagokionez, irrati estatalak dira oraingoz, Bizkaian indartsuen agertzen direnak, SER eta Radio Nacional de España batez ere. Eusko Irratiak Bilbon duen emisora lortu du neurri batean COPE/Herri Irratiaren entzulegoa bereganatzea. Irrati hauen bigarren ezaugarri oso esanguratsua hauxe da: euskarari ematen dioten tratamendu urri eta txiropa; Bizkaiko populazioaren %35a

euskara ulertzeko gai bada (15 urtetik gorako 320.000 pertsona) aldiz, euskararen presentzia emisora hauetan tamaina honetakoa da:

SER (OM/FM), %0

RNE (OM), %2

RNE (FM), %0

COPE/Herri Irratia (OM) %3

COPE/Herri Irratia (FM) %50

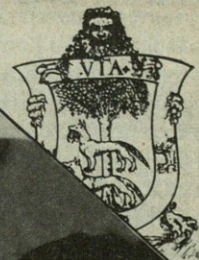
Radio Cadena (OM) %4.

Eusko Irratiak %25 deklaritzen du. (Benetan %5,5 soilik).

Eusko Irratia eta Herri Irratia, irrati euskaldunak?

Badirudi, Eusko eta Herri Irratiak direla entzulego euskalduna bilatzen duten biak, eta elkarren konpetentzian sartu direla. Hala ere, zalantzarria bakoitzak daraman orientazioa. Horretaz datu zehatzagoak lortu asmoz, irrati bietako zuzendariengana jo genuen.

Rafael Durban jaunak hiru urte darama Herri Irratiaren zuzendaritzan; Sevillan jaioa, lehenago «El Correo de Andalucía» egunkariaren kazetaria izan da, Euskal Herria ezagutzen zuen Bizkaiko Gotzaiaren Prentsa Bule-

goan lan egin zuenetik frankismoaren azken urteetan. Emisora bien arteko konpetentziaz, zera esan digu: «Eusko Irratiak gudan duen eragina txikia da, beraiek euskaraz egiten bait dute lana, eta guk entzulego euskaldun tradizionala dugu, gure programazioa jarraitzen duena. Min handiagoa egiten digu Radio Bilbaok (SER), entzule askok gure irudia eta horiena nahasten bait du».

Egia da entzulegoa nekazarien artean bilatzen duzuela batez ere?

«Guk, beste guztiek bezala, kontutan izan behar dugu, kobertura komertziala eta entzulego gehiena Bilbo inguruan kokatzen dela. Baina, egia da baita guk esfortzu berezia egiten dugula probintzia osoko jendearentzat hitz egiten; horrela, bizkaiera erabiltzen dugu, zabalera handiko hizkera delako, baina ez zentzu itxian».

Baina zuen programazioan zati bat COPEk eskainia, Estatutik markatuta dator. Norainoko autonomia duzue programazioa egiterakoan?

«Estatutik bidaltzen diguten informazioa, onda median txertatzen dugu eta hauxe da: eguerdiko albistegia, egunean zeharko albistegi laburrak, gaueroko kirol saioa eta Luis del Olmoren programa».

Baina Luis del Olmoren programa hori oso luzea da, eta gainera ez dago jadanik nahiko erreta?

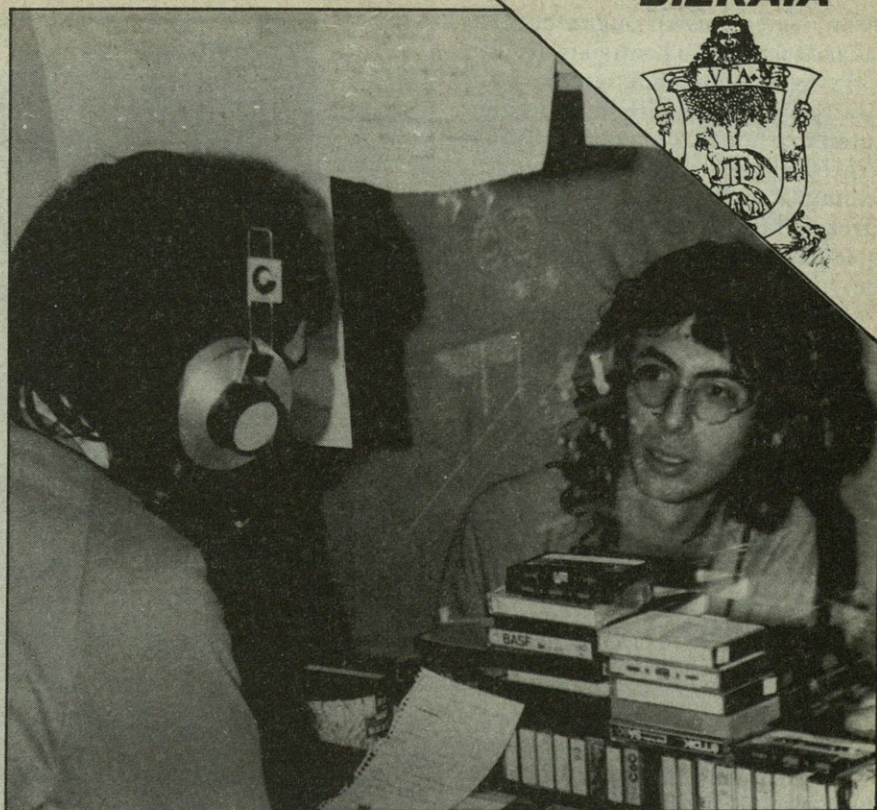
«Luzea da bai. Goizero lau ordu, astelenetik ostirala arte. Baina ez dago erreta, ez eta hurrik eman ere. Eta horren frogar, publizitate ugari erakartzen duela da».

Eta programazio propioa?

«Gure emisiorduak bi frekuentzian egiten ditugu: OM eta FM. FM da berriena eta bertan goizero zazpi orduko programa egiten da euskaraz, batez ere albisteak eskainiz, eta arratsaldeko programa musikala, «Popular 3 stereo» deitua. OMn berria, denetarikoko programak egiten dira, eta hor euskararen presentzia ahula da, batez ere goizeko lehen ordutan eta haurrentzako programetan».

Emisora konfesionala zarete? Noraino baldintzatzen du horrek edukia? Ze une konfliktibo ezagutu dituzue irratian?

«Emisora konfesionala garenez, hiru printzipio nagusi daukagu: kristautasuna, giza eskubideen defentsa eta euskal hizkuntza eta kulturaren defentsa. Eta gai edo momento konfliktiboak, frankismoaren azken urteetan, «Delegados de Información» delakoekin izandako gatazkak eta orain gure gi-

Bilboko Eusko Irratia teoriarik elebiduna da baina praktikan euskaraz %5 baino ez du egiten.

zartean errealtatea tristea den territorismoaren tratamenduan».

Horretaz baduzue kontsigna informatiborik, adibidez, gai horretaz informazioa ez zabaltzeko teoriarekin identifikatzen zarete?

«Gure filosofia hauxe da: terrorismoaz gain, gure herrian gertatzen diren bestelako errealtate guztien berri ematea. Eta informazio ezkatzeaz?: begira, duela gutxi Euskal Gobernuak argitara eman duen dekalogoan, erreflexio eskatzen digu komunikabideetako arduradunei, baina ez du orientabide zehatzik ematen. Ni pertsonalki, edozein profesionari bezala, zalantza handia dut, ze, alde batetik informazioa eskaintzearen beharra dago, eta bestetik, informazio horrek litzakeen kalteak».

Eusko Irratiak Bilbon duen emisora, 68 langile aritzen dira eguneroko 18 emisiorduak betetzen; nahiz eta, bertako kazetarien portzentaia handi bat euskalduna izan, izenez «elebidun» den irratia honek ordu bakarra eskaintzen du euskaraz egunean. Bere zuzendaria den Mikel Lejarza elkarriketatu dugu.

«Emisora honek baditu bere ezaugarri bereziak: Euskal Herri mailako eremua duela, eta programazioak oso osorik berton egiten ditugula, Radio Nacionalek, Radio Bilbaok eta Herri

Irratiak ez bezala. Bestalde, gurea ez da emisora komertziala, eta honek seriotasun handiagor lan egitera bultzatzen gaitu. Hirugarrenez, FM-n soilik emititzen dugu orain arte, eta azken hau laster gainditu beharko dugun muga bat da».

Irrati instituzionala izateak baldintzarik suposatzen al dizue?

«Instituzionala baino maiteago dugu irratia publikoa garena esatea, eta honek programazioa markatzen duen? egia esan bai, zentzu batean, Euskal Herrian gertatzen diren gauza guztien berri ematera behartzen gaitu, eta Euskadin gertatzen direnak Estatu mailako albisteek baino tratamendu zabalagoa izaten dute».

Euskal Gobernuak atera berri duen dekalogoan notizia delarik, baduzue kontsigna zehatzik burruka armaturaren tratamendu informatiborako?

+ Bai, gu bakearen eta autonomiaren alde gaude, eta azken erabaki horiek ez dute aldaketarik suposatzen gure eginkizunean».

Auzo-irratien gorakada geldiezina

Irratigintzaren arloan azken urteetako berrikuntzarik inportanteena «Irrati libreak» deituen sorrera izan da; dena den, mugimendu honen ba-

rruan, laster ikusiko dugun bezala, badaude ikuspuntu kontrajarriak.

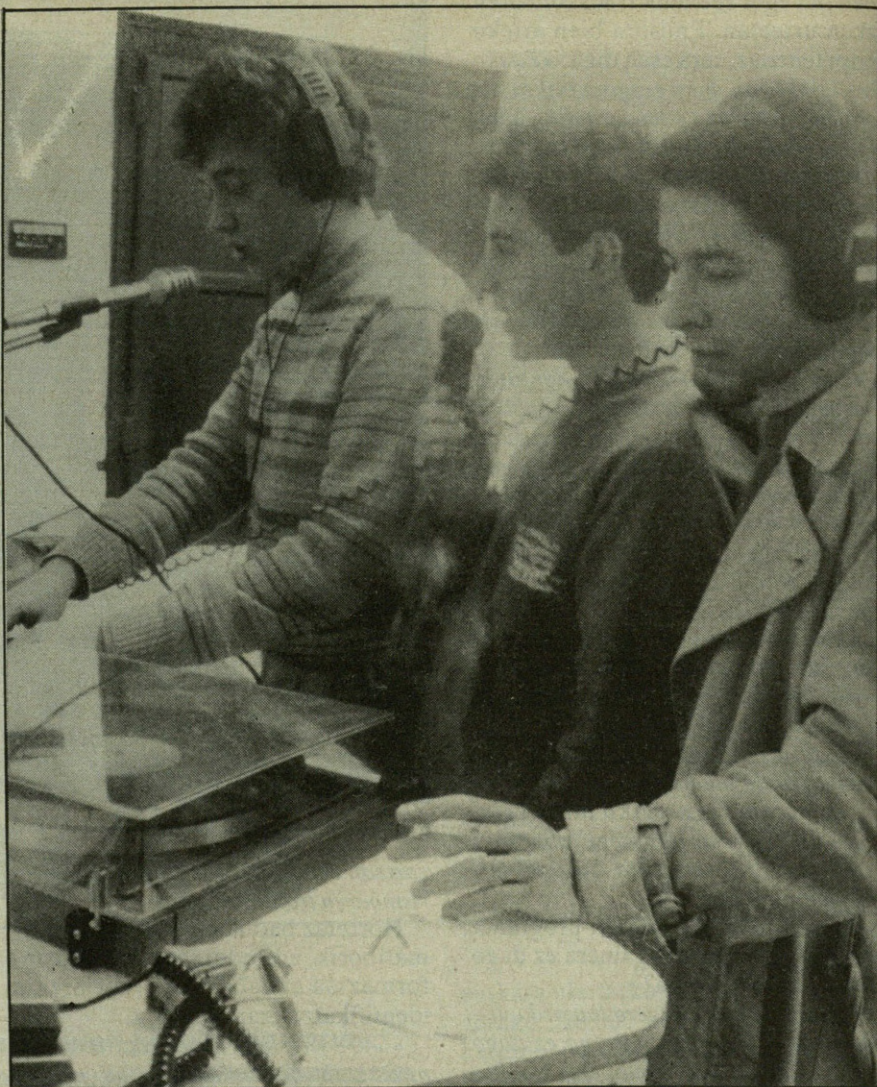
Has gaitzen Bilbokoetatik: bost dira une honetan Bilbon emititzen duten era honetako irratiak; Iluna Irratia Bilboko Santutxu auzoan, Txomin Barullo Irratia Gran Vian, Erreka Irratia Errekaldeberrin, Gramola San Inazio eta Super 5 Basurton.

ILUNA IRRATIA: 1982. urtean sortua, Santutxu auzoan Auzo Elkar-tearen gainbeheraz batera eta auzoko giroa bizkortu nahian. Auzoko jendearen diru-laguntzaz eratu zen, eta ez du publizitaterik onartzen, gestioa asanbladaren bitartez daramalarik. Irratia kalera ateratzeko saioak egin ditu, Bilboko manifestazioak, hitzaldiak eta halako gertakizunak zuzenean eskainiz. Telefonoaren bitartez mikrofono irekia eskaintzen dio auzoko jendeari eta irrati ezkertiar eta estiloz ironiatsua bezala definituko genuke. Euskara erabiltzeko ahalegina nabaritzen da bestalde. Duen 25 batiotako potentzia eta 25 metrotako antenak Bilbo osora, baita Basauri eta Galdakaora zabaltzen ditu uhinak.

TXOMIN BARULLO IRRATIA: 1983.ean sortua, Bilboko Aste Nagusian, bertako uholdeak ito zuelarik; 84.ean, berriz ere Aste Nagusian berpiztu egin zen, eta Banderen Gerra zela bitarteko, gobernadoreak itxi egin zuen. Urte bereko udazkenetik hona emititzen segitzen du, izen bereko konpartsaen eta bazkide boluntarioen laguntzaz. Arratsaldero 8etan hasi eta goizaldeko ordu bata arteko emisioan, herri mugimendu guztien ahotsa entzuten da. 30 batiotako potentziaz eta 15 metrotako antenaz baliatuz, Bilbo osora zabaltzen ditu bere emaitzak.

GRAMOLA IRRATIA: San Inazio auzokoek lehen falangekoa zen Kultur Etxea berentzat hartu eta bertan kokatu zuten Gramola Irratia 1983.ean, ordutik astelehenetik ostirala bitartean arratsaldez eta larunbatean egun osoz emititzen dute, 12 batiotako potentziaz.

SUPER 5: Basurton, duela bi hilabete sortutako emisora honek adierazten digu ze neurritaraino den eskuragarria komunikabide hau; lagun talde batek ireki zuen emisora, 6 batiotako emisora txiki batez baliatuz; gaur egun, ostiralero eta arratsaldeko 7tatik goizaldeko ordu bata arte emititzen dute. Uhinak gehiago zabaltzearen, bi emisore txiki erabiltzen dute, bata Basurton eta bestea La Ca-

Iluna Irratia, Bilbo inguruan loratzen ari direnetako bat, lanean jo eta ke.

sillan, horrela hiriaren hegoalde osoan zehar beren mezuak barreiatuz.

Nerbioi ibaiaren bi aldeetara sortu dira zenbait irrati, baina hauen kasuan planteiamenduak oso bestelakoak dira: Portugaleten, Onda 3 eta JMC, eta Leioan KV30.

ONDA 3: Portugaleten 1982.ean sortua, irrati komertzial baten planteiamenduekin; Informazio Zientzien Fakultateko lizenziatu berriek eratu zuten kooperatiba erregimenean. Publizitatea da diru iturria eta goizeko 8tatik goizaldeko ordubatak arteko programazioa betetzen dute egunero, albisteetarako erredakzioa propioa dutelarik. 130 batiotako emisore homologatuaz baliatzen dira.

KV30: 1984ko urtarrilean sortua, Leioan. Emisore komertzial bezala eta egunean 24 ordutako programazioaz, 100 batiotako potentziaz, albisteak eta musika tartekatzen ditu, programa berrien saioak ere eginez. Udalaren

onespena lortzeko mozio bat aurkeztu du duela gutti.

Emandako datuetan agertzen den ikuspuntu ezberdintasunak Irrati Libreen arloan dauden espektatiba desberdinei erantzuten die. Dirudienez, irrati hauek legeztatze hiru erizpide erabiliko ditu gobernauk: Irrati komertzial, instituzional edo kultural bezala legalizatzea alegia. Bestalde, erizpide komertzialak dituzten irratiak ahalegintzen dira emisordu luzeak izaten, baina edukiz ez dira askorik bereizten irrati normalizatu-tarik. Besteak aldiz, (Iluna, Gramola, Txomin Barullo...) emisordu laburrago eta irregularragoak dituzte, potentzia ere txikiagoa eta askatasun handiagoa programak eratzerakoan.

Irrati berriak zabaltzeko proiektuak ere ugari dira: Sestaon (Caribe), Mundakan (Pedalina), Lekeition etab. ari dira horretan.

"Deia", "El Correo Español-El Pueblo Vasco" eta "La Gaceta del Norte" dira gaur egun Bizkaian editatzen diren hiru egunkariak.

Telebista eta prentsa idatzia

Euskal Telebistak bere egoitza Bizkaiko lurretan badu ere, ezaguna denez, emisioak Euskadi osorako egiten ditu. TVE-k Bilbon «Centro de producción regional» delakoa mantentzen du, ahulezia handian eta eguerdiko «Telenorte» egitera mugaturik ia. Hau ere, ETB-ren «Teleberri»-ren eraginez gainbeheran aurkitzen da.

Egunkarien arloan, bestalde, hiru egiten dira Bizkaian, eta laugarren batek, «Egin»-ek delegazio propioa du.

1901.ean sortua, «La Gaceta del Norte», zazpi akzionista katolikok sortu zuten, bakoitzak 25.000 pezeta jarritz, betiere ikuspuntu kontserbadore eta eskuindarra mantendu izan du, eta erreforma politikoaren urteetan OPUS eta Coalición Popular taldeen bozeramale izan da. 1984.ean Bobadilla enpresariak erosi zuen, orientazioz aldatu eta krisia gainditu nahian.

Baina 10.000 aletako tiradaz estuasun ekonomikoak ezagutzen ari dira.

«El Correo Español-El Pueblo Vasco», 1910.ean sortua, eta gerra ondoren birmoldatua; 1945.ean, egunkariaren enpresa «Bilbao Editorial S.A.» deitzen da. Fundatzaileak, Javier de Ybarra y Bergé (Banco de Vizcaya-ko eta Iberdueroko kontseilaria, Babcock-Wilcox-eko presidentea, ETAK 1977.an hildakoa) eta Alejandro de Echevarria izan ziren, hiru milioitako kapitalak. Betiere, Bizkaiko kapital finantziariari eta eskuin espainolazleari lotutako komunikabide honek salmenta zifrarik handiena lortu du (104.000 ale eguneko 1984.ean, OJDren ustez), egitura enpresarial sendo batean oinarrituz.

Hona hemen azken berrogei urteotan izan dituen kapital-anplazioak:

- 43.875.000
- 66.000.000
- 99.000.000

- 132.000.000
- 198.000.000
- 217.000.000
- 242.000.000

«Deia» egunkaria 1.976an PNVk sortutako egunkari hau Iparragirre S.A. enpresaren pean eratu zen, fundatzaileen artean, Federico Zabala, Nestor Basterretxea, Mixel Unzueta, Elías Galdos...zirelarik. Hasierako 40 milioiak beste diru sarrera hauekin indartu dira:

- 90.000.000
- 600.000.000

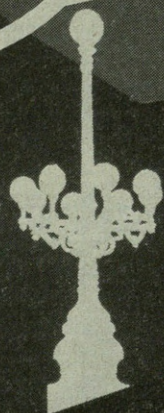
Gaur egun 50.000 inguruko tirada du.

«Egin» egunkariak azkenik, delegazio propio bat du Bilbon, Bizkaia osoko informazioa betetzeko lau kazetariz soilik baliatzen dena.

Karmelo LANDA
Antton AZKARGORTA

SASTRE
AUZMENDI

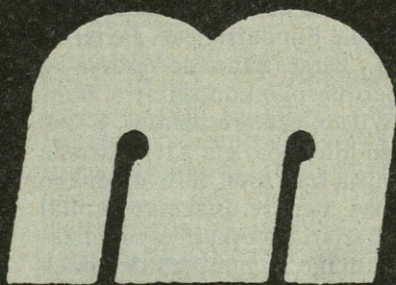
DONOSTIAKO ESTILOA

**MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON**

V E R G A R A, 1 - D O N O S T I A

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

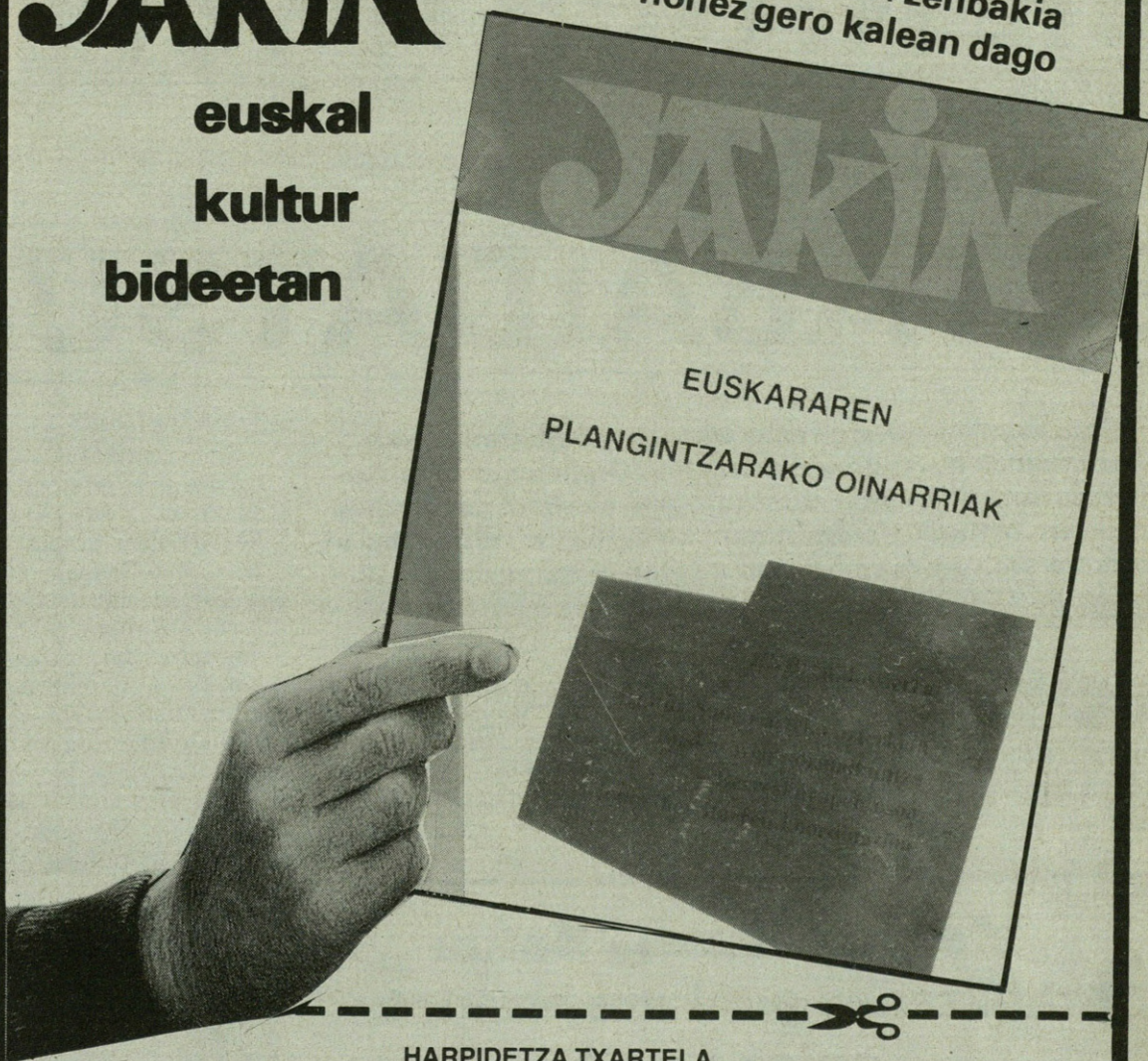

271050 eta 270447

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

34. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez aderazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

BIZKAIERAREN ARAZO EZTABAIDATSUA

Ezin esan euskararen euskalkiak eta batuaren arteko harremanak normaldurik daudenik. Orain hogei urteko jarrera batzuk oraindik dira, egoera zeharo desberdina den arren. Artikulu honetara zenbait datu ekarri dugu, bai eta bizkaieraren arazoan zer esana duten pertsona batzuekin mintzatu ere.

Azken urte hauetan egin diren ikerketa estatistikoei kasu egiten badiegu, Bizkaian bizi diren biztanleetatik %16a euskalduna da (Irizarren datuetan, %16,5a; SIADECOnetan,

%15,1a). Portzentaia hau Euskal Herriko mediatik beherakoa da, diferentziaz. Kalkulu hauen arabera, zazpi probintzietako batzuek besteko portzentaia %23koa da, hau da, ehun bizi-lagunetatik, 23 euskaldunak dira.

Martin Olazar: "Batua erabiltzeaz euskara hondatu egingo da"

«Bai ni eta bai Euskerazaleak bizkaierari indarra emateko gara, eta horretarako da gure ahalegina. Bizkaiera eta euskara osoa maite dugu, baina bakarrik bizkaieratik hasita indartu daiteke euskara. Eta oso minduta gaude bizkaiera hain gutxi gutxi hartzen delako bai administrazioan, bai irakaskuntzan eta bai komunikabideetan. Diputazioak, esate baterako, bizkaierari indarra eman behar liezaioke, eta bertako itzultzaileak bizkaieraz egin baina idatzi dena batuaz. Nik berri esan nion leku hori utzi behar zuela, hori ez delako bizkaieraz idazten ez duen batentzat.

Udaletxe gehienetan agiriak batuaz ateratzen dira, Bermeokoan eta beste gutxi batzutan salbu. Eta Bizkaiko udaletxeetan, gure ustez, bizkaieraz idatzi behar da.

Eta irakaskuntzari buruz, oso minduta gaude. Ikastola gehienetan euskara batua irakasten da txiki txikitarik. Hori umeentzako kaltegarria da. Eta ez

bakarrik umeentzako, baita Euskadientzat ere. Umeek etxean ez dakiten euskara bat ikasten dute, elkarrekin ez dira ulertzen, eta azkenean guztiek erdaraz egiten dute. Orduan, batua erabiltzeaz Bizkaian euskara galdu eta hondatu egingo da.

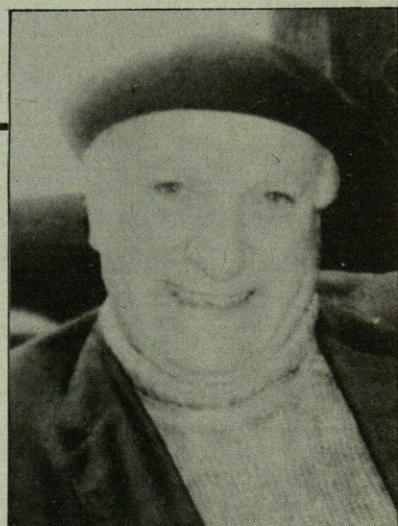
Komunikabideei buruz berdin esan behar. Jokabidea izan behar da bakoitzak idazten duen moduan nasai nasai argitaratzea, eta ez gure idaztiak zentsuratzea.

Bai irakaskuntzan bai komunikabideetan egoera oso larrian gaude, eta gainera protesta bizi bizian egin beharrean.

Esaten dute guda hori galduta dugu-la, baina herri oso osoa bizkaieraren alde dago. Ikasle jakitunak eta unibertsitate mailakoak herriko bizkaieraren aurka daude, eta Jaurilaritza ere bai; behintzat orain arte egin denaren

Gaia zentratuz

Baina euskalkietara jotzen badugu, egoera arras diferentea da, bizkaiera Bizkaian ez ezik, Araba eta Gipuzkoako zenbait lurraldetan ere hitz egiten bait da (Bergara, Oñati, Eibar, Elgoibar, Aretxabaleta, Aramaio, etab.). Honen arabera, %37,7a bizkaieraz mintzatzen da, portzentaiarik altuena, gipuzkera diferentzia gutxi hurbiltzen zaiolarik (%37,6a). Beste euskalki guztiak oso atzean gelditzen dira (goi-

aurka. Laguntza ekonomikoak ematen dituzte, gehiago Diputazioak eta Aurrezki Kutxak, baina heuren ez dute bizkaieraz egiten.

Labayrukoekin ez gaude ados ortografiarekin, bestela bai. Bizkaieraren ortografia nahiko batuta egon da Euskaltzaindiaren ortografia etorri arte; batuaz euskara zatitu eta apurtu egin da, eta orain txartoago dago. Eta garrantzi handiko gauza «H»a da, euskarak ez daukalako, eta haiek ipini dutelako.

Horretan arrazoi erlijiosoak daude. Erlijioaren kontrako liburu guztiak Haz idatzita daude».

«Herri oso osoa bizkaieraren alde dago»

«Carrycot» txiki bat Charles-en txikienarentzat

HARRY printzearentzat omen da Charles printzeak daraman «carrycot»a. Harry omen da Karlos printzearen semerik gazteena. Omen dela diogu zeren eta badakizue, printze eta printzesa kontu hauetan... batzutan ez jakitea hobe.

Ez dakigu ere haurra aita bezalako jantzi batez jarriko duten haur-kotxe horretan sartzeko. Egia esanda aita begiratu gero irudi lezake Apolo XXIII.ean igotzera doala. Edota erletegi bat darabala eskuartearen haur-tomobil baten orde. Begira bestela ze buzo daraman gainean. Agian moda berria izango dute Ingalaterran. Agian XX. mendeko printzeak begira ari dira XXI.era eta jantzi-erreal berriak prestatu dituzte okasiorako. Agian...

Gauza da haurtxoa ere horrela jantzi behar baldin badu seguruenen ito egingo zaiola haur-tramankulu horretan leidi-Diren titi eztietaik edoski beharreko esne fin eta guri guzia edan aurretik.

Eta jakina. Printzeen arteko borroka etorriko da gero. Printzerik zaharrena hazia eta hezia baldin bada dagoeneko, nola konformatuko da Harry txikia maizena-papila alu batekin?

Ondo begiratuta ordea zer espero lezake mutur hori jartzen duen aita batengandik? Koroirik ere ez zaio tokatuko (bizirik dirauen artean behinik behin, espero dezagun kanposantuan jarriko diotela bat orain haur-kutxa hori bete behar duenari).

London hiriko erloju handi horietako batetan hamabiak jotzen ari direla, ez dakit zer park horietako batean Karlos pipermorroduna, leidi-Di atzebikotxa eta Thatcher margarita ojaltazkoa poliki ibiliko dira bruma artean eta farolilo topiko horietako baten azpian carrycot-eko Harry printzetxoa paseatzen.

Bitartean ikatz koloreko mehatzari sufrituak hortxe joango dira berriro ere zulora urtebetean greba egin ondoren. Leidi-Di-ren bular zuriek ez dute esnerik mutur beltzentzat!

ABILEZIA ETA INDARRA

Harri Garmendia, aspaldian iragarritako arrakasta

HARRI Garmendia igerilari gaztearen etorkizun arrakastatsuaz askotan mintzatu izan da kirol gaitan aditua den jendea. Argi ikusten zen bazetorrela; bere igeri egiteko era boteretsu eta garbiak piszina etxeko salan bezala aritzen den Harri Garmendia gazteak errekorak hautsi eta apurtuko zituela ematen zuten aditzera. Edozein kirolean nabarmentzea zaila bada ere, igeriketa segundu eta dezimen mugetan dabilen kirola dugu, bere historian zehar "proeza" asko egindako kirolariak agertzen zaizkigu. Oraingoan ia betidanik Tolosan bizi den zaldibiar gazteak estatu mailako zenbait errekor jeitsi ditu, berrehun metroan eta ehun metroko luzeretan. Berak nahi adina jeitsi ez baditu ere, lortutako kronoak hor daude, entrenatzealdi luzeen lekuko eta sari gisa. Euskal kirolak badu beste izen garrantzitsu bat bere zerrendan ezartzeko.

Enrike OTXOTORENA

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Bilboko Herri Irratia

Astegunetan:

07,00: Egunon, Bizkaia.
09,00: Informatibo laburra.
09,10: Goiza pasa.
10,00: Herriz-Herriz.
11,00: Informatibo laburra.
11,15: usika saioa.
11,30: Bizkaitik Bizkaira.
13,30: Kultur-saioa 14,00 arte.

Larunbatean:

10,00: Musikaldia.
11,00: Gaur Non-zer.
12,30: Kirolen txokoa.
13,30: Lorratzak.

Igandean:

09,00: Egunean egunekoa.
11,00: Bertsolarien txokoa.
12,00: Meza santua.

Frekuntzi modulatuan eskeintzen da programazioa hau; bestalde onda median bada 14,45tik 15,15tara Kultur saioa deritzan orduerdiko saioa.

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

"Zintzilik" irratian ere birmoldaketa.— Iritsi da birmoldaketa "Zintzilik" irratira, baina kasu honetan guztiz pozgarria gertatzen da hitz hori aipatzea, irratir libere hau definitu egin bait da Orion martxoaren 8, 9 eta 10ean ospatutako topaketaren ondoren. Han erabakitakoaren arabera, bi astez hertsirik egon da irratir hau, lerro hauek kaleratzen direnerako berriro ere, ideia berriekin, jende berriarekin eta teknika aldetiko material hoberekin lanean ariko direlarik. Bilera horietan balantzea egiteaz gain, zenbait hobekuntza beharrezko zela ikusi zuten programazio, teknika eta lokale mailan. Asanbleario bezala definitzen da "Zintzilik" irratia, hau da, garrantzia irratiri emango dio, eta ez saioei soilik. Euskara jarri dute helburutzat, hizlari eta entzuleen arteko muga hausten saiatuko dira. Legeari dagokionez inongo legerik ez onartzea erabaki dute.

"Apurtu Irratia", esperientzia berri bat Iruñean.— Lehendik "Eguzki Irratia" eta "Radio Paraiso" bazeuden ere, beste irratir libere bat gaineratu zaio Iruñeako panorama aberatsari (izan ere, ez genduke inoiz ahantzi behar Iruñeak Euskadi mailan arlo honetan jokatu ohi duen aintzindari-papera), eta nahiko xede anbiziotsuarekin ekin nahi izan diote: astegunetan launa orduz eta asteburuetan egun osoz. Prolema teknikoak erraz gainditzekotan laster hasiko dira emititzen, bere uhinak hiri osora hedatzeko proiektua dutelarik. Azkenik, jende guztia Estafeta kaletik pasa daitekeelarik, 27. zenbakiaren lehen solairuan, arratsaldeko 3etatik 3,5etara.

Santi UGARTEMENDIA

AHOTSEN AURPEGIAK

Bitxia bezain ezustekoa gertatzen da gaur egun irratian dabilen hainbat jende nola ausartu zen lehen urratsak ematera ikustea, Mertxeren kasuan ere halatsu da «inoiz prentsarekin harremanik izan badut izan da "Ipurbeltz"en bidez, baina oso urrutitik ikusi izan nuen beti periodismoaren mundu hori. Lagunek animatu ninduten, azterketetara apuntatzera bultzatu ninduten. Baina lehenean ez nuen aprobatu; lotsa haundia ematen zidan bitan presentatzea, ni berdina bait nintzen, ez bait nuen ezertan aurreratu... Baina bigarren horretan berriro lagunek bultzata aurkeztu eta sartu nintzen».

Bilbon hasi zen Mertxe, hango irratia hasi berria zenean, han denetik aproba egin zuen; garai hartatik die informatiboek nolabaiteko desgustua, jende gutxiarekin egiten direnean ez dela disfrutatzen diosku. Donostiara eraman zuten hurrengo birmoldaketan, eta Donostian hobeto, «bai, ze Bilbon elebiduna dela diote, baina

gehienbat erdaraz egiten du; eta saio bat egitea oso zaila da, entzule bezala ere ez zait gustatzen, egiteko gutxiago. Egia da elkarrizketak eta egiterakoan euskaraz soilik egin beharrak mugatu egiten zaituela, baina ez nik egiten ditudan saiotan».

Bi saio egiten ditu Mertxe Ezeizak, lehena goizeko bederatzitan, "Baratzako pikua" izenekoa, eta bigarrena eguerdi partean "Aizu, aizu lehiaketa", «esan behar dut ni hasi nintzela lehiaketa horrekin jadanik saio horrek arrakasta zuenean, lehen Luismari Gabi nondok egiten zuea, eta berak lortua zuen jendearen parte hartze gogo hori. Nik hartu nuenean beldurrez nengoen inork hotsegingo ez zidalakoan... baina konturatu nintzen baietz». Eta arrakasta horretaz, goizparteko beste saioaz, lagun batekin edo mikrofonoa soilik aurrean duzula lan egitearen ezberdintasunaz, eta beste zenbait gairi buruz mintzatu ondoren laga behar dugu Mertxerekiko solasaldi hau.

Mertxe Ezeiza, lagunen bultzadaz uhinetan alai

Mertxe Ezeiza hogeitamabi urteko ahots alaidun donostiarra da. Euskadi Irratia sintonizatzen dutenek ederki asko ezagutzen dute bere ahotsa ordubata eta laurdenetatik laurdengutxiagotara zuzentzen duen "Aizu, aizu!" lehiaketa tarteko dela.

programazioa

30 martxoak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 15. kapitulua. 16,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 17,30: Tarantula (luzemetraia). 19,10: Amaiera. larunbata 19,30: Aurkezpena. 19,33: Zinemateketako ondasunak (dokumentala) 6. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: Show musikala. 21,35: Bronk (telesaila) 2. kapitulua. 22,35: Amaiera.

31 martxoak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 17. kapitulua. 16,25: Bisualak. 16,30: Klasikoen txokoa. 17,30: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Bidaariak (telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 21,15: Hemen bizi (astekaria). 22,15: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

1 apirilak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 17. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 172. kapitulua. 15,40: Amaiera. 16,30: Aurkezpena. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Bat-man (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 20,26: Musikaldia. 20,30: Gaur Egun. 21,10: Berbetan. 21,15: Popa Zoro. 21,45: Kirolez-kirol. 22,15: Dallas (telesaila) 41. kapitulua. 23,00: Gabon (informatiboa). 23,15: Amaiera.

2 apirilak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Bat-man (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 173. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Virulyse (marrazki bizidunak) 6. kapitulua. 20,00: Sorginak eta Grinnygog-a (telesaila) 6. kapitulua. 20,26: Musikaldia. 20,30: Gaur egun (informatiboa). 21,10: Berbetan. 21,15: Gaztetandik. 21,45: Mahai Ingurua. 23,00: Gabon. 23,15: Amaiera.

3 apirilak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Virulyse (telepanpinak) 6. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 1. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,10: Berbetan. 21,15: Zopa Haundi. 21,45: Madrilen hiltzera (luzemetraia). 23,00: Gabon (informatiboa). 23,15: Amaiera.

4 apirilak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (m. bizidunak) 15. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 2. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Ramsay Gaztea (telesaila) 22. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 20,55: Berbetan. 21,00: Neskatala kaskarinak (umorezko telesaila) 8. kapitulua. 21,30: Pearl (telesaila) 6. kapitulua. 22,20: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,10: Amaiera.

5 apirilak 11,30: Euskadiko Txirrindulari Itzulia Beasaindik. 14,00: Aurkezpena. 14,02: Kaixo Sandybell (m. bizidunak) 2. kapitulua. 14,25: Bisualak. 14,30: Teleberri (informatiboa). 14,45: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 3. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 20,55: Kirolez-kirol. 21,25: Isadora (luzemetraia). 23,35: Gabon (informatiboa). 23,45: Amaiera.

Oharra: Apirilaren 1etik 5era Euskadiko Txirrindulari Itzuliaren berri emango du ETBk, bazkalondoren zuzeneko konesioak egingez, eta 21,00tan eguneko etaparen laburpena emanez.

6 apirilak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Tarzan (m. bizidunak) 16. kapitulua. 16,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 17,30: Bi urte-tako oporraldia (luzemetraia). 18,30: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Mundu bat amaitzear (dokumentala) 1. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: Show musikala. 21,35: Bronk (telesaila) 3. kapitulua. 22,30: Amaiera.

7 apirilak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 18. kapitulua. 16,25: Bisualak. 16,30: Klasikoen txokoa. 17,30: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Bidaariak (telesaila) 7. kapitulua. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,45: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

8 apirilak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 18. kapitulua. 14,25: Bisualak. 14,30: Teleberri (informatiboa). 14,45: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 4. kapitulua. 15,30: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Batman (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 20,25: Musikaldia. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Popa zoro. 21,35: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 41. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

9 apirilak 13,30: Aurkezpena. 13,35: Eguerdion lehiaketa. 13,45: Batman (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 14,10: Gaur zer? 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 5. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,15: Arratsaldeon. 19,33: Virulyse (m. bizidunak) 7. kapitulua. 20,00: The Ravelled Thread (telesaila) 1. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Berbetan. 21,20: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon. 23,00: Amaiera.

10 apirilak 13,30: Aurkezpena. 13,35: Eguerdion lehiaketa. 13,45: Virulyse (telepanpinak) 7. kapitulua. 14,10: Gaur zer? 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 6. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,15: Arratsaldeon. 19,30: Lirainduz. 20,00: Kaixo Sandybell (m. bizidunak) 3. kapitulua. 20,30: Zopa Haundi. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Berbetan. 21,20: Drakula AD-1972 (luzemetraia). 22,55: Gabon (informatiboa). 23,10: Amaiera.

11 apirilak 13,30: Aurkezpena. 13,35: Eguerdion lehiaketa. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 16. kapitulua. 14,10: Gaur zer? 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 7. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,15: Arratsaldeon. 19,30: Ramsay Gaztea (telesaila) 23. kapitulua. 20,30: Zerotik zetara. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Berbetan. 22,30: Munduan Zehar (informatiboa). 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

12 apirilak 13,30: Aurkezpena. 13,35: Eguerdion lehiaketa. 13,45: Kaixo Sandybell (m. bizidunak) 3. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Ibaia beti ibiltari (telenobela) 8. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,15: Arratsaldeon. 19,30: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: La Ciocciara (luzemetraia). 23,00: Gabon (informatiboa). 23,15: Amaiera.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

ETBk ordezkaritza Parisen

ETBk bere infraestruktura hedatzeko asmota aurrera segitzen du, eta oraingoan kanpoko ordezkaritzei dagokien berri bat heldu zaigu, hots, Parisen delegazio moduko zerbaite muntatzeko asmoa. Beronen arduradun gisa Aintzane Lasarte egongo da ziurrenik. Izen hori orain arte ETBn ezezaguna bazen ere, ezagunagoa gerta liteke aurkezpen-arduraduna den Koro Lasarteren ahizpa dela esaten badugu. Parisko delegazio horrek mugak dexente zabalduko dituela ziur gaude, baldin eta erabilkera apropos bat bilatzen badiote.

«Dallas» luzerako

Baten bat komentatzen hasia zen «Dallas» azkar bukatu beharko ote zen, ETB hasi zenetik hainbeste kapitulu ikusi ditugularik. Hala ere, hori pentsatzen duenari oker dagoela esan behar diogu, oraindik makina bat geratzen da eta. Ikus dezagun: orain ikusten ari garen telefilme-saila boskarrena da, eta oraindik seigarren bat ere ba omen dauka ETBk botatzeko. VI. sail horrek gutxi gorabehera hogeitamar kapitulu izango dituela eta oraingo V. honena ere inguru horretako filme-kopurua izango dela oharturik, ez da zaila kalkulatzeko zenbat kapitulu geratzen zaizkigun apirilaren lehenean boskarren sail horren barruan hamaboskarrena baldin bada. Denetara —batuketa ximple bat egin ondoren— berrogeitik gora kapituluak falta dira ETBk «Dallas» en produktorearekin sinatutako kontratua amai dadin.

«Show Txanpa», hasteko prest omen

Nahiz eta guk daukagun informazioaren arabera nahiko berde dagoela pentsatu, dagoeneko apirilaren 13rako iragarri dute «Show Txanpa» izeneko saio berria. Bertako ezaugarria zera izango da: bakoitzak ahal duena edota dakiena egiteko tokia izango da bertan, norberak geure barruan dituen jakinduria eta abilezia guztiak erakusteko proposa. Ikusiko dugu nola lortzen duten lan hori gauzatzea, nahiko zaila gerta baitaiteke horrelako formula batekin hiru ordu laurdenetako saioia burutzea. Neurri berean «Zazpitaraua» programaren itzultzea iragarri da ere, duela zenbait hilabete kendu zutenetik ez bait zaigu astero-astero zer datorren berririk eman. Programa honen bueltatze berritua ongaria izan daiteke goitik behera.

egitaraua

Hamabostaldi honetan aldaketa ugari ETBren egitarauan

Aldaketa mordoa ohizko egitarauan. Ea kunplitzen diren. Joan den astean «Papa Zoro» hasi zitzaigun astelehenetan (21,05tan). Apirilaren 9tik aurrera eguerdian orduerdiz aurreratzen da hasiera 13,30tako aurkezpenarekin, eta ondoren «Eguerdion lehiaketa» eta 14,10tan «Gaur zer?» saioa. Aipatzekoa da erabelean «Dantza egunak» bu-

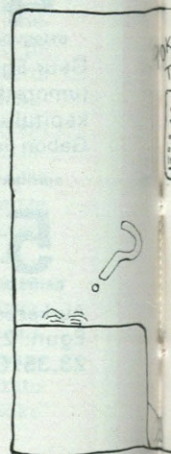
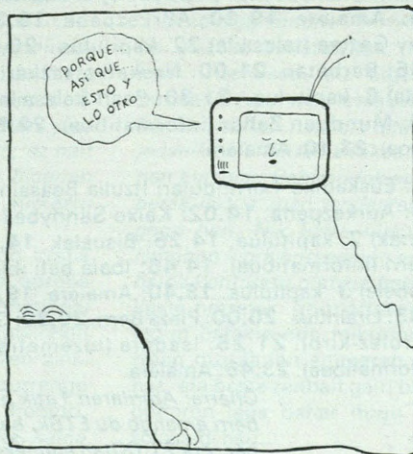
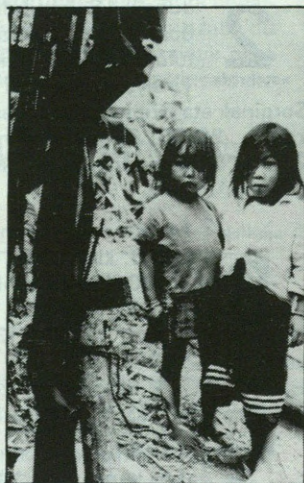
katu eta «Ibaia beti ibiltari» telenobela hasiko da apirilaren 4tik aurrera. «Gaztetandik» «Gaur Egun» informatiboaren aurretik izango da aurrerantzean, informatibo hori hemendik aurrera 21,00tan izango delarik. Ostegunetan, 20,30tan «Zerotik zetara» lehiaketa, arratsaldeko emisioa ordulaurden lehenago «Arratsaldeon» saioarekin hasiko delarik.

dokumentalak

«Mundu bat amaitzean», desagertzean dauden kulturak

Larunbata, 19,33tan

Britainia Haundiko «Granada Television» delakoak filmaturiko dokumental sorta batek osatzen du «Mundu bat amaitzean» izeneko sail hau. Bertan munduan zehar desagertzean edota arriskuan dauden zenbait kultura eta bizimodu erakusten dira. Hogeitahiru saiok osatzen dute saila, irudi eder eta mundu koloret-suak erakutsiz. Antropologo ospetsuren laguntzaz filmaturiko dokumental hauek ikustea atsegin gerta daiteke larunbata arratsaldetan.

AURRETIK

luzemetraiak

Barietate haundia ikus daitezkeen sei luzemetraien artean

Asteazken, ostiral eta larunbatetan

Ohizko eskeintza ETBk datorren hamabostaldirako luzemetraiei dagokienez. Martxoaren 30ean (17,30tan) Jack Arnoldek 1956an zuzendutako beldurrezko filme bat "Taran-tula". Apirilaren 3an (21,45tan) Frederic Rossien "Madrident hiltzera". Asteburuan, ostiralez Karel Reisz-en "Isadora", Vanessa Redgravek jokatzen du filme honetan Isadora Duncan artista famatuarena (apirilaren 5ean,

21,25tan). Larunbateko filmeaz ezer gutxi esan daiteke, "Bi urtetako oporraldia" izeneko hau marrazki bizi-dunak direla salbu. Apirilaren 10ean, asteazkena, aurretik ere programatu izan den beldurrezko filme bat "Drakula AD 1972", drakularen itzulera bengatiboa narratzen digun filme honetan izen ezagunik aurki dezakegu antzezleen artean (Peter Cushing, Christopher Lee,...). Bukatzeko Vittorio de Sicaren "La Ciocciara" Sophia Lorenekin datorren ostiralean, apirilaren 12an (21,15tan).

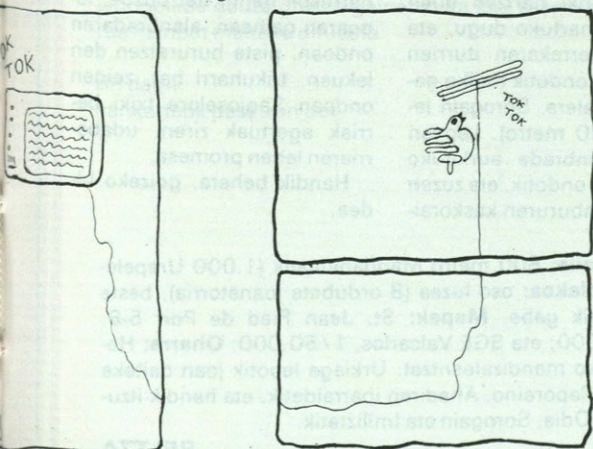
erretransmisioak

Euskadiko Txirrindulari Itzulia

Apirilaren 1etik 5a bitarte

Atentzio berezia eskeini-ko dio telebistak Euskadiko Txirrindulari Itzuliari froga hau luzatuko den egunetan. Konesioak egingo dira eguneko etaparen amaieratik, lehena Beratik egingo delarik apirilaren lehenean (16,50tan). Hurrengo egunetan Legorretatik

(17,50tan), Faduratik (17,40tan), Amurriotik (17,20tan) eta Beasaindik (11,54tan eta 15,30tan). Zuzeneko konesio horiez gain gaueko bederatzia aldera laburpen informatiboa emango da egunero txirrindulari froga horri behar duen segizio informatiboa emanez.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

Pedagogorik ez

Lerro hauetan gutxitan tratatutako arloa da hau, arlo pedagogikoarena. Nire eritziz guztiz beharrezkoa da horrelako pertsona bat telebista batetan, haurren egitarauaren berri eta ardura izango lukeena, arlo hori zaindu, atondu eta begiratuko lukeena. Horrek gutxienik haurren arloari proiektu bat itsatsiko lioke, orain ETBk ez duena. Ziuraski ez litzateke izango proiektu zoragarri bat, denok bait gaude ados haurren mundua egoki tratatzea dela egon daitekeen gauzarik zailenetakoa, baina urratsez urrats posible litzateke denbora gutxi barru gure telebista horregatik ezagutua izatea, hori dela medio jasotzea ospea eta begiramena: haurren munduari kuttuntasun berezi batez begiratzeagatik. Hasieran esan bezala, ardura apur bat agertzea aski litzateke une hauetan urrats haundia balitz bezala hartua izan dadin.

«Lirainduz» astuna

Aurreko batean ere aipatu izan dut Lirainduz izena daraman gimnasia teleaioa. Oraingoan eta saioak errodaia piska bat hartu duelarik berbegiratu bat merezi duelakoan nago, eta hasiera guztiz txalogarria izan ez bazuen ere, oraingoan beherantz joan dela esan behar. Saioa astun-astuna gertatzen da, guztiz enlatatuta. Horri horrela zergatik gertatzen den aztertzen saiatuko naiz. Hasteko saio-gidariak ez tele-ikusle eta ez berarekin gimnasia egiten dutenekin ez hitzegiteak ematen dio distantzia, hotza gertatzen da. Efektu hori areagotu egiten da ariketa bereziak direla eta off-eko ahotsaz lagundurik agertzen diren tartetan. Eta bukatzeko, saioan agertzen diren gimnasten jarrera aipatuko nuke. Baldarki ari ez direnak, nekaturik daudela dirudi, eta orokorrean beraiek ikustea ez da begibistarentzat ikuskizun atsegina gertatzen. Nola hala konpondu beharko hori.

Ikasi behar, beti

Pantaila aurrean agertzen diren ETBko langileek beren lanean aurreratu dutela zalantzarik ez. Baina halaere, azkenaldian nabari da estankamentu antzekoa, era eta modu berriak ikasi, saiatu eta aproba egin beharrean, aurkezle eta kazetariak (salbuespen ohoragarriak albuespen) topea jo dutela esan daiteke. Nire ustez, munduan zehar bada horretaz asko jakin behar duen pertsonek, teknika maila kualifikatua izango duenik, eta ETBko langileei beren lanean laguntza asko eman diezaieketenik. Kamarari beldurra galtzea ez bait dirudi aski denik, erosotasuna eta ziurtasuna ere beharrezko da.

BESTEEN AHUNTZAK

Nola Kubara aldegin zuten gailegoek

Xosé Kuban bizi den gailego bat da. Kuban Evaristo eza-gutu du. Evaristo gizon zahar bat da, gaztetan San Xoa de Piñeiro-n laborari izan zena. «*Hemezortzi urtetan —kontatzen dio Xosé— pentsatzen jarri ninduan; Alfonso XIII. ari zerbizatzerik ez niken oso gustoko, deskuiduan harek kontuak kontatu ezinik utziko bait ninduen, por ejemplo Maroko-ko abertzalaren batek lepoa moztutzen bazidan*». «*Fo-dida possibilidade*», eranstean du Evaristok. Zer egin, eta eskapatu. Nora, eta Ameriketara.

Horrela edo bestela, makina bat gailegok aldegitzen zuten. Horiatarik ez gutxiak Kuba jotzen zuten. La Habana. Orain dela ehunen bat urte hara iritsitako gailegoek auzo bat fundatu zuten: Peixiño. Egurrezko txabolak ziren, itsaso ondoan, laberinto bat. Edozein gailego berrik Peixiñon aurkitzen zuen babesa, adixkidetasuna, lana. Txabolismoa zela eta, Castroren iraultzak etxe haiek ezabatuko zituen.

Gailegoek hainbat urtez Kubako arrantza kontrolatu zuten. Galiziako ihardunak zerbaitetarako balioko zien. «*Fil-lo, neto e bisneto de pescadore*» zirenek ez zuten Kari-beko uretan inoren konpetentziarik aurkitu.

Baten bat erdi-erotu zen handik. Horrelako bat Rosendo omen zen. Tipo estraino bat. Egunak pasatzen omen zituen inorekin hizketatu gabe. Noizbehinka berriz, eskutitzen bat idatzi eta botila batetan sarturik itsasora botatzen zuen...

Xoséren beste lagun bat Secundino Otero da. Secundino Laraxe (Pontedeume)-n jaioa da, 1906an. Umetan nekazari ibili zen. Hamalau urtetan Ferrol-go ibai-adarrean hasi zen arrantzan. Hamazazpitan Kubara iritsi zen. Marinela. Marinel borrokalaria, gainera, Machadoren eta behar zenaren kontra. Detenitua. Askatua. Berrogei-ta-hamarretan harotza sartua. Iraultzan bere parte hartutakoa. Hirurogeigarretan, bere auzo lagunek *juez popular* izan dadin izendatzen dutenean, Secundinok baiezkua ematen du.

«*Xa ves —esango luke beste batek—. Esa é a vida; o destino dos homes*».

Oroimenak goxo datoz. Frank Castillo, beltz erraldoi bat, gailegoen oso laguna, beti itsasoan ibilki azkenerako gailegoz mintzatzen heldu zena, 37an errepublikaren alde borroka egitera joan zena eta bertan hildakoa...

«*Penso muitas vezes no rapaz que fun —gogoratzen du Evaristok—; paréceme que o vexo todo coma dende o cabo dun agro moi longo, ou coma se estivese o ollar un horizonte de mar nunha tardiña*».

Martin IRAZGOITI

BIDEAK NORA OINAK HARA

Urepeletik, Iturrunbururen itzulia

Mendiak maitatzeko era asko dago, dio pastitxe zaharrak. Zinez, inorgabeko harroka zutak, elurrosin eternoak eta eremu malkarrak maite dituztenak, Nafarroako iparrekialde-rat jo egin behar dute; baina behiek eta ardiek hantatzen dituzten berdeak preziatzen ba dituzue, mendien handiosta-suna dastatzeko lekuak ere ba-direla jakin behar dituzue. Eta jite honetako mendien artean, Kintokoak dira, nere iduriko, ederrenak.

Baigorri eta Erroren artean, Kintoan hain zuzen, Ahadi gutiz ezaguna altxatzen da; haren iparrekialdean, Agatun lepoaren bestaldean, Iturrun-buru kasko belarditsua dugu. Berez, oso mendi ederra da; bere itzuli osoa, apartekoa.

Urepeletik abiatuko gara. Gaineke Karrika atzean utzirik, Erlajoenearen aurrean trebeskatuko dugu erreka, eta bide gudronatuak, bortizki gora, Mandabidea baserriraino eramango gaitu. Dagoeneko, Beordegiko gailur luzean gaude, Imiliztegiko eta Bihurrieta-buztango erreken artean: gure bidearen lehen partea handik gora doa, Leperdeko txabola eta Beordegiko lepoan zehar, hemen muga pasatzeko (148 mugarriaren ondoan). Eta muga pista bururatuko da: goitasun oso gutxi hartzen duen sendra bat hartuko dugu, eta Behodoiko erreken iturrien gainetik eta ondotik ibiliko gara, mendebalera, Sorogain leporaino (960 metro). Lepoan Kintoko alanbrada aurkituko dugu: haren ondotik, eta zuzen gora, Iturrunbururen kaskorai-

no joan daiteke. Baina, nere uestez, ederrago da Imiliztegai-na eta Iturrunburren arteko da-go-en lepora joatea. «44» deitzen den erreka gainetik. Erreka, txabolak eta pentzeak ahaztezinak dira, hain ongi kokuak, iparraldera zabaltzen den paisajearen gainean.

Aipatutako lepo hontatik, Ahadiren iparra agertzen zaigu lehen aldiz; eta zuzen gora jo eta gero, Iturrunburu gainean (1.300 metro) izango garenean, Ahadik erakarriko gaitu, nahiz eta paisajea Añamendi inguruko Pirineoraino hedatua izan. Geuk, halere, ez genuen paisajerik dastatu: hotzaren hotzez negarrez heldu ginen kaskora, eta arineketa joan ginen behera, iparmendebale-ra, Iturrunburuko gailurratik Agatun leporaino (1.200 metro). Langa bat pasata, eta erreka zuloraino pinuen artean jotzen, Odi erreka barnean dabilen sendratxoa aurkitu genuen. Odi erreka, pagoz betetik, ezpelen artean behekaldean, gutiz inpresionantea da: ekialdera doa, Sorogain arte, eta Mediterraneora joango diren urak fresko, arin eta gure gureak dituzue.

Asko jautsi ginen; Sorogain (830 metro) iparraldera jo genuen, izen bereko leporaino doan pista berrian gaindi. Pista honen erdialdean, eskuinean, harrespil handi bat duzue; lepoaren gainean, alanbradaren ondoan, pista bururatzen den lekuan, trikuharri bat, zeinen ondoan Sanjoselore txiki berriak agertuak ziren, udaberriaren lehen promesa.

Handik behera, goizeko bidea.

Desmaila: 800 metro Mandabideatik (1.000 Urepeletik). **Nolakoa:** oso luzea (8 ordu bete joanetorria), beste oztoporik gabe. **Mapak:** St. Jean Pied de Port 5-6, 1/25.000; eta SGE Valcarlos, 1/50.000. **Oharra:** Hegaldeko mendizaleentzat: Urkiaga lepotik joan daiteke Agatun leporaino, Ahadiren iparraldetik, eta handik itzulia egin Odi, Sorogain eta Imiliztetik.

BELTZA

PLAGIO POTAGIO

Plagio Potagio VI: Bi poema

I

ene buru sapaia
udazkeneko jardina
ene kaskoa
diganteen ping-poia
ene sudurra
marrubi-mizpira mazedonia
ene ezpain gaina
hortz eskubila
ene ahoa
parnasoko irteera
ene lepondoa
bi idiren uztarrria
ene bizkarra
itsasgabeko hondartza
ene titiak
zirkoko nano lizunak
ene gerria
ekuadorraren zinta
ene zilborra
kongito txokolatezkoa
ene iztarrak
bizki potolo-potoloak
ene sabelpea
mato-goxoa

II

etxera sartu bezain laister zapata lokaztuak kendu eta zapatila bero etxetiarrak jantziko ditudala
ipurdian eta sudur zuloetan hatz egiteko gogoari eutsi
eginen diodala bakartasunean eta ilunpean izan ezik
lapurtera klasiko eta gipuzkera jatorrezko autore guziak
goitik behera irakurriko ditudala
moja kolejoetako neskatx adolezenteen aurrean uniforme
grispeko konkor hanpaduratsuetan erreparatu gabe pasako naizela
herriko erretore jauna arratsaldeon gizalegetsu batez
agurtuko dudala
eguraldi lanbrotsua izanez gero goardasola hartuta kale-
ratuko naizela
musuak behar den lekuan ez beste inon emanen ditudala
jaungoikoa gauza guzien gainetik eta lagi zaarra ene bu-
rria hainbat maiteko ditudala

zin dagit
hankartetik pasatzen dut

EZETZ ASMA

Tortila erraza da banatzen

Arratsalde auritsu honetan, hiru lagun meriendatxo bat egin asmoz elkartu dira. Batek 5 arraultze jartzen ditu; beste batek 3 arraultze, eta hirugarrenak, ezer jartzekorik ez daukanez, 8 pezeta ordaintzen ditu. Tortila egin ondoren, hiruen artean zatitzeko ez dute arazorik, baina problema beste bat da: Nola banatu 8 pezeta horiek, arraultzeak jarri dituztenen artean?

Agurearen ardia

Artzain batek, bere azken arnasa ematerakoan, artaldea bere 3 semeen artean banatzeko asmoa azaltzen du. Zaha-
rrenari erdia, hurrengoari laugarren partea eta gazteenari seigarren partea ematea erabakitzen du. Baina artaldea 11 ardirik osaturik dago eta banaketa egitea oso zaila gertatzen zaie. Inguruko agure batengana jotzen dute aholku eske eta honek, berak daukan ardi bakarria hartzeko eskatzen die, hamabiko artaldea osa dezaten. Gazteek, hasieran ez diote ardirik kendu nahi, baina agureak lasaitu egiten ditu:

— Ez kezkatu, ez dut ezer galduko eta.
Posible al da hau?

OSASUNAREN ARDURAZ

Iztergaineko malformazioak goiz atzeman

Mila umetik lau edo bost jaiotzen dira iztergaineko sortzetiko lokadurarekin. Lokadura hau askoz ere naharoagoa da nesketan mutiletan baino, eta jaiotzeko unean eta ondorengo hilabeteetan aztertu eta diagnostikatu beharra dago. Lokaduraren diagnostikoa goiztiarra denean, oso erraz zuzen daiteke. Kasurik gehienetan behar den gauza bakarria troxa moduko eskaiolako moldea da, iztergainak jarrera berezian zenbait hilabeteetan mugitu gabe mantenduko dituen.

Lokadura ez bada azkar tratatzen, kirurgia erabiltzea beharrezkoa izan daiteke, honek dakartzan era guztietako kalteekin. Beste faktore bat ere kontutan hartu behar da, eta zera da, kasu-kopuru nahiko handia oharkabea pasatzen direla jaiotzeko unean. Gaur egun arte erabili den ohizko prozedura, iztergaina mugitzerakoan sortzen den kluskada somatzean datza, eta honek medikuaren trebetasuna eta nolabait «belarri-ernea» eskatzen du.

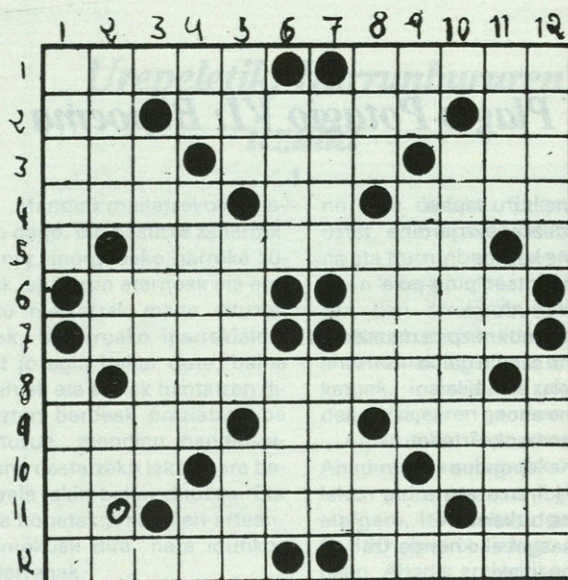
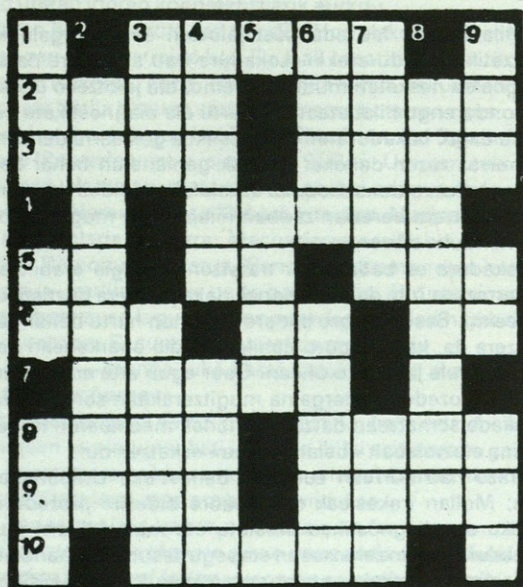
Arazo hau aurrean zuelarik, Belfast-eko Unibertsitatean, Mollan irakasleak ordenadore bidezko prozedura grafiko eta diagnostikoa prestatu eta martxan jarri du. Prozedura honen zehaztasun eta segurtasuna oso handiak direla esan genezake, eta aurrerantzean lokadurak diagnostikatzeko baliabide egoki eta erabilgarria izan daitekeelakoan gaude.

Xabier AGIRRE

Gurutzegrama pare bat

LUZETARA: 1.— Uranioaren sinboloa. Konjuntzioa. Kontsonantea. 2.— Sail, arlo. Txorien bizileku. 3.— Bihotz-mina, samintasuna. Erromatarrek "C" idazten zuten. 4.— Kontsonantea. Malko jarioa. 5.— Kanpoan. Galdera-partikula. (Atz.) Munduaren azalean dagoen bizidunentzako espazio lehorra. 6.— (Atz.) Kapaz. Euskal Herriko fabrika gehienek sigla hauek erabiltzen dituzte. Astoari geldi dadin esaten zaion hitza. 7.— Marrokoseko hiriburua. Letra borobila. 8.— Liburu baten osagai materiala. Denborazko galdera-partikula. 9.— Kotxe marka bat. (Atz.) Pedro izeneko Euskal Herriko zinemagilea. 10.— Emakume izena. Burla, barrea. Kontsonantea.

GOITIK BEHERA: 1.— (Atz.) Iparraldeko euskaldun asko jaso duen hiria. (Atz.) Kasik. Kualitate baten ugaritasuna adierazten duen hitza. 2.— Matalas hil zuten plazaren izena. 3.— Lekuzko galdera-partikula. Denbora-epe jakina. 4.— Nazionalismoaren aitaren abizena. Aparra. 5.— Kontsonantea. Euskal nobela baten izenburuan agertzen den emakume izena. Bokalea. 6.— Kentzearen aurkakoa. (Atz.) Abestia. 7.— Urte askotakoa. Afrikako nazioak biltzen dituen erakundearen siglak (beraiek erabiltzen dituzten bezala). 8.— Ilerik ez duena. 9.— Dolorrea. Farranda egindakoan, beti bere faltan ibiltzen gara. Ordaindu gabea.

//

LUZETARA: 1.— Ernio, adibidez. Kolore bat. 2.— Ukapenezko partikula. Babes. Izan aditzaren flexioa. 3.— Horoskopoko sinbolo bat. Ordu. (Atz.) Berriketa adierazteko erabiltzen den onomatopeia. 4.— Liburuaren osagai materiala. Egiptoko jaikoa. (Inf.) Bukatu. 5.— Erromatar erara "1". Argiako parataide ezagun baten abizena. Erromatar erara "50". 6.— Aspaldiko euskal talde politiko bat. (Atz.) Laga. 7.— Ingelesezt, esne. Mutil izena. 8.— Bokala. Edariak dituen. Kontsonantea. 9.— Hitzegin ezin dezakeena. Herri honetan aiti famatu bat zegoen. Itsasoaren lasaitasuna. 10.— Egiteko moeta. Emakumeen bular. (Inf.) Kanpotik barrura joatea. 11.— Esklamazioa. Gogor ez dena. Ametsetan egon. 12.— Hankaren zati bat, jateko mamitsuenetarikoa. Asiako estatu bat.

GOITIK BEHERA: 1.— Fruitu haundi bat. Haurrak asko maite dituen. 2.— Zerbait. (Atz.) Letra izena. (Atz.) Denok zapaltzen duguna. 3.— Kontsonantea. Nafarroako herri txiki bat. Kontsonantea. 5.— Uretan hil. Errepikatuz hurrek ibiltzen ikasteko erabiltzen duten tresna. Atzerriko kamioiek daramaten ikurra. 6.— Sustrai. Montserrat izeneko idazle famatua. 7.— Euskaltzaindiaren erdal izenaren lehen hitza. (Atz.) Laga. 8.— Nafarroako alderdi bat. (Atz.) Euskadiko egunkari bat. Erromatar erara "3". 9.— Nota musikala. (Inf.) Indarrez zerbait aurrera eramane. Kontsonante errepikatua. 10.— Kontsonantea. Munduko ibairik luzeena. Kontsonantea. 11.— (Atz.) Denbora epea. Diptongoa. (Atz.) Barazki bat. 12.— Ibili aditzaren flexioa. Euskadiko antzerki talde bat.

nafarrera %9,7a; behenafarrera %8,8a; lapurtera %4,3a; eta zuberera %1,9a).

1960. etako hamarkadan, azaldu premiarik ez duten arrazoi askogatik, euskara bateratu batetarako prozesua martxan jarri zen, eta 1968.eko urriaren 5ean Euskaltzaindiak euskara literarioaren batasunerako lehen orientabideak eman zituen, Arantzazun egin ziren jardunaldien ondorioz. Hizkuntza batzearekin batera, lehen eragozpenak sortu ziren. Orduko aktan bertan H letraren istilua aipatzen zen, eta arazo honek, urtez urte, alde bietatik deklarapen ugari sortarazi du; horien artean J. Arenazak izenpetzen zuen «Tus hijos y el euskera (el mito del batua)» liburua, non H batek, tximista itxuraz, baserri bat hondatzen zuen.

Eztabaida handiena, aditz sistemarako aukeratu zen ereduak sortu zuen, bizkaitar askoren ustetan gipuzkeraren sistema berbera, edo ia berbera bait zen, modu diferentziazatzaileko demonstratu nahi izan zen arren.

Ordutik hona, Euskaltzaindiak euskara batuaren prozesuari gogoz ekin dio, elkarren segidan erabakiak hartzeko biltzar eta kongresuak eratuz (Bergara 1979; Gasteiz, 1982, 1984).

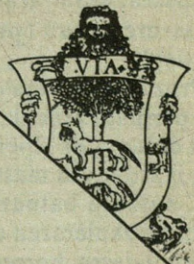
Urte guzti hauetan eskeini dituen erabakiak, soil soilik ortografia, aditza eta deklinabideari dagokie; euskalki guztietako morfologia, lexikoa, joskera edo sintaxi desberdinak onartuak direlako. «Batua» bakarra da, eta beraz, hizkera bakar horretan ez lirateke sinonimoak agertuko. Ez da batuaren helburua hizkuntza pobretzea, behar duen bizitza normaldurako bideak erraztea baizik.

Arazoak non planteiatzen dira?

Arazoak, gure ustez, bi arlotan daude planteatuta. Lehenengoa, euskal hiztun guztien komunikabiderako beharrezkoa den hizkuntza estandarizatu aukeratu beharra dago, bata edo bestea, edota guztien nahasketa. Hemen sortzen da lehenengo eztabaida. Gehienek zelanbaiteko batasun premia ukatzen ez duten arren, gutxiengo batek probintzialki planteatzen du batasuna, eta ez nazional mailan. Erdibidean daudenek, norberaren hizkerarik, batu batetarako prozesuan kokatzen dute hizkuntzaren salbapena, baina tendentzia honen barruan ere, oso jarrera apartak daude, intentsitate desberdinetakoak.

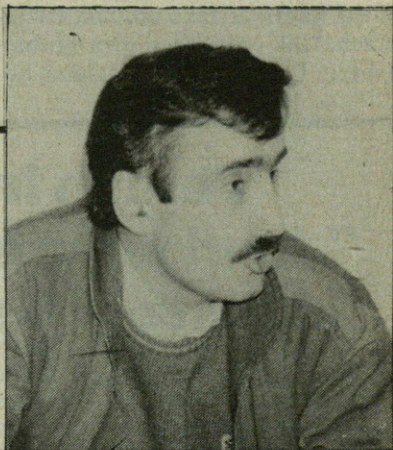
Bigarren eztabaida, erdaldunei ira-

BIZKAIA

katsi behar zaien hizkera motaz aritzen da. Hemen ere ikuspuntuak kontrakoak dira. Bizkaieraz hasi eta batuerantz segitu behar dela pentsatzen dutenen aurrean, batuaz irakatsi eta lekuan lekuko hizkera ezagutzea komeni dela pentsatzen dutenak daude. Erdian, jarrera desberdin ugari. Euskararen irakaskuntzaren arazoa, umeei segitu behar den metodologiaz mintzatzean areagotu egiten da; zer egin eskola eta ikastoletan?

Gaur egun inork ez du ukatzen familian, kalean eta lagunartean norbera bere hizkeraz mintzatzea zilegi dela. Baina, zein hizkeraz egin behar da ad-

Gero, Bizkaiko zenbait agintari analfabeto dugu, eta hori esan behar da analfabeto hutsak bait dira. Gaur egun analfabetoa izatea barkaezina da arrazoi askogatik, Euskal Gobernuak ere alfabetatze kanpainak antolatzen ditu eta, herriko jende arruntarentzat. Baina badirudi gure agintariek ez dutela beren bururako aplikatu nahi inorentzat erreserbatzen dituzten medioak. Eta betiko aitzakia erabiltzen dute. Beraiak euskaraz jakin badakitela, baina bizkaiera, eta ez dakite ezta bizkaiera ere. Ez dakite ezer. Dakitena da nola edo halako euskara eta gai sakonetarako erdarara jotzen dute».

Xabier Kintana: "Bizkaiaren arazoa, irabazpide hutsa bihurtu da"

«Niretzat bizkaieraren arazoa fikzioa da, gezurrezkoa, neurri handi batez, bestelako interes batzu estaltzeko aitzaki gisa aipatzen dena. Euskara batua eta euskalkiak aipatzen zirenean, batzuk halako kezka agertzen zuten, batuarekin euskalkiak hilgo ote ziren eta abar. Gaur egun, berriz ere, planteatzen da, baina halako erakunde mailako instantzietatik, eta arazoa ez da jada euskalkiak. Badirudi euskara batua ez dela kaltegarri salbu Bizkaiko txokotan.

Nik gauza bat esango nuke argi eta garbi, eta minduko dena minduko delarik. Niretzako bizkaieraren arazoa argi dago. Ni Bizkaikoa naiz, Bizkaiko jendearen ondoan bizi naiz, eta bizkaiera ondo dakien inori ez diot entzun euskara batua ulertzen ez duenik, ezta gutxiago ere. Orain, bizkaiera bera ondo ez dakien euskaldunak oso aitzakia ona dauka euskara batuan; ez luke aitortuko berak euskaraz ez dakienik, eta azken buruan hori da. Erdarara jotzen

du esanez «ez da nik euskara ez dakidala, baizik ez ulertzea euskara hori».

Bestalde, badaude zenbait «aprobetxategi», eta izen-deitura oso ezagunak dituzte. Eta egoera hau da: gaur egun euskara batuaren mundua aski zabala da, gero eta lizentziatu gehiago daude euskal filologian, postuetarako lehiaketa dago. Zenbait pertsona itzaso zabal horretan sartu beharrean, nahiago dute koto pribatu bat, feudotxo egitea Bizkaian, bizkaieraren aitzakia-ekin.

Bizkaieraren arazoa, esan dezagun argi eta garbi, irabazpide hutsa bihurtu da. Euskara baturako ukatzen diren diruak, beren poltsikorako eskuratze-ko modu erraza. Eliza Ama Santisimak eta zenbait erakunde pribatu ere badu errua.

«Bizkaiera ondo dakien inori ez diot entzun euskara batua ulertzen ez duenik»

ministrazioan, irakaskuntzan eta mass-mediatan (prentsa, ETB eta irratia)?

Prozesua aurrera doa. Euskara batua perfilatu zenetik, ia hogeitaz iraun dira eta ez alperrik. Administrazio, ikastola eta mass-media gehiengoa, euskara batuaz aritu egiten da. Baina bizkaieraren alde apostatu zutenen indarra, horren ezaguna ez izateagatik, ez da txikiagoa.

Azal dezagun, bada, bizkaierak hiru arlo hauetan duen presentzia.

Bizkaiera, administrazioan, lekua irabazi nahian

Administrazioaz berba egiten dugunean, Diputazioa, udaletxeak eta Jaurlaritza ulertzen dugu. Entitate hauetan bizkaierak duen garrantzia bi aldetatik neur daiteke; zenbat bizkaiera egiten den, eta zenbat laguntza ematen dioten bizkaierari.

Bizkaieraren erabilera dokumentuetan, bertan diharduen itzultzaileen asmoen arabera neur daiteke. Baina arazoa ez da horren sinplea. Itzultzaileak kontratatzeko orduan, erizpide zehatzak erabiltzen dira zenbait kasutan, Diputazio edo udaletxe ho-

rretan dauden indar politikoei zerikusi handia daukatelarik.

Orain hiru urte erakunde batzuk bultzaturik, Bizkaiko udaletxe guztiek (bizpahiruk izan ezik) bizkaieraren aldeko idazti bat izenpetu zuten, eta egia esan ordutik hona gero eta agiri gehiago argitaratzen dira bizkaieraz; bizkaiera ulertezin batez hainbat kasutan.

Eusko Jaurlaritzak Bilbon duen Hezkuntza Sailak, orain bi hilabetetarik hona, eskoletara bidaltzen dituen komunikatu eta iragarkiak, bizkaiera hutsez idatzita daude. Bertako OHOrako arduraduna Xabier Uriarte da, orain bi hilabete sartua eta Bilboko Hizkuntza Eskolako partaidea, eta bizkaierazale ezaguna. Hizkuntza Eskola honetan ere, bizkaierazko (eta batuzko) eskolak ematen dira, amaieran titulu ofizialak banatuz.

Administrazioari dagokionez zera konkluitu behar dugu, bizkaieraren erabilpenaz ganoraz egindako planteamendu seriorik ez dagoela, ez zentzu batetan ez bestean ere. Baina bizkaierari ematen dizkion diru-laguntza inportanteak, aldeko jarrera dutela pentsatzera eramanez gaitzaketa. Diputazioak eta Gobernuak eskeini di-

tuzten diru kantitateak oso handiak dira, eta honi esker mantentzen dira Ibaizabal bezalako argitaletxeak. Jarrera berberaz, Bizkaiko Aurrezki Kutxa dugu, Euskerazaleak, Martin Olazarren eskutik, ateratzen duen egutegia subentzionatzen duena, edota Labayru Ikastetxearen liburuak.

Mass-mediatan proportzioa beherantza doa

Eguneroko prentsan ez dugu ia bizkaierarik aurkitzen «Deia»n noizbehinka Agustin Zubikarai idazten duena salbu. Ba daude, ordea, aldizkariak. «Zer» aldizkaria izan liteke bizkaitarismo amorratuaren ageripidea. Euskerazaleak taldeak argitaratzen du, hilabetekaria da, eta 1.700 ale ateratzen du, guztiak salduz.

Irratietara pasatuz, bi irratik baino ez dugu bizkaieraz egiten duenik ezagutzen, Bilboko Herri Irratia eta Arrate Irratia, Zornotzatik mugarantz entzun egiten dena. Bilboko Herri Irratiak garai hobekoak ezagutu ditu gaurkoak baino. Euskararen zabalkunde-

Fermin Iraiolagoitia: "Jaurlaritza eta Diputaziotik laguntzak jasotzen ditugu"

«Bizkaierak administrazioan duen presentzia oso eskasa da, edo ia ez dauka. Eusko Jaurlaritzan azken urteetan aldaketa handia egon da. Orain laupabost urte, Etxenikerengandik hasita, bizkaiera ez zen onartzen eta hainbat ahalegin egin eta gero, onartua izan da. Bizkaieraren erabilpenari buruz zerbait idatzi egin da, eta momentu honetan onartu egiten da, baina mugatuta.

Diputazioari buruz esan behar da honek ez duela legalki ezer idatzi, baina azken bi urte hauetan ere aldaketa egon da, beharbada Jaurlaritzaren eraginez; eta hori igarri egiten da laguntzaren aldetik. Laguntza ekonomikoa badago, horrek esan nahi du onartu egiten dela. Orain, heuren idaztiak oso eskasak dira bizkaierari buruzkoak.

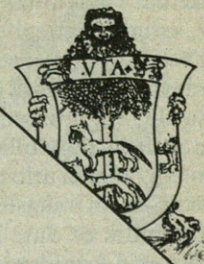
Udaletxeetan, dakizunez, denetarik dago. Badaude onartzen eta erabiltzen dutenak, eta ez bata ez bestea egiten ez dutenak. Orain hiru urte edo idatzi bat egin genuen eta berrogeitabederatzi

alkatek firmatu egin zuten, eta bik ez zuten bizkaieraren aldeko eskrito hori izenpetu; Zeanuri eta Etxebarriko alkateek hain zuzen. Eta zalantzan dut Berrizkoak firmatu zuen. Diputazioa eraman genuen, eta probetxugarria izan zen, ordutik hona Bizkaiko herri askotan bizkaiera onartzen joan dela ikusi dugulako. Aurretik, hainbat lekutan arerio bat legez ikusten zen.

Irakaskuntzan ere, bizkaieraren presentzia oso eskasa da, urte askotan zapaldua, edo behintzat baztertua izan delako. Momentu honetan liburu gehiago zabaltzen da, toki gehiagotan saltzen da. Horrek esan nahi du Jaurlaritzaren aldetik onartua izan den momentu horretan, herrietan eta irakasleok ere onartu egin duela.

Ez noa beste arrazoi batzutan sartzera; bizkaieraren alde egin daiteke hainbat eta hainbat berba, baina ez da hori nire asmoa orain. Baliteke arrazoi politiko eta ideologikoak egotea, baina nik ez dut horretaz berba egin nahi. Guk euskararen alde egiten dugu. Egiten dugun euskaratik hasten ez bagara, egiten ez dugunetik ezin daiteke hasi».

«Momentu honetan bizkaiera onartu egiten da Eusko Jaurlaritzan»

rako lan handia egin du, eta hizkera landua darabil. ETBri dagokionez, bizkaieraren existentzia eza baieztatu daiteke.

Asko eta asko dira, denboraz, bizkaieraz argitaratzeari utzi dioten aldizkari eta publikazioak. orain hamabost urte baino gutxiago oraindik argitaratzen zen «Agur» aldizkaria, «Anaitasuna»-ri konpetentzia egin nahi ziona.

Oso gutxi dira ere, liburu itxuraz, bizkaierazko produkzioa argitaratzen dutenak. Leopoldo Zugaza durangararen produkzioa kendurik, bi dira argitaletxe nagusienak. Dena den, gai, helburu eta batez ere, hizkuntzarekiko erizpide desberdinak dituzte. Lehenengo, Eunako Pasionistarren Ibaizabal Argitaletxea da, orain lau urte sortua ea larogeitik gorako liburu eta disko kopurua duen. Bere obra gehiena umeei begira ateratzen dute: ume kantak, ipuinak, testu liburuak... OHOKo lehen eta bigarren zikloa betetzen dute. Aurten bosgarren eta seigarren mailetara ailegatu dira, eta datorren urterako zazpi eta zortzigarrena bete nahi dute, bere bultzatzaile Fermin Iraolagoitiak esan zigunez.

Beste liburu produktore handia La-

bayru Ikastetxea dugu. Erakunde honek liburu didaktikoak (Derioko Ikastaroko irakasleek eginak), literarioak («Sutondoan» sailaren barruan) eta pedagogikoak (ateratzekotan dagoen «Galburu» saila) argitaratzen ditu, eta horrez gain noizbehinkako ikerketa lanak eta «Idatz eta Mintz» literatur aldizkaria, bizkaieraz egiten ari den produkzio berriaren ispilu.

Irakaskuntzan, polemika gogorrena

Gorago esan dugunez, polemika gordinena eskola-ikastolen giroaren barnean sortu da. Orain gutxi Gernika aldean piztu zen txinparta. Muxikako eskoletan irakasle batzuren inizatibaz testu liburuak aldatu nahi izan ziren, bizkaierazkoa hartuz. Gurasoak pozik zeuden SAIOKA metodoarekin eta eztabaidak gogortu ziren. Lekeition bertan arazoa agertu zen, eta neurri handiago edo txikiago batetan, herri euskal hiztun gehienetan sortu da eztabaida.

Hainbat ikastolak, bere kabuz, bizkaieraren alde apostatu dute, Pasionistarren liburuak kontsumituz. Ikastola hauek IKA (Ikastola Katolikoen

Alkartea) sortu zuten, Fermin Iraolagoitiaren inizatibaz, eta Ibaizabal proiektua bultzatzen dute. IKAren barruan Lauaxeta ikastola, Begoñazpi, Bermeo, Berriz, Igorre, Ondarroa eta Gernikako ikastolak daude, eta beste batzuk ere liburu hauek erosten dituzte, Lauroko ikastola barne. Priatuan Zornotzako abade eta mojek daramaten ikastetxea, eta Askartze Klaret kolegioa ditugu.

Umeei bizkaieraz edo batuaz irakasteko konbenientziak ez da oraindik ikerketa sakonik egin. Momentuan, Derioko Magisterio Eskolako ikasle

Juan Luis Goikoetxea: "Euskara transmititzeko bidea, oraindik familia da"

«Niretzat bizkaieraren arazoa bada, go, bestela ez ginateke ibiliko elkarrizketa hau egiten. Kea badago, sua non dago? Hori da problema. Euskara batua 1968.an egin bazen ere, nik uste dut jende asko orain hasi dela enteratzen batua dagoela. Problema nagusia da herri normalizatuan ez gairela bizi. Unibertsitatean 1970.tik hona ikasketa guztiak euskaraz egin izan balira, esate baterako, nik uste dut euskararen arazoa Bizkaian beste bat izango litzatekeela.

Problema hortik dator: ez normalizatetik, eta ez euskararen errutik. Euskara transmititzeko bideak ez dute ondo funtzionatzen. Euskara ez da ondo transmititzen, ez politikaren bidez, ez egunkarien bidez, ez entresetan, orduan gertatzen da euskararen transmisiorako bideak betikoak direla: familia eta irakaskuntza, batez ere.

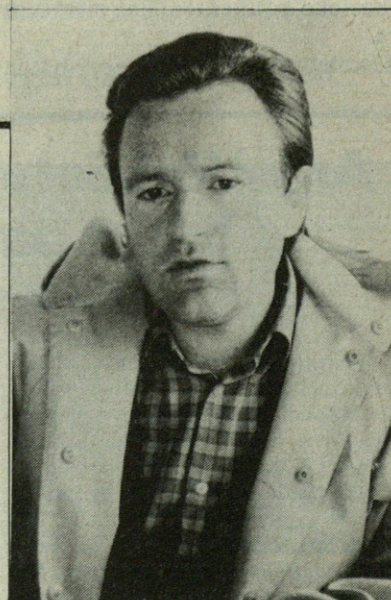
Horren ondorioz, euskalki arazoa ezin dugu gainditu. Etxeko euskarak oraindik indar gehiegi hartzen du, eta

proportzio bat hartu beharko lukeen lekuan, ehuneko larogeia hartzen du, eta hori da problema.

Etxetik umeak eskolara doaz, han ere bizkaiera behar dute eta haien gurasoek ez badute ikasten euskara modernoa, eta beti etxekoa egiten badute, zirkulo horretatik ez gara irteten.

Adibidea ipiniz, etxe batetan aita autoritarioa dagoenean, semea jotzen du, eta semeak besterik ezin duenez, katuari ematen dio ostikada. Katua kasu honetan euskara batua da, eta pertsona autoritarioa Madrileko espainola.

Euskaldun horiengan dagoen arazo nagusia da erdaraz egiten dutela; ez da euskalkiaren problema gure nagusia.

Eta erdaldunekin zer egin? Guk batua irakasten diegu, erdaldunari ezin diogulako eskatu batua eta bizkaiera ikastea. Nahiko dauka bat ikasiz. Biak ikastekotan, euskaldunak ikasi behar ditu. Hori da —konforme egon edo ez egon— guk euskaldunei irakasten dieguna, institutuan».

«Euskalki arazoa ezin dugu gainditu; etxeko euskarak oraindik indar gehiegi hartzen du»

talde bat Hezkuntza Sailaren enkar-
guz, estudio bat egiten ari da. Gaiak,
norberaren hizkeratik hizkuntza es-
tandarizatu batetara pasatzeko bideaz
dihardu, eta momentuan dagiten le-
hen pausua, datu bilketa da. Asteroko
mintegi batetan arlo teorikoak lantzen
dituzte, zazpi irakasleren laguntzaz.

Oraindik ez dute lana bukatu, eta
beraz ezin konklusioak atera, baina
batzuk ikusten dioten lehen akatsa ze-
ra da, Jaurilaritzak erakunde pribatu
bati enkargatu izatea da. Dena den,
egileen eritziz, gaiari hurbilketa izan-
go da, eta ez lanketa zehatza.

Hori da garbi aterako den guztia.
Besteak zurrumurruak dira.

Argitaraturik dagoen beste lan bat,
gaiari zuzenki ikutzen ez dion arren,
Bizkaiko Ikastolen Elkartearen en-
karguz, eta Jaurilaritzaren laguntzaz,
Josu Sierrak, G. Ajuriak eta J. Ibarrek
egin zutena da. Heuren lanean, esko-
laurre bukaerako haurrek daukaten
euskara maila neurtu egiten da. Bertan
ez dute bizkaieraren arazoa aipatzen,
baina publikoki eskolaurrean batuaz
irakasteko konbenientziaz mintzatu
dira.

Eskoletan dagoen bizkaiera-batua

eztabaidaren isladapena, Bizkaiko bi
Magisterio Eskoletan nabari daiteke.
Urte askotan zehar maisu-maistragai
euskaldunek Derioko Eskola aukerat-
zen zuten beren ikasketak burutzeko.

Azken urtetan Deustuko Eskolara
doazen irakaslegaien kopurua ugaritu
eta ia berdindu egin da. Derion biz-
kaieraz egiten da. Deustuan batuaz.
Baina bizkaieraren indarberripena
Deustuan bertan nabaritzen hasi da.
Lehen, euskal adarretan ikasleek eus-
kararekin zeukaten lehen kontaktua
batuaz egiten zen bitartean, aurtengo
kurtsotik aurrera lehen mailan biz-
kaiera ikasi behar dute, euskaldun za-
har zein berri izanda.

Helduen irakaskuntzan ere, bi bide

Helduen irakaskuntzan, berriro po-
lemika berberarekin egiten dugu topo.
Lau dira euskararen irakaskuntzarako
bizkaiera oinarritzat hartzen duten
erakundeak. Lehenengoa Labayru,
indarrik handien daukana, eta testu
liburu propioak produzitzen dituenā.
Bere esfortzua batez ere, bizkaitarrak
alfabetatzera zuzendurik dago, baina

euskaldunberriak ere sortu egiten di-
tu. Titulu ofizialak ematen ditu, orain
15 urte Derioko Ikastaroak antolatzen
ditu, 80 milioi mugitzen ditu urtean
zehar, eta 16 ikastetxe dauzka Biz-
kaian zehar hedaturik, 850 ikaslere-
kin.

Bigarrena Euskerazaleak; Bilboko
kale batetan eskeintzen ditu eskolak,
eta gaur egun irakasten den bizkaiera
setatiene hedatzen du. Ez ditu Eus-
kaltzaindiaren arauak onartzen, ezta
ere Labayruk eskeintzen dituenak. H
letrarekiko gorrotoa sentitzen du, eta
bere argibidea «Zer» aldizkaria da.
Denetara 1.600 partaiderekin kontat-
zen du.

Hirugarrena Hizkuntza Eskola da.
Batua ere irakasten den arren, hasiera
batetan bizkaiera zuen nagusi.

Laugarrena, Bizkaian zehar dauden
batzokiak dira. Baina hauetan ez dago
erizpide bakar bat. Tokian tokiko era-
bakiak hartzen dira, bertan irakatsi
behar den euskara motari dagokionez.

Laura MINTEGI

Anjel Zelaieta: "Bizkaiera eta batua batera, ez da nahaskeria"

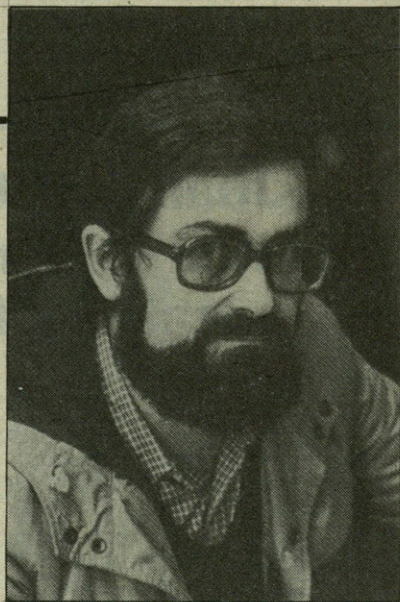
«Hizketa mailan, etxean edo lagu-
nartean bizkaieraz egiten dugu, bueno,
ez bizkaieraz, gure hizkeraz egiten du-
gu. Ideia hori niretzat oso garbi da,
bestela euskaldun zaharren artean oso
pedantea da euskara batua egitera pa-
satzea. Arazoa da zein mailatan, hori
noiz amaitzen den jakitea, eta ez da
erraza. Irratira bazoaz, nahiz eta Biz-
kaiko irratia izan, batua egitera pasat-
zen zara. Fraileak ere pulpitora igotzen
zutenean, «pulpito euskara» egiten zu-
ten, eta ez bizkaiera, batua edo gipuz-
kera antzeko zerbait egiten zuten. Kla-
sean ere, kasi kasi batuaz egiten duzu.
Pasiloan ere, bizkaieraz edo antzeko.

Irakaskuntzan, nik argi daukat, eus-
kaldunzaharrak badira, bizkaieraz hasi
behar da. Baina ez hori bakarrik eta
gero akabo. Kontutan izan behar da
bizkaitarrak direla, eta ikasiz doazen
neurrian, batua tartekatu, edo Bizkai-
ko beste forma batzu ere azaldu. Dia-
lektologia ere ikasi behar da eta. Hau
da, bizkaiera errazionalizatu lehenen-

go momentutik, eta batua ere lehenen-
go momenturik. Biak batera. Ez dut
ikusirik hori nahaskeria denik. Alegant-
ziak ere egiten dira.

Euskaldunberriak badira, kasurako
Bilbon, ni ez naiz atrebitzen bizkaiera
erakustera lehenengo. Printzipioz, ba-
tua. Nagusitu ahala, bizkaierara pasa-
tu. EGA mailara pasatu orduko, be-
hintzat bizkaierazko formaz enteratut-
zat eman, informazio mailan.

Literaturan ere, euskaldunberriek
bizkaieraz enteratuta egon behar dute;
bi arrazoigatik. Lehenengoa, soziolo-
gikoki bizkaitarrak nagusi garelako,
eta bizkaierarekin, halabeharrez, topo
egingo dutelako. Eta bestalde, literatu-
ra historikoan bizkaieraz daude testu

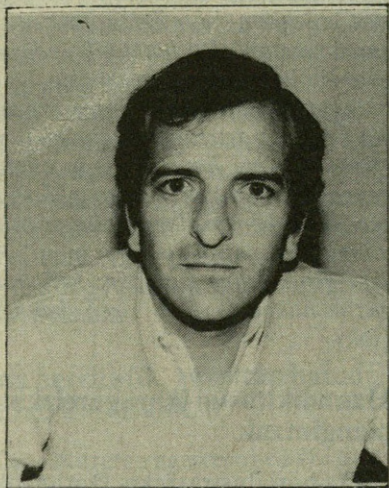
interesgarri asko, ezagutu beharre-
koak.

Egia da orain arte bizkaieraren ar-
dura hartu dutenak kleroa eta Derio
izan direla, baina arriskutsua da biz-
kaieraren defendatzailea eta erreak-
zioaren aldekoa sinonimotzat hart-
zea».

**«Bizkaiera errazionalizatu behar da lehenengo
momentutik, batua bezalaxe; biak batera»**

Jose Ramon Etxebarria: "Bizkaierak ez du projektu nazional bat bultzatzen"

«Niretzat bizkaiera ezer bada, euskara da. Badaude gorabehera batzu beste euskalkiekin, baina ez dira funtsezkoak, azaleko desberdintasunak dira. Batasuna da, nire ustez, gauza aglutinantea; euskalki horiekin blokea egitea. Gertatzen dena da, gauza batzutan aukera bat egin behar dela, eta beste

batzutan aukera guztiak egin behar direla. Baina hori forma kontua da, sakonean ez du ikutzen hizkuntza bera.

Gauzak desmadratu egin dira bizkaierarekin, batzu bizkaieraren alde daudela eta beste batzu kontra daudela esanez, eta nire ustez, denok egon behar dugu euskararen alde.

Bizkaiera administrazioan sartzeari dagokionez, zera esan behar dut, horrek tradizioz ez daukala. Eta tradizio bat egitekotan, nahiago dut bat egitea eta ez zazpi diferente Tradizioz ez dagoenez, ni bakar baten alde nago. Hor ez dago dudarik ere ez. Bai administrazioan eta bai irakaskuntzan. Horrek ez du esan nahi, tarteko pausu bezala, bakoitzak erabili dezala bere euskalkia. baina, egia esan, inork ez du bere euskalkia soilik erabiltzen. Denok hartzen dugu besterengandik. Batasuna ez da gauza egin bat, prozesu bat

baino. Nik beti esan dut gauza bera.

Bistakoa da bizkaiera itsuan potentziatzen dutenen artean ez dela Euskal Herrirako projektu politiko bat bultzatzen. Nire ustez aukera ideologiko bat da azkenean. Eta da projektu bat edo porjektu batzu egitea. Nire aukera argi dago: projektu baten aldekoa, baina horretan denok daukagu kabida. Horixe da asuntua.

Bizkaitarrak garelako gara euskaldun. Hor benetan sustantiboa dena euskalduna izatea da, eta bestea adjetiboa da.

Herri batetan bi pertsona berdinean dago, eta desberdintasunak aitortzea ondo dago, baina projektu amankomun batetan bagaude, projektu hori egin behar dugu denon artean. Bide oso okerra da desberdintasunak potentziatzea, projektua egin gabe dagoenean».

«Batasuna ez da gauza egin bat, prozesu bat baino»

Adolfo Arejita: "Batutik abiatzea ez da egokiena"

«Diputazio eta udaletxeetan bizkaierari buruz gertatu den prozesua, itzultzaile sartu den pertsonaren arabera izan da. Segun nor sartzen den itzultzaile, halan egiten da. Gaur egun ez da egon horretan batere errazionalizaziorik. Alde batetik hori konstatatu behar da.

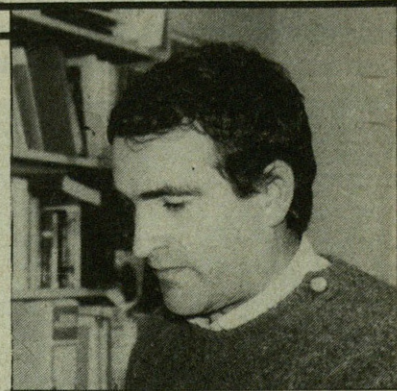
Argien ikusten dudana da, administrazioan bizkaiera inon erabiltzekotan, udaletxeetan izan behar dela, duda barik.

Herrietan normalean euskaraz eta erdaraz egiten dira oharrak, baina euskara hutsean ez dira agertzen. Ohar horiek postizoak direla badakitelako. Beraz, herri mailan bai uste dut bizkaieraz egin behar direla; abantaila osoa dauka, herriarentzat idazten bada. Zergatik? gaur egun oraindik jende

helduak ez dauka ohiturarik euskaraz irakurtzeko, ezta ere bere ahozkeratik urruntzen diren ereduak erraztasunaz asimilatzeko.

Eta alde horretatik badago esperientzia txiki bat. Lehenago, eta orain ere, eleizetako ateetan agertzen diren ohar asko, hitz gutxitan eta erraz ulertzeko moduan euskara hutsez ipini direnean, jendeak ulertu izan ditu, erdararen premia barik. Eta nire ustez administratibo mailan ere, erdara birtarte izan barik komunikazioa lortzen da.

Horretarako bizkaiera errentablea dela ikusten da, abantaila bat. Bestalde, irakaskuntzan, euskaldun ez diren eta euskaldun diren mundua bereiztu behar da. Euskara zeharo galduta dagoen lurraldeetan zer jokabide

hartu, eztabaidagarria da. Batuz irakastea errazagoa dela esan daiteke, batzuentzat, baina euskaldunekin hartumana edukiko badute, nik uste dut nahiz eta batuz prozesu bat hasi, lortu behar dela bizkaieraren sistema ezagutuz eragitea.

Berbetan euskaldun eta bizkaiera-dun direnekin, nahiz txiki nahiz heldu, nik hor argi ikusten dut. Nik uste dut hor irakaskuntza batutik abiatzea ez dela egokiena. Jokabide hobea da ahozko espresiorik abiatzea. Munduan dauden hizkuntzaren irakaskuntza esperientziak, puntu honetan bat datoz. Ahozko hizkera haintzat hartzea inistitzen dute».

«Euskara zeharo galduta dagoen lurraldeetan zer jokabide hartu, eztabaidagarria da»

BIZKAIA EZ DAGO LURRALDE- ANTOLAKETA PLANIK

Bizkaian zehar buelta bat emanaz gero nabarmentzen den desastre haundienetako bat lurralde-antolaketarena da, dudarik gabe. Lantegiak non egin diren ikusita erizpide falta izugarria antzematen da, gauza bera esan daitekeelarik hainbat eta hainbat gairi buruz: urbanizazioa, errepideak, infraestruturak...

Gaur egun dauden plan partzialak espansionismoaren garaitik heredatutakoak dira.

Gaur egun Bizkaian lurralde-antolaketari buruz dagoen egoera alde batetik heredatutako zerbaiti dagokio, hein handi batetan. Alde horretatik, Bizkaiari zegokion lehenengo Plana 1943. urtean egin zen, gerra amaitu eta

berehala. Horren ondotik 1964.ekoa izan zen hurrengoa, Plan Orokor horretatik irten behar zuten Eskualde Planak 1968-71. urteetan egin zirelarik. Zazpi eskualdetan egin zen horrelako planik: Markina-Ondarra;

Gernika-Bermeo; Plentzia-Mungia; Arratia-Nerbioi Garaia; Durangaldea; Enkarterriak; eta Bilbo Haundia.

Plan hauen gehienbateko helburua zelakoa zen jakitearren Josu Barandikarengana jo dugu, arkitektoa berau eta honelako gaitan aspaldiko segimendu estua eginez dabilena. Bizkaiako Arkitektoen Kolejioan aholkulari gisa lanegiten du. «Zelan ikusten zen garai haietan alde batetik industria gero eta haundiagotzen ari zela, bestetik jendea ere piloka etortzen ari zela, eta hemengo barruko mugimendu migratorioak ere haunditu egin zirela... gauza guzti horiek ikusita planteiatu zen “beno, hemen plan batzu egin behar ditugu eta kontrol apur bat ipini”. Pasatu dena hauxe izan zen: helburuak guztiz haundiak ipini ziren, haundiegia».

Haundikitasun ikaragarriko plangintzak

Eta hori ilustratzeko, Durangoko adibidea ipini digu Josuk. Durangok garai haietan —eman dezagun— 10-15.000 biztanle baldin bazeuzkan, 1980rako 80.000 biztanle edukitzea planteiatzen zen. Egin ziren planak kontsumatzaileen gizarte batetarakoak izan ziren, guztiz optimistak, pentsatuz populazio guztia ikaragarri haundituko zela; neurria berean bide eta errepide-sare batzu planteiatu ziren haundikitasun ikaragarri batekin, batez ere Bilbo Haundiari dagokionez. Bienbitartean, beste eskualde batzutan (Markina-Ondarroan, esate batera) ez zegoen behar den moduko biderik. «Guztiz espansionista izan dira plan horiek, beren helburua batez ere industria eta etxebizitzetan zentratua zegoelarik».

«Lege aldetik ere —darraiki Barandikak— ez zen egon hainbesteko esijentziarik plan orokor haundi horiek gero behar den moduan zehazteko eta herrietan nahiz auzuneetan beharrezkoak ziren plan partzialak egiteko. Orduan, gertatu da plan partzial gehienak ez direla egin (batzu bai: Bermeo, Durango, Gernika, Bilbon gutxi, Barakaldon oso gutxi, Getxon hasi egin ziren), batez ere lege aldetik ez zegoela esijentzia haundirik».

Plan guzti horiek frakasu itzela izan zirela, guztiek onartzen duten gauza da, eta horretarako zein egoera sortu zen ikustea baino ez dago: auzune batzu guztiz huritik aldentuta, infraestruturak barik, ekipamendu ba-

rik, eta diru guztiak lantegietan ahalik eta produkzio haundiena lortzeko zirenez ekipamendu guztiak hankaz gora joan ziren (parkeak, zona berdeak, eskolak...).

«*Etxeak urbanizazio projekturik gabe egin ziren. Helburu nagusia plus-balia haundiena sortzea zen eta horrek hutsune ikaragarriko batzu zabaltu zituen*». Hutsune horiek betetzeko 1975.an Ley del Suelo atera zen, lege nahiko progresista, batez ere kontutan hartzen badugu Franco bizirik zegoela. Lege horren burutzean komunista batzu egon ziren eta Auzo Elkarteek nahiko onartu zuten lege hau, Udal eta Diputazioen kontra ipintzeko baliatzen zuten, nolabait beren erreibindikazioak legeztatuta ikusi zituzten neurri batetan.

Ehun herritatik, zazpitan baino ez Plan Partzialik

Lege horretan agertzen zen ere orduarteko planak egokitu egin behar zirela, errebisioak eginez. Halere, mugimendua 1979.an gutxi gorabehera hasi zenetik orain eginda dagoen planak zazpi herritan baino ez dira, eta egin behar liratekeenak ehun dira. Ehunetik zazpi baino ez: horra hor errealitate krudela bezain lotsagarria.

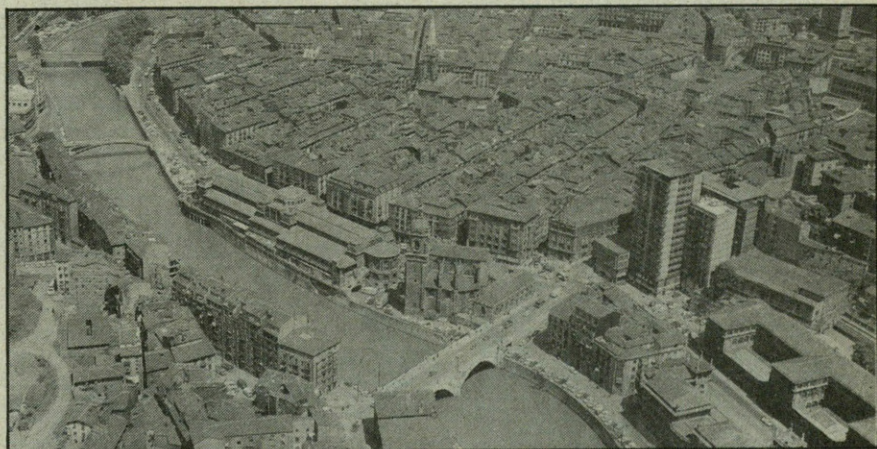
Bi arrazoi daude plan horiek egin barik gertatzeko: ez da ekipo teknikorik egon, bizpahiru baino ez. Lan gehiegi zen hain tekniko gutxitarako. Institutuzioetatik hori erabili izan da arrazoin gisa baina mementu honetan hamar ekipo baino gehiago daude eta beraz horretan ez dago larregi aipatzetik. Josuk bestelako arrazoinak ere ikusten ditu baina. «*Bigarren prolema bat badago, instituzioetakoek aipatu ez baina onartu egiten dutena: udaletan PNV da nagusi, baita Gasteizko instituzioetan ere. Gasteizko gobernutxoan badira tekniko oso onak, nahiko ikuspegi orokor eta egoki bat daukatenak. Beronek, dagoen hutsuneak eta beharrrinazak ikusiz, erizpide orokor batzu ipini zituzten, baina pratikan gehienetan promotoreen interesen kontra doazenak; eta noski, promotore gehienak ere PNVkoak direnez kontradikzio bat sortu zaie, partidu berekoen artean Udal eta Gobernu mailan. Haien artean oihuka hasi dira, goitik agindutako erizpideak Udaletan bete nahi ez izateagatik*».

«Eskerrak krisia etorri zela»

Gero kontutan hartu behar da

konstrukzioak eta zenbait proiektu geldierazteko badela beste faktore inportante bat: krisi ekonomiko orokorra. «*Eta beharbada oso gogorra irudituko zaio norbaiti, baina eskerrak krisia etorri zela, bestela aurretik egindako kataklismoa berriz egingo litzatekeelako. Planak ez direlako behar den moduan egokitu eta birmoldatu*».

Krisiak izan du ondorio onik alde honetatik. Krisi hori dela eta ez dela, eta gero zerga aldetik gero eta diru gehiago jaso izan delako, posible izan

Lurralde-planifikazioari dagokionez, PNV barruan kontradikzio gogorrean dabilta Jaurlaritzakoak eta Udaletakoen artean.

da diru asko ateratzea eta garai batean egin barik geratu ziren urbanizazio asko eta asko egiteko modua aurkitu. Ikuspegi horretatik gaur egun gauzak hobeagotu egin dira. «*Adibide bat ipiniko dut krisiaz esan dudana frogatzeko. Gaur egun ia ez dago multinazionalik begibista Bizkaian ipintzen duenik. Halere, duela gutxi Artiach-i otu egin zaio Orozkon lantegi bat egitea, eta guztiz legetik kanpo egin egiten ari dira, espansionismo basatiaren garaietan lez: baimenik gabe, eta edozein lurralde-erizpideren kontra. Horregatik diot "krisiari esker". Bestela, Artiach-en moduko asko eta asko egongo lirateke*».

Hobetze hauek kontutan hartuta ere, Eusko Jaurlaritzarik ez zaio urrundik ere ikusten inolako lurralde-ordenaziorako politikarik. Badirudi ez dagoela helbururik, ezta inongo erizpiderik jasotzen duen plan orokorrik (bai plan zuzendari baten bidez, bai ezagunak eta argiak diren erizpide batzuren bidez). «*Indarrean dauden planak garai espansionistetatik datozkigunak dira, eta nahiz eta gobernutxoak erizpide batzu eduki (orokorrekiak eta subjektiboak), gauzak egin daitezke horiei kasurik egin gabe, lege ez direlako*».

Bide horretatik inongo proiektu haundirik planteiatzen bada (Saneamiento Plan bat, Ikatzerako terminala Portu Autonomoan, gaseoduktoa, bide haundiak, poligono industrialak, Petronor, Bermeoko Gasa, zaborte-giak...) plan zuzendari bat ez dagoenean gauzak ahal den eta nahi den moduan egin ohi dira. Honexek dirudi prolema definitiboena. Gobernu eta Diputazioaren artean berriki egin diren lurralde-politikarako transferentziak guztiz anbiguoak dira, kontradikzioak daude.

«*Guk esaten diegunean ez dutela helburu politikorik nahiz ekonomikorik, haiek aitortzen dute ezetz, eta beraz bere asmoa dela tokian tokiko beharrianetara egokituz plantxoak egitea, eta gero hortik Baskongadetarako balioko lukeen Lurraren Lege bat burutzea. Guk diogu ezetz, helburu finkorik ez edukitzeak ez dakarrela berezko dinamikarik, kapitalaren interes eta helburuei atea lasai-lasai zabaltzea baino. Kapitalak bere interes ekonomiko eta politikoak oso argi dauzka eta bestelako helbururik ipintzen ez den bitartean haiei bidea libre uztea da*».

J.L.

Arrantzalea: mitotik multinazionalen erpetara

«**A**RRANTZALE pobrea»
...aspaldiko esaldi topi-
koa.

Nork ez ditu ezagutzen Basarriren
bertso hauek?

«Lana egin nai arrantzaleak
eta ez dauka aukerik,
begiz jotako tokietara
ez daukalako joaterik;
etxeko urak antzuak eta
kanpoak mugaz beterik,
era onetan ez dago emen
arraia merke jaterik.

Legorrez ainbat eragozpen gaur
aurkitu ditekete urez,
len uso gisan ibiltzen zana
ezin mugitu loturez.
Arrantzaleak bururik ezin
jaso du orain tristurez,
gaitz oiek danak gutxi dirala,
antxorik arropatu ez.

Topiko errentagarria ere zenbait al-
diz. Arrantzale berberaiez, batzu-
tan, oso gutxitan. Arrantzaleen kontura
eta lepotik beren negozioak eraikitze-
ko, Madrilgo Gobernuak emaniko
dirutza merke eta errentagarriak es-
kuratu dituztenentzat, ia beti...

Gaur, ordea, historiak eta mitoak,

erdibanan, tolestutako jantziak erant-
zi dizkiote arrantzaleari. Biluzik utzi
dute. Lanerako tresna hutsa bihurtu.
Preziorik merkeenean salgai...

Arrantza bera ere, oraindik dela ur-
te gutti, ogibide bat besterik ez baldin
bazen ere—eta ogibide apala, egitan—,
gaur egun nazioarteko negoziaketa
mahaietan merkantzia baliotsu eta
korapilotsu bilakatu zaigu. Madril eta
EEE-n arteko negoziaketak ditugu le-
kukorik zuzenenak.

Kapitalismoarentzat plater benetan
erakargarria arrantzaren mundua. Es-
painiako merkatua ere urrezko zaina
europatarrentzat. Horrela, Espainia-
ko, eta bereziki Euskal Herriko
arrantza flotari mugak eta kupoak in-
posatzen dizkioten neurri eta garai
berean, beraiek arrantzaturiko arrai-
na urtetik urtera kopuru handian ixu-
ritzen ari dira Espainiako merkatue-
tara. Dato bat eskeiniko dut. 1984. ur-
tean EEetik Espainiara ekarri zite-
keen arrai kupoa otsailean bertan
gaindituta zeukaten europatarrek.
Hala ere, arrainez beteriko trailer
handiak—europatar eta espainiarrak,
alegia—, urte osoz ikusi ditugu bide
guztietan zehar... 1984. urtean zenbat

tonelada arrai «europatar» sartu ote
Espainian...?

IDAZLANTXO hau idazterakoan,
pil-pilean daude Bruselas aldean
negoziaketak. Azken erabaki eta
konponketak nolakoak izanen diren
ez badakigu ere, mugaketa estu eta
kupidagbe baten aurrean jarriko di-
tuztela euskal arrantzaleak, ez dago
dudarik. Arrantza tokiak mugatzea,
txalupak guttitzea, arrantza litzate-
keen arrai toneladak neurtzea... hori
bait da Bruselas aldean mintzatzen
den lengoaia bakarra!

Lengoaia hori ulertuko ote gure
arrantzaleak?

Muga gabeko itsas zabalean ibili ohi
da euskal arrantzalea gizaldiz gizaldi.
Tostarteko solasaldi aspergabeetan,
asaba zaharren itsasketa neketsu be-
zain askeen berri jaso du arrantzaleak,
belaunaldiz belaunaldi.

Gainera, ama itsasoan itxaropen
osoa du gure arrantzaleak. Ama ho-
rren ditia ere agorrezina dela uste du.
Edo sinetsi nahi du...

Eta orain, bat batean, Estatu ahal-
guzidunen poderioz, eta armen inda-
rrez, kontrol eta neurketapean bizit-
zera kondenatzen dute gure arrantza-
lea!!!

HORDAGOA baldin bada ere gaurkoa, aspaldiz hasi ziren enbidoka europatarrak. 200 mila entzutetsu haiek 1976. urtean inposatu bait zizkiguten.

Europa aldetik zetorren ekaitzari kementsu brankaz jarri ziren garai hartan Hondarribiko arrantzaleak. Udara hartan, «200 mila ez» abesti berri bat abestu zen Ondarroan herriko jaietan... Baina, orokorki oso ahula izan zen erantzuna.

Kale eta instituzioetako borroka latzari heldo zioten Hondarribitarrek. Beste portuek, oster, «se obedece pero no se acata» jokabide zaharra itsasorratz bezala hartu zuten.

Dinamika horren eraginez, eta debeku guztien gainetik, arrai ugari ekarri du portura euskal arrantzaleak azken urte hauetan, ordaindutako prezioa ere ez, da izan txikia, alafede. Kainonaketak, atxilotetak, isunak, ihesiak, beldurpean arrantzatu beharra...

Baina, ene ustez, beste prezio bat, askoz ere garestiagoa, ordaindu du euskal arrantzaleak. Norberekeriaren putzu beltzean erori bait da.

Egitan, hil edo biziko arazo larri batean murgildua dugu arrantzalea azken urte hauetan. Iraupena jokatzeko den borroka latzean...

Hala ere kofradietan biltzen diren baxurako arrantzaleen artean hain nabaria ez baldin bada ere, orokorki, eta arrasteko arrantzan bereziki, indi-

bidualkeriari utzi dio bere aulkia hainbeste aldiz goratutako arrantza-leen elkartasun eta solidaritateak.

EUSKAL Herrian, gaur egun, bi arrantza mota ditugu gorenak; baxura eta arrastekoa... eraketa eta pentsakeraz oso desberdinak biak.

Azaleko arrantza bata. Sarea eta kainabera, bere tresnak. Arrantza mota ia artesanala, familia artekoa... Tradizio zaharreko kofradietan finka eta gauzatzen da baxurako arrantza-leen izaera eta bizi nahia.

Arrasteko arrantza, oster, 1920.ko hamarkadan finkatu zen Euskal Herriko portuetan. Bai diru inbertsioz, eta bai eraketaz, kapitalaren legeetara makurtua. Hain handi batetan, lehortarrak eskuratua...

Euskal Herriko arrantza portuetara begirada bat jaurtiz, zera ikusten dugu. Arrasteko txaluparik ez dauden portuetan indartsu ageri zaigu baxurako arrantza. Hara hor Bermio, Orio, Hondarribia, Getari, Lekeitio, Mutriku... Arrasteko arrantza finkatu den portuetan, oster, indargabe (Pasaian) eta ia hil zorian (Ondarroan) dugu baxurako arrantza.

Bata bestearen alboan bizi ezin nabarmena!!

Konstatapen hau aztertzerakoan, nabaria, noski, ekonomi eta giza faktore zenbaiten eragina. Baina gaurko, dato historiko bat aipatzea nahi nuke.

Arrasteko arrantza Euskal Herriko portu batzutura hedatu zenean, ez ziren anai bezala besarkatu baxura eta arrastea. Etsai bezala elkar salatu eta madarikatu baizik.

Hortik, arrantza moeta bi horien artean eten eta leize sakon bat sortu zen; zoritxarrez, gaur egun ere irauten duelarik...

NERE buruari azken aldi hone-tan behin eta berriz egiten ari naizen galdera batzuei erantzutea besterik ez dut nahi izan nere gogoeta hauen bidez.

Zeren eta, arrantza inguruan azken alde honetan sortu den olatuaren aurrean, hain ixilik eta eskuak tolesturik gure arrantzaleak eta arrantza-le berriak ikustea ez ote da harritzekoa?

Gaurko nazioarteko interes ekonomikoen salmantan, beren etorkizuna ez ote dute utzi besterik gabe merkatarien eskuetan??

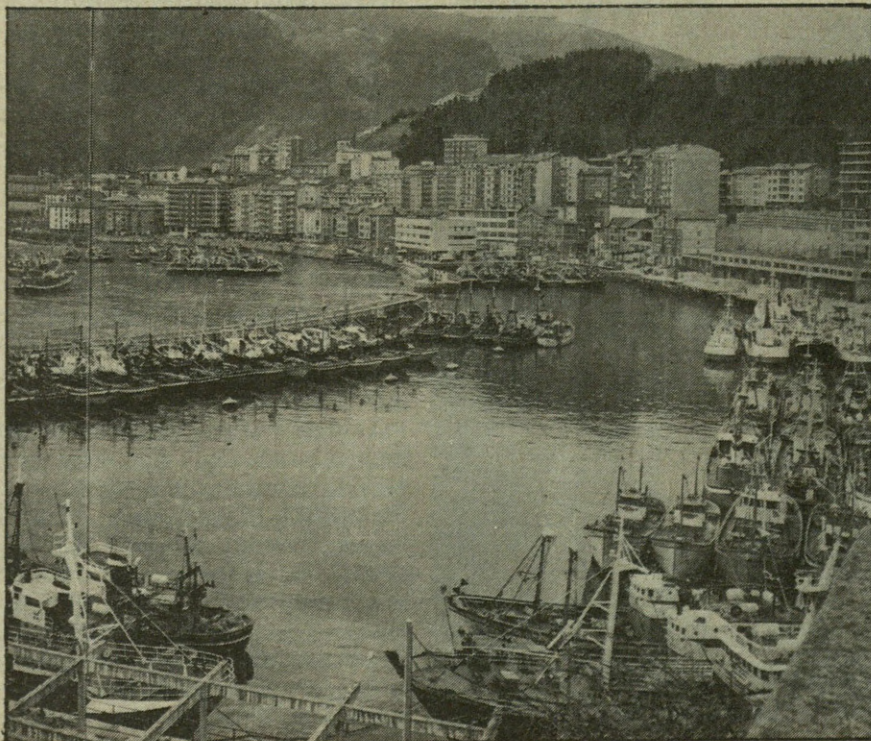
Dela denpora gutti, arrantzale herri batetako udal osoko bilera batean, eta arrantza arazotaz arduratuko zen udal komisiorezi bat aurrera eramateko proposamenari haxe erantzun zion arrasteko arrantzari estuki loturiko zinegotzi batek: oraingo honetan ixil ixilik egotea zela biderik egokiena. Arrantza arazoak azaleratzea eta egunkariaren lehen orrialdetako notizi bihurtzea, arrantzaleen interesen kontra aritzea zela, etabar...

Euskal arrantzaleen etorkizuna babesten ote dugu gaur eguneko ixiltasun eta desmobilizapen honekin? Politikariek bultzaturiko jokabide mamitu eta neurtua ote...?

Geroak esanen du azken hitza. Eta gertu gainera... Zuk idazlantxo hau irakurtzerakoan, agian, Bruselas aldeko partidua bukatua da.

Nere aldetik, behintzat, oso beldur naiz ia beren ahulezi eta batasun eza prezio oso garestiz ez ote duten ordainduko euskal arrantzaleek. Errataz biziki poztuko nintzateke.

Imanol ORUEMAZAGA

Bilbon: zergatik ikasi euskara?

«EUSKADI LIBRE ETA TROIPIKAL HORREK EUSKALDUNA IZAN BEHAR DUELAKO»

Ez zitzaigun zaila izan. Bilboko euskaltegi bat, ikasle batzu eta solaserako gogoia, noski. Galdetegia ximplea izan arren, gero, pentsatu baino gehiago irten zen bertatik. Kontua erraza zen: nork bere ikuspuntutik adierazi zergatik ari den euskara ikasten. Horretarako ikasgu berean ari diren pertsona ezberdinak aukeratu genituen, beraien arloetatik nola ikusten duten gure hizkuntzaren problematika azaltzeko.

Eta hor, euskaltegiko arte zabal eta hotzean jezarri ziren zazpi lagunok: Athletic-eko Julio eta Patxi Salinas anaiak; Loles, Las Vulpes taldeko ohia; Idoia, bilbotarra; Juanjo, donostiarra eta kazetaria; Joseba, Enkarterrietakoa; eta azkenik Imanol, Corte Ingles-eko pasteleroa. Ikusten duzue-nez, Bilbo aldeko kipurra biltzea lortu genuen. Hona hemen, bada, haiek esandako guztia. Zuk, gure irakurle horrek, aztertu eta ondorioak atera.

**«Euskaraz egiten
didatenean, lotsatu egiten
naiz erantzuten ez
jakitearren»**

ARGIA: Zerk bultzatu zintuen euskara ikastera?

LOLES: Hori erantzutea ez da zaila. Ni hemengoa naiz eta orduan euskaraz egiten jakin behar dut. Besterik ez. Zergatik euskaltegi honetan? Nire lagun batzu hemen daudelako?

PATXI: Ni Bilbokoa naiz, eta hemengoa naizenez gero neure burua euskalduntzat jotzen dut. Hortik joaten naizenean eta euskaraz egiten di-

datenean, lotsatu egiten naiz erantzuten ez jakiteaz.

JULIO: Nire kasua anaiarena bezalakoa da. Nik euskara ikasteko gogo bizia neukan eta orduan ikusi nuen Bilboko lagun batzu hemen ikasten ari zirela, eta nik ere hona etortzea erabaki nuen.

IDOIA: Nik, txikitan banekien euskaraz, baina gero ahaztu egin nuen. Iaz berriro ikasteari ekin nion eta horretan nago orain.

JUANJO: Nik, gauza batengatik, euskaragatik. Gero beste gauza batzu izango dira... Bueno, egia esan, nik entzuten dudanean «vascoa» izateko, Euskal Herrikoa e.a., euskaraz ikasi behar dela, ba, ni, batzutan moskeatu egiten naiz. Pertsona bakoitzak bere motiboa dauka euskara ikasteko. Ni Fakultatean hasi nintzen euskara ikasten, euskara nire kulturaren parte bat zela konturatu nintzenean.

JOSEBA: Euskadi libre eta tropikal horrek euskalduna izan behar du. Bestela, akabo. Ni, hasieran, halako sentimendu batek bultzaturik hasi nintzen euskararekin. Honen ondorioz beste faktore batzu ere agertuko ziren geroago. Zergatik AEKn? Benetan ikasi nahi izan nuenean Kortezu-

biko barnetegira joan nintzen, AEK-ren berri banuelako. Eta pozik irten naiz hortik.

IMANOL: Nire arrazoia ere oso sinplea: «vascoa» banaiz neure hizkuntza ikasi egin behar dut. Dagoeneko nahiko denboraz izan naiz ikasi gabe, eta orain, berrogei urterekin, badut sasoia ikasteko, ezta? Ez nuke gehiago atzeratu nahi.

ARGIA: Zelako giroa aurkitu duzue euskaltegian? Batzu oso famatuak zarete eta, beharbada, horrek bere eragina izan du beste ikasleekin eduki dituzuen harremanetan.

JULIO: Hona era guztietako pertsonak datoz. Bakoitzak bere bizitza eramaten du eta inork ez dizu ezer esaten. Giroa ezin hobea da, eta klase barruan ez da diferentziarik izaten tratuan. Denok berdinak gara, eta lagun talde bat osatzen dugu. Hori frogatzen lehene ikastaroa amaitzean ikusi genituen. Ikasle guztiok elkarrekin egon nahi izan genuen eta halaxe egin ere.

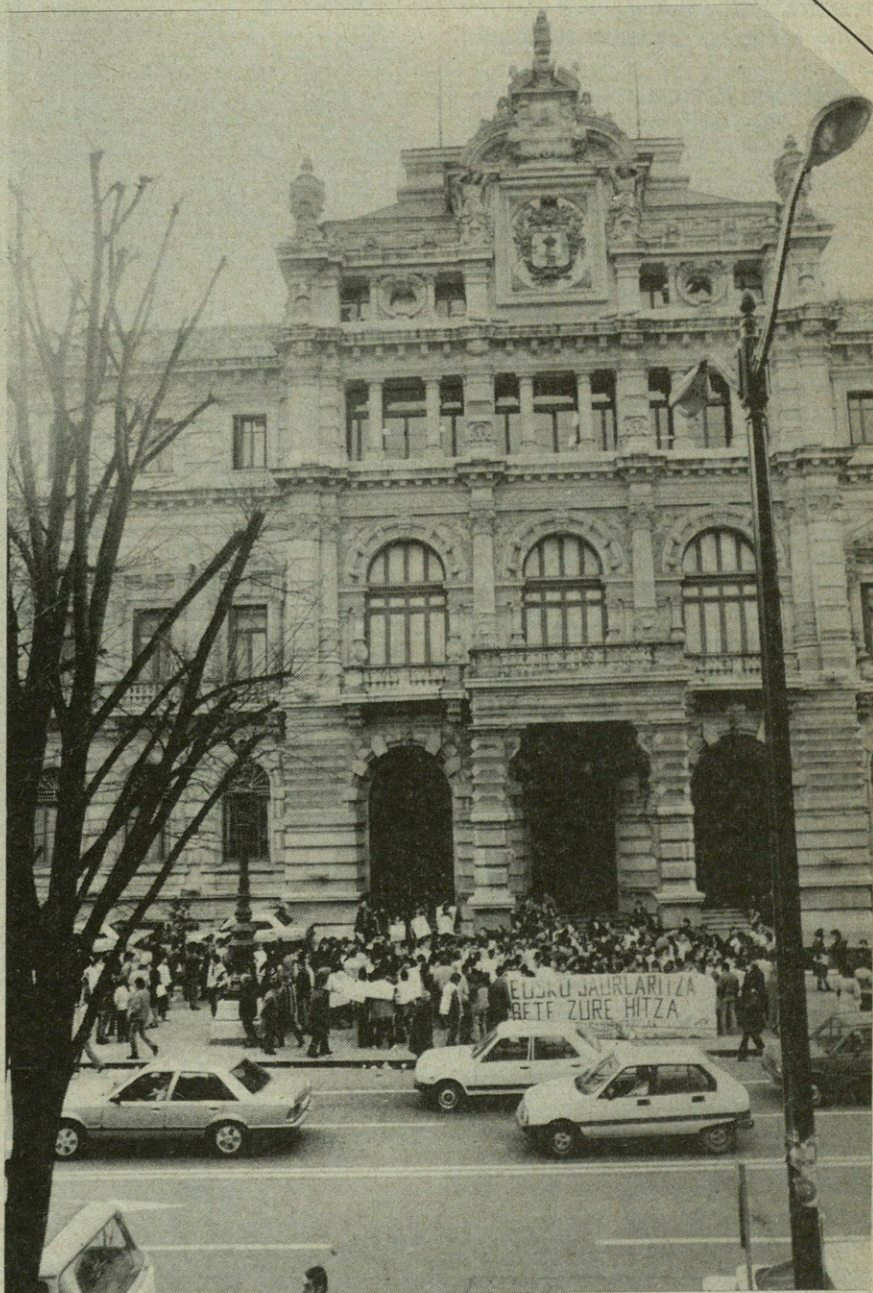
LOLES: Harrigarriena ikasteko modua da. Ez dute metodo zaharrik erabiltzen. Dena hitzeginez egiten da. Konturatu barik ikasi egiten duzu, gramatikazko roiloak ia ia ikutu egin gabe.

IMANOL: Giroa, nik aurkitu dudana behintzat, oso ona da. Ni dudatan nengoen. Ez nekien nora jo euskara ikasteko eta adiskide batzuk hona etortzeko esan zidaten. Aukera ezin hobea izan da. Euskaltegi horietan nabaritu dudana gauza da, giroaz aparte, metodoa. Euskara ikasten ari naiz jolasean, konturatu gabe, Lolesek esan duen bezala. Hizkuntzaren beraren ezaugarriak erabiliz ikasten ari gara. Hori oso inportantea da, dudarik ez.

«Euskararen esparrua zabaldu egin da eta hau poztekoa da»

ARGIA: Nolakoa da gaur egungo ikaslegoa. Aldaketarik ikusten duzue orain urte batzu egoten zenarekin?

JUANJO: Bai, nik uste dut orain beste jende mota bat ikasten ari dela. Jende gehiago sartu da. Hemen Bilbon, Alde Zaharrean lehen baino gehiago entzun daiteke euskaraz. Jendea ere aldatu egin da. garai batetan euskara ikasteak politikara mugatzen zuen ikaslea: nazionalista, partidu batetako, joera politiko batetan sartua, e.a. Euskararen esparrua zabaldu egin

«Lehen, koadriletan, erdaldun bat izanez gero, euskaldunok erdarara pasatu behar genuen. Hau polito aldatu da azkenaldi honetan. Nolabait, antzinako konplexu bat gainditzen ari garela ikusten da»

da, honekin apurtuz. Oraingo gazteek euskara beren erribindikazioetan sartu dute baina beste era batetan, ez zuzenki. Sistemari erasoteko beste medio batzu daudela ohartu dira. Politika ez da bide bakarra. Gazteriak ondo ulertu du puntu hau. Hau dela eta, poztekoa da euskarak politikaren mugak hautsi dituela ikustea, beste arloetara sartuz. Arlo horietan dabilen jendeak ere bere kezkek eta borrokek ditu baina beste era batetara moldatzen ditu.

JOSEBA: Faktore horiek egon, badaude. Hala ere, funtsean, lehengo motiboak edo sentimenduak daude. Sentimendua dago, hemengoak garela esaten diguna, ezberdinak garela jakinerazten diguna. Nik, musika egiten dut baina euskaraz, euskalduna naitzelako; futbolistak ere berdin. Zerk bereizten ditu beste futbolistengandik? Euskaraz egiteak. Haiek futbolistak dira, bai, baina euskaldunak.

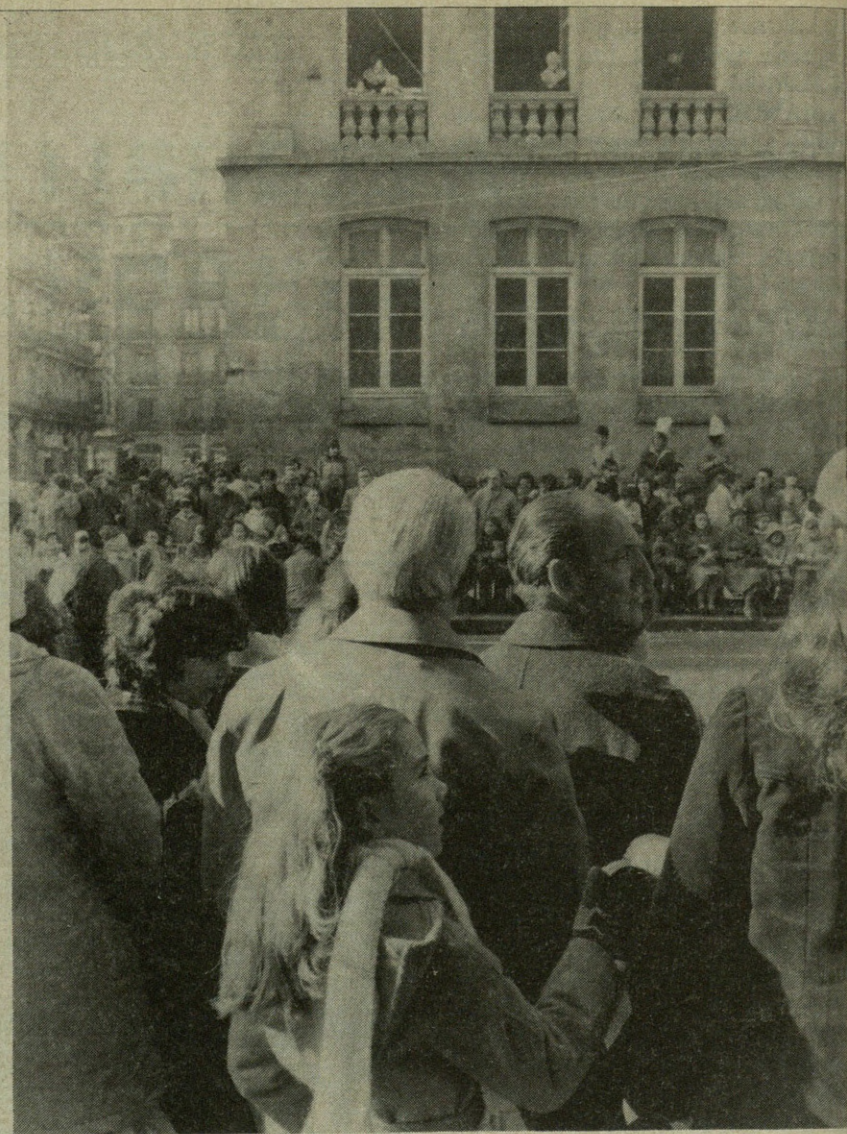
IDOIA: (Ez dator bat eritzi horrekin) Oso optimistak zaretela uste dut. Jendea dago euskara ikasten duena, eta hitzegiten duena. Ez da hainbeste, ordea. Gainera euskaltegieta doan jende mordo bat beste interes batzuringatik ari da honetan. Maisu eta maistra asko dago, lan egiteko beste irtenbiderik ez dutenak, eta horrexegatik ikasten dutenak. Horretaz aparte inguruaren garrantzia dugu, Bilbon, batez ere. Ikasle askok, hemendik irrenda, ez dute nora joanik hitzegiteko. Kasu batzutan hori gertatzen da. Ingurua erdalduna da eta honek bere pisua dauka.

ARGIA: Zuen eguneroko bizitzan, lanean e.a., nola dago euskara?

JULIO: Gure inguruan badago euskaraz egiteko aukera. Athletic-en badaude batzu, euskaraz dakitenak. Beste batzu, sei edo, ikasten ari dira. Ikasteko oso zaila dela diotenak ere badaude, ezin dutela e.a. Realean gehienek dakite euskaraz. Batzutan, giputzen kontra jokatzen dugunean euskaraz egiten dute haien artean, guk entzun egiten diegu eta ohartzen gara horrek daukan garrantziaz.

LOLES: Nire inguruan, ba, etxean bertan, bat dago, euskaraz egiten duena. Taldean ikasten hasi gara. Jendea-ri kondatzeko gauzak baditugu euskaraz bota behar ditugu, azken batez hemen gaudelako. Denok ikasi ondoren euskaraz kantatzen hasteko asmoak daukagu.

JUANJO: Niri gertaera bitxi bat pasatu zitzaidan. Donostiatik hona etorri nintzenean, pisua aurkitu behar

«Inguruaren garrantzia kontutan hartu behar dugu; Bilbon, batez ere. Jende askori gertatzen zaio euskaltegitik irten eta inorekin euskaraz mintzatzeko aukerarik ez edukitzea»

eta, lagun batzuk beraiekin joateko esan zidaten. Ni beste lagun batekin nengoen horra sartzeko. Erdalduna zen eta besteek esan zidaten ez zutela nahi etxean erdaldunik izaterik. Haiei asko kostatu zitzaaien euskaraz ikasi eta gure hizkuntzaz bizi izatea eta ez zuten hori inola apurtu gura. Hasieran ez nuen konprenitu baina geroago erparatu nuen horren zergatia. Euskara ikasi ostean, zure bizitzaren zati bat da, eta hori, hainbeste esfortzu eta nekerekin eskuratu duzuna, ez duzu utzi nahi.

JOSEBA: Enkarterrietan ez da euskaraz egiten. orain hasi gara mu-

gitzen. Neure ilobari euskaraz egiten diot beti, eta espero dut ikastolan ikasiko duela, berak ere euskaraz hitzegin dezan gero.

IMANOL: Beno, nik alde honetatik suertea daukat, Lanean bederatzi gara eta horietatik hiru, euskaldunak. Gainera, Corte Inglesean gaude, baina goiko pisuan, labeetan e.a. Orduan beste jendearekin ez daukagu erlazio handirik, eta ahal dugun neurrian euskaraz egiten saiatzen gara.

«Denok laguntza behar dugu ikasteko»

ARGIA: Amaitzeko, nola dago euskara harreman sozialetan? Diskriminazio hitza aipatzen dute batzuk behin baino gehiagotan. Zuek zer deritzozue horri?

JUANJO: Panorama aldatzen ari dela. Lehen, koadriletan, erdaldun bat izanez gero, euskaldunok erdarara pasatu behar genuen. Hau polito aldatu da azkenaldi honetan. Orain, Parte Zaharrean egon zaitezke potean lagunekin. Euskaldunekin euskaraz egiten duzu, eta ez dakienari erdaraz egin eta kitto! Pausu hau garrantzitsua da. Nolabait, antzinako konplexu bat gainditzen ari garela ikusten da. Tolerantzia hori lortu egin behar da. Faktore hori daukagu geure alde.

PATXI: Nik ere holan uste dut. Honek Bartzelonako giroa gogorazten dit. Horra joan, eta denok katalanera hitzegiten dizute, eta haien artean ere bai. Ez badakizu, berdin da. Zergatik ez duzu ikasten? Selektzioan halako bat gertatu zitzaidan. Hiru katalanekin bazkaltzea tokatu zitzaidan mahaian eta itzela, zu, denok katalanera. Ni akonjatuta geratu nintzen eta ez nuen tutik ere esan, ixil ixilik egon nintzen bazkaldu artean, orain ulertzen dut jokaera hori. Haiek hizkuntza bat dute. Guk ere berdin egin beharko genuke. Batzutan, euskaraz egiteagatik, zertxobait esaten diet taldeko euskaldunei. Batzuk erantzun egiten dute. beste batzu, berriz, txantxetan hasten dira. Zubirekin, esaterako, hori gertatzen zait: kanpora goazenean gela berean egiten dugu lo. Orduan nik goizetan esaldi batzu esaten dizkiot eta berak zera erantzuten du normalean: «venga, déjalo, que ya hablaremos cuando aprendas». Baina, ikasteko, denok laguntza behar dugu, ezta? Nik, behintzat, hori uste dut.

JULIO: Bai. Niri ere beste gauza bat gertatu zait arestian. Partido bat amaitu eta gero Euskal Telebistakoak hurbildu zitzaizkidan. Nik, euskaraz astiro astiro egiten dut oraindik, eta orduan erdaraz egin nien. Gero, atera nindutenean, nire ahotsa bikoiztuta zegoela ikusi nuen. Ni agertzen nintzen, baina ez nuen hitzegiten. Horrek amorratu egin ninduen. Gogorra da beste batek zure pertsona, zure ahotsa suplantatzea. Etorkizunean ez nuke nahi halakorik berriro gertatzerik.

J.M. PASTOR

«Azken aldian beste mugida desberdinetako jendea sartu da euskara ikastera; kaletik ere, Alde Zaharrean, gero eta errazago da euskaraz hitzegiten entzutea»

MEATZETA ETA ENKARTERRIA, BIZKAIKO LURRALDE AHANTZIAK

izkaian badira bi lurralde (bakarra ote?) beste guztiak baino askoz ezezagunagoak eta baztertuagoak daudenak: Enkarterria eta Meatzeta. Lurralde horietan euskaltzalea eta abertzalea izateak zer suposatzen duen jakitearren Fernando Montenegro-rengana jo dugu, bere esperientziaren berri eman ziezagun. Muskiz-ko zinegotzia, euskaldunberria, AEK-ko irakaslea... inguru guztiz arrotz batetan, desertuko predikaria lez. Herri-bazkari batetan zerbitzatzen ari zela egin genizkion galderak, zeharo nekarturik zegoenean.

ARGIA.— Zuk bazenuen lan finko bat, eta krisialdi garai honetan nahiko suertea da berez. Zergatik ikasi zenuen euskara, lana utzi eta euskarazko klaseak ematen hasi AEKn?

FERNANDO MONTENEGRO.— Nik betitik izan dut euskara ikasteko gogo, zeren ikusten bait nuen abertzalea izateko lehenengo baldintza euskara jakitea zela. Euskararik jakin gabe erren bezala edo, ikusten nuen neure burua, adarrik gabeko enborraren moduan. Soldaduskatik etorri eta gero hotel batetan lanean hasi nintzen eta euskara ikasteko aukera topatu nuen. Aukera hori aprobetxatuz euskaltegia lau bat hilabete egin nituen ikastaro trinko batzu eginez, gero Gernika aldera joan nintzen hilabete batez. Gorriak pasa nituen batez ere baserriko jendeak bizkaieraz hitzegtzen zuelako, gizona batik bat. Esker-rrak emakume batzu zeudela bertan alfabetatuak zirenak. Oinarrizko euskara lortutakoan planteatu nion neure buruari lana uztea. Zergatik? Ikusten

nuelako nik ere zerbait aportatu behar nuela Euskal Herriak zeraman prozesuan. Bestalde, neukan lana aspergarria zen niretzat, eta zetorkidan oso ondo nire izaerarekin.

A.— Baina AEKn lanegitea berez guztiz mugida inestable batetan sartzea da oraingoz. Ez dago seguritate haundirik biharamonerako... nola erabaki zenuen AEKn sartzea?

F.M.— Baserrian zeharo giro aproposa aurkitu nuen eta bertan erabaki nuen AEKn klaseak eman behar niretzat. Abisatu zidaten gogorra izango zela, baina halere erabaki nuen oso gustora egingo nuela ikusten nuelako. Eta gero ikusi nuen Muskiz-etik bertatik jendeak atera behar zuela euskarazko klaseak emateko gai zena. Beti egon gara kanpoko irakasleak inportatzen, behar hori ikusi egiten zen.

A.— Bizkaitarrontzat —eta euskaldunontzat ere— betidanik aipatu izan dira zenbait lurralde ahantzi edota ezezagun gisa aurkeztu ohi direnak: Erribera eta Errioxa esate batera. De-

na dela, Erribera askotan entzuten da eta Errioxa ere nahiko ezaguna da eta ardoagatik besterik ez bada jende joan egiten da bertara. Dena dela, Enkarterria eta Meatzeta (zeren esan beharra dago Muskiz Meatzetan dagoena) badira beste herrialde baino askoz ezezagunagoak dira. Behintzat, gure irakurleentzat seguru baietz.

F.M.— Eskualde guztiz erdaldunak dira, guztiz. Hori hasteko, eta gero esan beharra dago ere Euskal Herrian zehar guztiz ezezagunak direla eta nik askotan frogatu dut hori: jendeak aurpegi arraroa ipintzen dizu, zeharka begiratzen zaitu, Meatzeta eta Enkarterria zer den eta non den ez dakitelarik.

A.— Ez al da utopia bat Meatzeta bezalako lurralde guztiz erdalduna euskaldundu nahi izatea?

F.M.— Oztopo mordo bat dago eskualde horretan euskara irakusteko; halere ez dut uste hemen euskara irakastea utopia bat denik. Oso gogorra da baina bi oinarritan finkatuz gero, asko errazten da lana: alde batetik,

AEKk erabiltzen duen metodo komunikatiboa, eta bestetik Ikas Elkartea, euskara ikastea ez bait da klase barrura mugatzen, kalean ere giroa sortuz ere baizik. Horretan gaude orain saiatzen, hori lortzen saiatzen.

A.— Baina Meatzeta eta Enkarterria euskalduntzea posible da?

F.M.— Nik uste dut baietz. Falta diren gauzen artean guk gehien ikusten duguna hauxe da: instituzioen aldetik dirua ez zaigula iristen eta borondate politiko haundirik ere ez dutela agertzen. Gure ustez Administrazioak dirua gastatu behar lukeela euskararen aldeko kanpaina nahiko haundiak eta erakargarriak antolatzen.

A.— Eta jendearen aldetik ikusten al da euskara ikasteko borondaterik?

F.M.— Nik uste dut baietz, jende gehiena euskararen alde dagoela. Gertatzen da euskararen aldeko kanpaina masiboak egitea falta dela. Muskizen ikusi zen: euskararen aldeko astean ere ikusi zen apur bat jendea euskararen alde dagoela baina bultzakada bat falta zaiola bigarren pausua emateko, ikastera bultzatzeko.

A.— Ikastolarik ba al da Meatzetan?

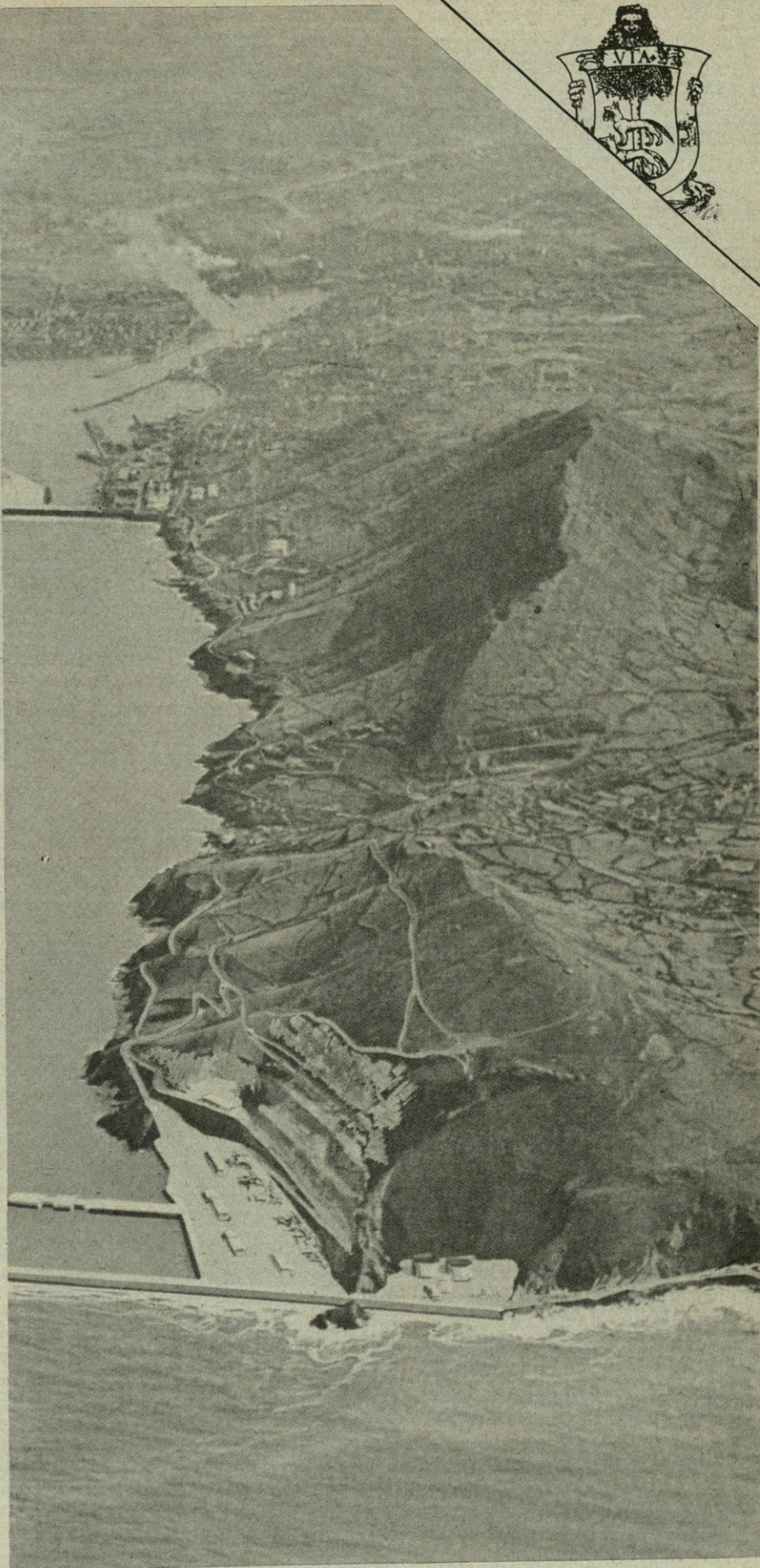
F.M.— Egon badago, Meatzetako herri gehienetan badago ikastola, Muskizen, Abanton... dena dela, erakusgarri gisa esan beharra dago seasatik euskalduna hazi den lehen umeak hiru urte dituela, hori baino euskaldunzahar «zaharragorik» ez dagoela.

A.— Meatzetako historiara pasatuz, Dolores Ibarburi «Pasionaria» bertakoa da izen bat aipatzeagatik; bestalde, garai batetan Bilboko klase altukoak Meatzetari sabela hustuz aberastu ziren. Zer geratzen da Meatzetan hain famatua izan zen langile-mugimendutik?

F.M.— Bai, egia da meatzak zabaldu zirenean, meatzarien mugimendu hori sortu zela, lehenengo grebak Meatzetan hasi zen eta esan liteke Bizkaiak geroztik eraman duen prozesua horretan oinarritua bilakatu dela, Meatzetatik irten zen aberastasunean alegia. Gertatu zen nahiko prozesu itsua izan zela, garai hartako buruzagi politikoez ez zuten jakin klase-kontzientziazioa eta nazio-askapena enbortzen edo uztartzen.

A.— Zein tamainatako izan da Meatzetako inmigrazioa?

F.M.— Meatzak zabaldu zirenetik etorkin asko eta asko etorri ohi ziren Meatzetara, eta horrek berebiziko inportantzia eduki du Meatzetako historia berrian. Askok integratu dira Eus-

kadiko bizitzan baina aitortu beharra dago beste asko integratu barik geratu direla.

A.— Baina meatzen asuntua amaitu zen, ezta? F.M.— Bai, garai batetan lurrari aberastasuna ateratu ondoren eta mementuz halako garatze ekonomiko bat gertatu ondoren, dena bertan behera jausi zen. Orduan, jendea hasi zen bestelako lantegietara joaten lanpostu bila: La Naval, Euskalduna, Babcock, e.a. Ondoren, meatzetako esplotazioa eta gero, petrokimikaren industria heldu zen, Petronor muntroaren eskutik. Hori orain dela hamahiru urte, Muskizen bertan. Horrek aldaketa bat ekarri digu, hau da, betiko jentilismoa, entxufismoa, eta bait ere zatiketa... ahanzi gabe bizitzaren kostua normalean baino gehiago goerazi duela.

A.— Zelako zatiketaz ari zara?

F.M.— Gu geu, Herri Batasuna bezala, konszienteak gara gaur egun Muskizen bi partetan banatua dagoela biztanlegoa: Petronoren alde eta Petronoren kontra. Petronoren alde daudenak dira entxufismoz bertan lan egitera sartzen direnak, eta besteok, Petronoren kontra gaudenok, entxufismo horretatik baztertuak geratu gara noski.

A.— Zenbaterainoko inportantzia dauka Petronorek zuen inguru horretan?

F.M.— Hor Petronoren historia kontatu behar litzateke, apur bat hori ulertzeko. Petronoren jabea Mexikotik etorritako entrepesa batek ekarri zuen baina atzean Ipar Ameriketako kapitala zegoen argi eta garbi, eta bestalde oso argigarria izan daiteke beren eraikuntza legearen kontra eta baime nik gabe egiten hasi zirela; lurrak erosteko ere baserritarrek banan banan, engainatuz eta batzutan mahatxatuz egin izan zuten (batzuk ez zuten lurrik saldu baina). Eraikuntza prozesu guztia, esan bezala, legez kanpo egin zen, egintza kontsumatu gisa planteiatuz. Prozesu horren barruan «Katalitika» etorri zen, eta horrekin ere eztabaida batzuta biztu ziren. Familien Elkartea hasi zen eztabaida hori muntatzen, baina Petronorrek oso ongi lotua zeukan eztabaida hori, jendea ez bait zitzaion hitzegiten utzi. Gero PNVk ere agindu zuen ez zio la «Katalitika»ri onespentik nahiz baime nik emango. PNVk ez zuen bere hitza bete, eta baimen guztiak eman zizkion.

A.— Zeintzu dira «Katalitika»ri egiten zaizkion kritikak?

F.M.— Hasteko eta behin, beste

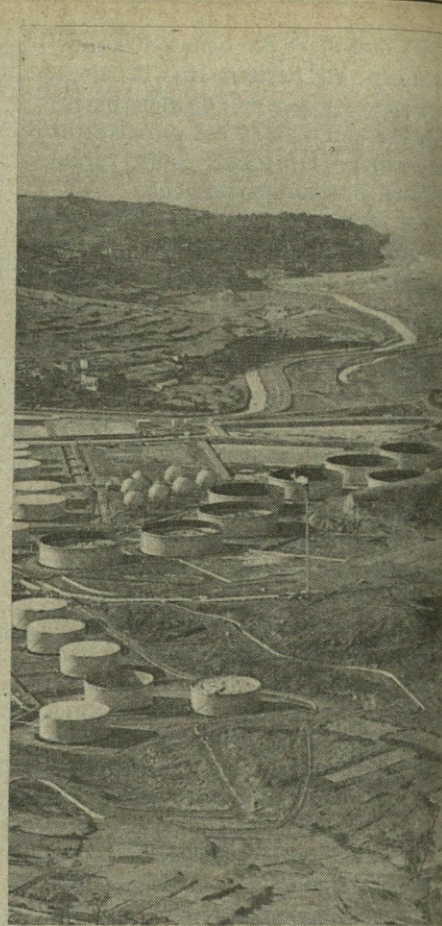
inorekin ez kontatzea. Haiek hasi ziren haien kabuz eta kokalekua ere tokirik txarrean aukeratu zuten. Beste alternatiba batzuta ere bazeuden baina garestiagoak edo, omen ziren.

A.— Eta martxan jarriz gero zeintzu lirateke arrisku haundienak?

F.M.— Batez ere kutsadura, eta gero bestetik istripurik izateko arriskua. Izan ere, istripurik balego ez dago kontenplatua zein modutara konpondu behar litzatekeen asuntua. Emerjenzia planik ez dago, hain zuzen ere ebakutzeko aukerarik ez dagoelako.

A.— Istripua gertatzearen arriskua hain posible ikusten duzue?

F.M.— Ez da fikzio bat. Izan ere, duela hiru bat aste gas-ihesaldi bat egon zen eta San Julian de Muskiz auzuneko jendea bere ondorio guztiz nabarmenak jasan zituen: botaka, arnasestuka, kakarinak, e.a. Gau horretan bertan Petronorren inork ez zuen erantzunik eman, eta hurrengo goizean eman zen erantzunik: ez kezkatzeko, gas ihesaldia izan zela baina lasai egoteko. Jendeak ez zuen protesta publikorik egin, eta gaia lau egunetan ezkutua eduki zen. Hori ulertzeko kontutan hartu behar duzu familia gehienek superbizitzeko modua Petronoren laneginda lortzen dela, eta

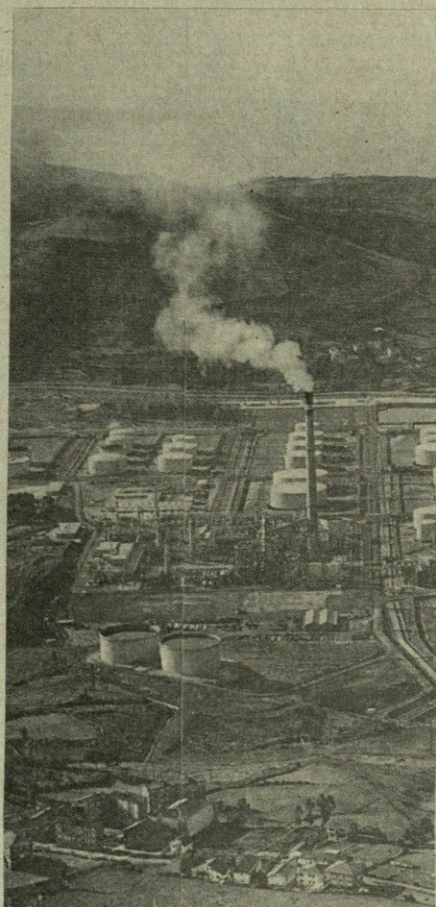
horrela argitzen da —adibidez— istripua gertatu eta geu handik hiru egunetara enteratu ginen. Horrekin har dezakezu ideia bat zelako giroa bizi den bertan.

A.— Beste industriarik ere bada inguru hartan?

F.M.— Bai, Ortuellan bada fluorarekin dabilen lantegi bat, eta alde horretatik inguraturik gauzkate, baita kalteturik ere. Fluor lantegiarena duela hamabost urtetik dator, eta horrekin ere mugitu ere ez jendea.

A.— Zer dela eta, jendea hain gutxi mugitzea, «Katalitika»rekin esate batera?

F.M.— Egia da jendea ez dela batere kezkatzen horretan. Jende batek komentatu ere egiten du «Katalitika»k ez digula azken finean kalterik egiten, tximinia luzea daukala eta kea Gallarta aldera edo eramango lukeela. Jarrera hori konprenitzeko kontutan hartu behar da «Katalitika» eraikitzen hasi zirenean, Petronorrekoek oso zuzurki eta maltzurki jokatu zutela: krisiaren gorrienean agindu zuten hiru mila bat lanpostu sortuko zituztela, eta horrelako aginduekin egoera honetan jendea itsutu egiten da, eta horren ondorioz jendea geldi-geldirik egon ohi da, isil-isilik.

Amaitu da aurtengo "Nafarroako bertsolarien txapelketa" jakina den emaitzarekin: Mixel Xalbador da Nafarroako txapeldun berria. Leitzan, martxoaren 24ean ospatu zen finala mila inguru lagun bildu zelarik bertara azkeneko saio horretarako klasifikatu ziren zortzi bertsolarien saioa gozatzeko asmoz. Han izan ziren J.F.Argiñarena, J.M.Argiñarena, E.Alkat, A.Martikorena, J.Yantzi, J.P.Mendiburu, D.Ezponda eta M.Xalbador txapelduna. Amazabal frontoian jendea zutik, giroa goizaldetik hasita paregabea, animatua. Bertso saio ederra, emozioz betetakoa, eta azkenerako epai mahaikoen erabakia, bigarren Ezponda eta Alkatentzat bakarkako saioan egindako bertso hoberenari eskeinitako kopa. Giro bizia izan da nagusi txapelketa osoan zehar eta zenbait herritan bertsolaritzarako zaletasuna piztuko zuen. Horrenbestez agurtu da "Nafarroako Bertsolarien txapelketa 85". Informazio gehiago hurrengo orrialdetan.

berriak

Sabin

"Itoiz"ek badu jadanik aurtengo diskoa: "Espaloian".— "Itoiz" taldearen bostgarren LParen izenburua da "Espaloian". Izen urbano horrekin kaleratu dute "Itoiz" taldekoek beren aurtengo plastikoa. Aurreko lanaren ("Musikaz blai") arrakasta oraindik epeldu ez delarik, badago hurrengo produktoa pintxatzerik. Juan Carlos Perez, Jose Garate, Jean Mari Ecay eta Jimmy Arrabit izan dira taldeko partaideak, Pablo Novoa eta Andrej Olejniczaken kolaborazioa izan dutelarik. Juna Carlos Perez, Bernardo Atxaga eta Jose Mari Argoitia dira hitzen egileak. Eta honoko kanta hauek agertzen dira diskoan: "Berandu da", "Hegal egiten", "Egun motela", "Espaloian", "Taxi heriak", "Tximeleta reggae", "Telefonoan", "Abar irratia", "Clash eta pistols". Apirilaren lehen egunekin kaleratuko da plastikoa.

"Korrok" 6.a: "Biba postkarlismoa".— Bigarren urtea ezin hobeki ekin "korrokeroek" atera duten ale mardul, interesgarri eta amaigabe honekin baino. Beren seigarren zenbakia da, eta "Karlismoa hil da, biba postkarlismoa" proklamatzeko bertan, bide batez Postkarlismoari eskeiniz erdiko koadernilloa. Bestalde, azken aletik honetara, harakoan hasitako bide txukun eta itxurosoari jarraiki diote, kolaboratzaileen artean izen berriak eta lan ugariak bilduz. Grafika arloa ere aberats prestatu dute, bukaera aldeko komikiez aderezaturik. Poesia, ipuina, saioa, kritika, eta beste zenbait jenerotan dihardu "Korrok" postkarlista honek. Patxi Perurena "Irun Hiria" saria jaso duen poetarekin egindako elkarriketa bat ere irakur daiteke. Lehen esan bezala, ale mardula eta gainetik merkea, hoguei duro besterik ez. Bila ezauz zure kiosko edota liburudendan.

"Betirako Sua" Euskal Herriko pantailetan.— Jose Angel Rebolledoren lehen luzemetraiaren izena da "Betirako sua" ("Fuego Eterno" izenaz ezagunagoa). Berriki estreinatu da Euskal Herriko hiriburuetakoko pantailan 135 milioitako presupuestoa izan duen filme hau. Jose Angel Rebolledo izan da, esan bezala, zuzendaria; bere lehen zuzendari lana izan bada ere, zinemaren mundua ez zaio arrotza Rebolledori, "Mikelen heriotza" filmean gidoian parte hartu bait zuen. Imanol Arias eta Angela Molina dira filmean agertzen diren pertsonaia nagusien paperak jokatzen dituzten antzezleak. Jakina den bezala Zuberoako kanta zahar batetako bertso batzutan oinarriturik moldatu du Rebolledok filmean gidoia: "Goizean goizik jeiki ninduzu". Euskaraz eta gaztelarazko bertsiotan komertzializatu da,

"Oztibarreko taldea" k "Izar buztan luze" estreinatu.— Martxoa estreinaldiz bete beterik agertzen zaigu, antzerkiari dagokigunez, kasik astero bat. Oraingoan Ibarlan ospatu zen estreinaldia, martxoaren 24ean, "Oztibarreko taldea"ren eskutik. "Izar buztan luze" da estreinatutako obraren izena, zeinaren egilea italiarra bait den. Dena dela, moldakuntza Marijane Minaberrik egina da, eta taldearen kudeatze lanetan Eñaut Larralde aritu izan da. Taulagainera bederatzi antzezle agertu ziren, taldeko partaide direlarik beste teknikari batzu ere. Hirurehun bat jende bildu zen untsa emana eta interesgarri gertatu zen obra hau ikusterat. Gaia-aren mamia munduaren akabua da, izar buztan luze bat ikusia izan bait da, eta horrek iragartzen du munduaren amaiera. Hurrengo astetan ere ikusteko aukera izango da, hala nola "Galarrotsak 85" topaketetan.

Leitzakoarekin amaitu zen «Nafarroako Bertsolarien Txapelketa 85»

Mixel Xalbador txapeldun

Euria eta eguzkia, biek batera, agertu nahi izan zuten Leitzako herrira igandeko egun seinalatuan, han zegoen mugimenduaren arrazoia zein zen jakitera. Goiz partetik hasi ziren, hain herri desfiozalean, gizon-emakumeak heuren indarrak probatzen. Adin guztietakoak ikusi genituen, aski bizkorrean, galtza motxetan laisterka herriko kale eta estratetan barna. Haiek bukatu ondotik eta sariak banatu bitartean bost bertsolarik agurtu zituzten bertaturiko guztiak.

Bazkari ederra herriko elkarre batetakoek eskeini zigutena. Sasoiko gaztanbera izan genuen postretarako, aintzinetik irentsitako bildots xamurrak utziriko xuloak tapatzeko. Bertsok eta trikitilarien majia musikatua bazkalondoan. Mantso mantso abiatu ginen Amazabal frontoira jarleku bila.

Frontoia gainezka

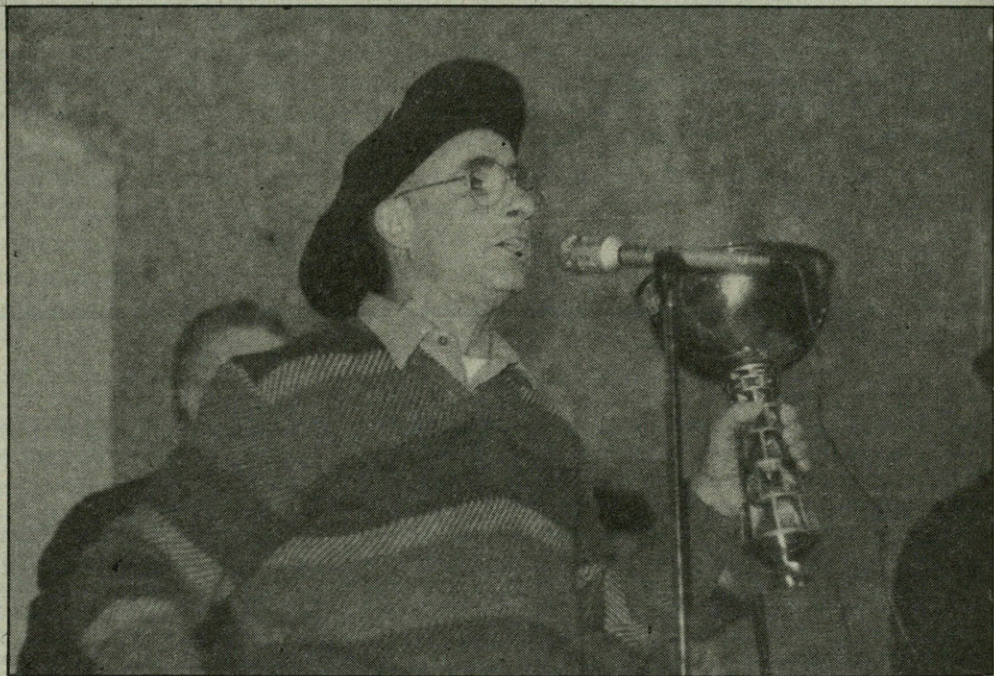
Ttikia gelditu baitzen aretoa igandekoan. Mila lagun inguru elkartu ginen, eta gutti batzuk zutik ikusi behar izan zuten saioa. Hala ere, gero Argiñarenak kantatu bezala, paper hori egitea suertatu baitzitzaion ofizioa gai batetan, «gustora nago zutik hau ikusteagatik».

Zortzi bertsolari: J.F.Argiñarena, M.Xalbador, J.M.Argiñarena, E.Alkat, A.Martikorena, J.Yantzi, J.P.Mendiburu eta D.Ezponda. Agur bana kantatzu ekin zioten lanari. «Lasarteren seaska alaitu nahi dugu» zioen J.F.Argiñarenak, «lotan zegoen ama Nafarra berriro zaigu itzarri» Alkatek, «esan li-teke lora berriak badoazela gorantza» J.M.Argiñarenak, «ez al da gaur astorik sartuko elizan» Mendiburuk iazko Sunbilla-kooz oroitzuz, eta «berdin zaut txapela lagun batek irabaztea / nere poza laike zuen

Azken asteotako bertsolaritzaren atentzioa «Nafarroako Bertsolarien Txapelketa»k jaso du bete-betean. Joan den martxoaren 24ean ospatu zen azkenik hainbeste esperotako finala. Ondorengo lerrotan daukazu Kapik egindako kronika.

bili zuten doinu pollita, heuren bertsoak burutzeko.

Hiruna bertso kanta behar ondoren binaka jarrita berriz, baina bikoteak aldatuz. Zortzikoa haundian oraingoan. J.F.Argiñarena ezkondu nahi eta egunkarietan anuntzioa ipini zuen mutila zen; Ezponda neska ezkongabea. Mutilak «laster elizara joango gara

Mixel Xalbadorrek gogor ekin zion hainbateko merituz irabazitako txapelari.

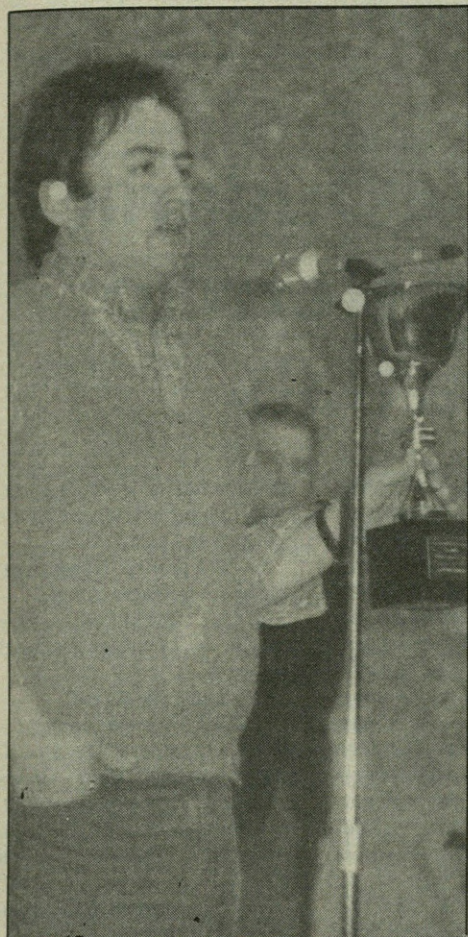
pozgarri izaitea» txapeldun gertatuko zen Xalbadorrek.

Saioaren lehen partea

Binaka bina bertso zortzikotxikian aritu behar izan zuten hasteko bertsolariek. Egia esan motzegia iruditu zitzaigun agindutako lana gaiak behar bezala garatu ahal izateko. J.F.Argiñarena eta Xalbadorri aurreko gauean ez zutela lorik egin eta zergatik izan ote zen galdetu zieten. E.Alkat saioa

entzuten eserita eta pagatu gabe zegoela, eta J.M.Argiñarena, berriz, pagatu ondoreh zutik. Anjel Martikorena eta Yantzi oporretan bidaia egin nahi zutela eta ea nora joateko asmotan zeuden galderari erantzun beharrean aurkitu ziren. Eta bukatzeko Mendiburu eta Ezponda gela batetan zeudela biak esan zieten, bata (Mendiburu) zigarroa erretzen etengabe eta besteak ordea (Ezpondak) ez omen zuen zigarroa maite. Aipagarria azkeneko hauek era-

prueba pasaez gero» bota zion, baina besteak muzin egin «nik gizon txarra hartu baino nahia-go geldu soltero». Xalbador 105 urte zituen zaharra zen eta ez zuen hiltzerik espero Mendiburuk zor zion dirua hartu arte. Zordunak «bizia zuri luzatzen derautzute hemen zorrek» esan zion, eta zaharrak «zorrek ordaindu baino nahiago ninduke, nik uste, gaur hil» kontesta. J.M.Argiñarena eta J.Yantzi pelikula bat egiteko aukeratu zituztela haien edertasunagatik

Alkat (ezkerrean) eta Mendiburu (eskuinean), beren sariak jaso ondoren bertso bidez agurtzen.

esan zien gai-jartzaileak. Joxemigelek garbi esan zuen «edertasuna erakutsi nahi hemen zautenon pozgarri». Yantziri ordea pelikula «guk biok bertso kantari» egitea gogoratu zitzaion. Martikorena morroia zen eta Alkat nagusia, eta kontrabandoan harrapatu zituztela kantatu behar. Nagusiak «bihar kario ordainduko dut egungo ixiltasuna» eta morroiak «hori ezer esan baino nahiago dut nik bertan hil» esaten aritu ziren.

Gartzelakoan

Horretan bukatzen zen lehendabiziko partea. Handik gartzelara, eta banan bana askatuko zituzten puntu bat emanik bertsoa osatzeko eta gaiari hiru bertsoz erantzuteko. Denentzat egin behar berdina. Puntuak honela esaten zuen: «Guztiok maite dugu gure sorlekua», eta gaia hauxe: «zuretzat izango ez den emaztea maite duzu».

Bertsorik hoberenari zegokion kopa Alkatek bereganatu zuen bere bigarrenarekin. Bertso hori, gaiari buruzko lehengoa eta puntua emanik osaturikoa dituzue hona transkribatutako hauek:

Puntua: «guztiok maite dugu gure sorlekua»
sorlekuaren antzeko da noski gaurkua
Euskadi itsasoa da Nafarra barkua
zutan sortua naiz eta zutan hiltzekoa.

Gaia: «zuretzat izango ez den emaztea maite duzu»

Doinua: «Euskal Herritik aparte»

1/ Esperantza dut ezarri zeuk ere neuri ekarri zuk derautazun maiatasun hortan

oraino egarri bihotz barnerako berri bota ginuen elgarri beste batentzat izanagatik zaude maitagarri.

2/ Hemen naiz ezinbertzean ez bait zaitut sahetsean itxaropena galtzen ari naiz momentu beltzean bizian ala hiltzean ni zuretzat orroitzean maitasuna dut beti gordea neure bihotzean.

Besteek ere heurenak esan zituzten bertsoak ongi moldatuz, nahiz eta ideia diferenteak azaldu. J.F.Argiñarenak «zergatik ez goaz hemendik lege horiek puskatzera / berritasuna maita dezagun galtzagizonak bagera» esaten zuen arrazoi ederrez. Xalbadorrek ere «zuk ni maitatzen ez banauzu ere utz nazazu maitatzera» edo «behar ez den bat maitatu sarri ez du esan nahi lizuna» agertu zuen. Gaiak planteiatzen ziena arazo kezkarria zela, gehinentzat behinipein, J.M.Argiñarenaren hasiera honetan ikus daiteke «aspaldi hontan triste dabilkilt barrena», baina honela bukatzeko azkenean «hala ere opa

dizut zaitezen zoriontsu baten jabe». Martikorenak ere konfliktua «badakizu nik emaztea badedala, baina halere esanen dizut bihotzez maite za(it)udala». azkeneko hiruek ideia bera errepikatu ziguten, gartzelako gaietan maiz gertatzen den fenomeno. Honela ikusten zuten korapilo honen askabidea Yantzik «gure Jaungoikoak zeruan bilduko gaitu», Mendiburuk «behin betirako ezkontza on bat egingo dugu zeruan», eta Ezpondak «zeruan bilduko gara elkarrengana».

Epai mahaikoen erabakia eta datorren urterarte

Holaxe bukatzen ziren saioa eta aurtengo txapelketa batera. Epai-mahaikoak bildu ziren egindako lana neurtzeko, eta bitartean publiko artean zeuden zenbait bertsolarik saiotxo egin zuen puntuka. Gustora txalotuak izan ziren irri ajarika Moises Jaso beltzaren terriblean ateraldiak, eta arretaz entzun, ondoren, juradoaren erabakia.

Mixel Xalbador txapeldun, Ezponda bigarren eta Alkatentzat bakarkako saioan bertso hoberenari eskeinitako kopa. Agur bana ere kantatu ziguten, Xalbadorrek honela erran zuen «baina ni bezain onak gaur hor ziren zazpi anai / hok ez badira konforme txapelik ez nuke nahi», eta Ezpondak bere aldetik publikoari dedikatu zion berea «beti gogoan gordetzen dira gaur bezalako egunak / egia aitortzeku zarete gaur egiazko txapeldunak».

Heldu den igandean Bautista Madariagari eskeiniko zaio aski merezitako omenaldia bere Arantzan. Han ikusiko ditugu Txapelketan hain ongi portatu diren bertsolariak. Horretaz gain zenbait herritatik ailegatu zaigu Bertsolari Eskolak sortzeko asmoa dutelako berria. Jakinik gainera jaio berria den Bertsolarien Lagunak Elkarrekin horiek denak lagundu eta proiektu are haundiagoak burutu gogo dituela, esperantza garri ikusten dugu bertsolaritzaren etorkizuna Nafarroan. Agian adituko ditugu heldu den Udaberrian kukuak berriz eta gehiago kantari!

Iparraldeko Ikastolak, bere biziko mementurik txarrenetakoan

Mailux Zaldunbide: «Dударik gabe Seaska Euskal Herriko zerbitzu publikoa da!»

Mailux Zaldunbiderekin, martxoaren 16ko Baiona eta Miarritze arteko martxaren ondotik hitzordu bat lortu genuen, Seaskaz eta ikastoletaz mintzatzeko. Mailux dugu Seaska ikastolen federakuntzaren lehendakaria, lerden, bipila eta guziz dinamikoa. Ordu batez harekin solastatu gara, eta hona elkarrizketa haren zati batzu...

ARGIA.— Mailux Zaldunbide, lehenik, jakin nahi genuke ze egoeratan hautatua izan zinen Seaskaren lehendakari izateko...

MAILUX ZALDUNBIDE.— Orain dela bi urte, bigarren urtea da Seaskaren lehendakaria naizela. Postu hori hartu nuelarik, jadanik Seaska hasia zen bere kanpaina egiten legalizazioari buruz. Hori zen beraz Seaskaren egoera. Seaskaren lehendakari izatea ez da erraten ahal gauza zaila edo erreza den, zeren eta taldean lan egiten dugu. Badira gauza batzu, lehendakariak egin behar dituenak, lehendakari bezala bere lana delakoz. Gero, neretzat, bazen aintz denbora Seaskan ari nintzela lanean, ontsa ezagutzen nituen Seaskako egiturak eta batasunaren bizia. Ez dut beraz, horrenbeste prolema ukan jakinez Seaska nola ibiltzen zen...

A.— Duela bi urte Hezkuntza Nazionalarekin (H.N.) hitzarmen bat firtatua izan zen, zein dira haren ondorioak Seaska mailan?

M.Z.— Ondorio on bakarra, momento hartan, izan da Seas-

ka bederen eskola bezala, ikastola bezala onartaraztea. Gero, inportanteena izan dena, ez da konbenio hori sinatzea, nahiz eta hori zen urrats handi bat, da joan den urtean eginga izan den lana, ikusteko ikastoletako haurrek zer hein zuten «seigarrenean» sartzeko. Eta hortaz, Seaskak bere balioa erakutsi du, zeren eta haur guziek, azterketak pasatu dituztenek, ukan dituzte erresultado biziki onak. Guretzat hori oso inportantea da. Hor ikusi dugu ere, Hezkuntza Nazionalarekin, bereziki hemengo inspektizarekin, gure harremanak aldatu direla. Lehen pixkat urrundik begiratzen zuten ikastola, mesfidatzen ziren; orain «kideak» gara, erraten den bezala. Garrantzi handia du horrek, bai Seaskako barneari buruz, egiaz sekulan ez zen lanik eginik izan, guk genioen, «badakigu haurrek heina badutela», nahi baduzu zientifikoki errateko «bai, heina badute!». Lan horrek konfiantza ematen du bai burasoei, bai kanpoari begira...

A.— Ikastola guziak konbenioaren barne direa?

M.Z.— Ikastola guziak, ez

batare. Momentoan 23 ikastola badira konbenioaren barne direnak, zeren eta hor bazituzten kriterio batzu non irakasleek «baccalaureat» ukan behar zuten, gero hamabost haur gutxienez behar ziren gela bakoitzean, eta bi kriterio horien arabera bakarrik 23 ikastola onartuak dira. Momentoan, Seaskak dioena, ikastola gehiago onartuak izaten ahal direla konbenioan. Hori zen gure aurtengo eskaera konbenioari buruz, erreberritzearen garaia etorri delarik. H.N.ak ez du onartu horrelakorik. Seaskan politika bat badugu, eta ez dugu aldatuko. Horrek erran nahi du ikastola batean 20 haur badirelarik, doblatzen dugula, 40ekilako lana egiten dugula: ikus, haur batek bi hizkuntzatan ikastea eta erabiltzen dugun pedagogia, ez dugu lan on bat egiten ahal 40 haur baldin badira gela batean. Oraingoan horretan gara, baina H.N.eko

kriterioa harturik ere, erran nahi du 15 haur geletan, ez dituzte gela guziak onartu...

A.— Eta praktikoki zer ekartzen du ofizializatzeko horrek?

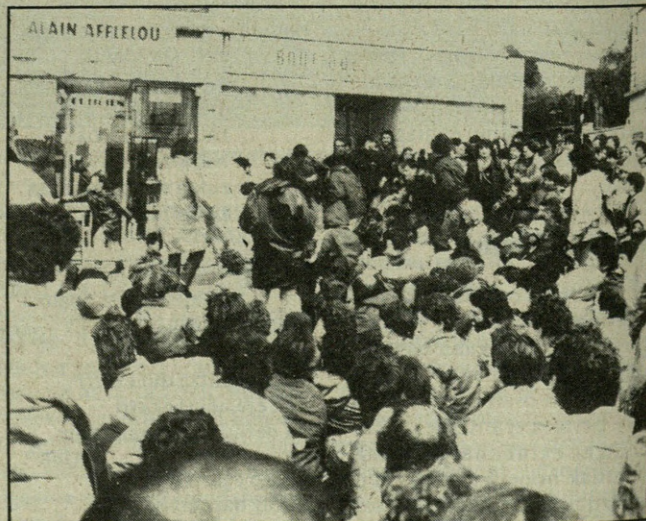
M.Z.— Praktikoki? Diru mailan, ekartzen du beraz 23 paga erdi...

A.— Andereñoentzat?

M.Z.— Andereñoentzat bakarrik, eta ez osoki, baina ehuneko berrogeitamar. Oraino horretan, H.N.eko «auxilliaires» deitu irakasleek duten pagaren erdia. Orduan oso gutti da.

A.— Diru mailan ze neurritako zuloa duzue?

M.Z.— Momentoan gure zuloa milioi (franko berri) batetako da. Eta zulo hori agorritan bi milioitakoa izanen da. Erran behar da, argi eta garbi, zor hori batasunak bakarrik ez duela tapatzen ahalko. Horregatik hasi gara «virement automatique» delakoen kanpainarekin, festak antolatzen, enfin festak lagunt-

Joan den martxoaren 16ko manifestan, Destrade diputatuaren etxe aurrean toberak eginez.

za eskatzeko. Baina dudarik gabe, gure indarrak H.N.ari buruz behar ditugu itzuli. Horiek diru gehiago emateko.

A.— Martxo honetan zehar langileak bitan greban jarri dira, eta bi hilabete hauetan ez omen dira pagatuak...

M.Z.— Gertatzen dena, ikusiz ze diru prolema ditugun, langileak joan den otsailean paga erdia ukan dutela, eta martxoan berdin erdietsiko dutela. Ez dugu ere URSSAren «nagusien zerka» hura pagatzen, dilindan uzten dugu. Sekulan hori pagatuko pagatuko bagenu, orduan ez genitzake irakasleak paga. Hori ezin da onartu...

A.— Kargu sozialek nolako parte dute langilearen paga horretan?

M.Z.— kargu sozialek %75eko heina dute langilearen paga «brut» horretan. Jakinez irakasleak 4.200 libera irabazten duela, nabari da beraz ainitz dela...

A.— Seaska enpresa ttiki bat dela badakigu; Mailux, aurkeztu iezaguzu pixkat, noiztik, nola, etab.

M.Z.— Badu 15 urte Seaska hasi zela. Hasi zelarik irakasle bat baizik ez zen, eta orain 80 langile badira, irakasleak, bulegoko langileak, permanenteak eta psikologoa sartuz. Bost haurrekin hasi zen, eta gaurkoan 800 haur baditugu. Ainitz da, gero, enpresa... ez da hitz egokia, enpresa diogularik nagusi eta langileen banaketari pentsatzen bait dugu. Seaskan, ordea, ez da horrela pasatzen. Badira langileak, eta badira burasok; saiatzen gara elkarrekin lan egitera. Ez da beti errez, hori segur da, bai langileek eta bai burasok borondate on asko eman behar dutelakoan. Baina lana berez interesantea da...

A.— 800 hurreko kopuru hori maximun bat da, ala gehiago biltzen ahal duzue?

M.Z.— A bai... Gure asmoa da orain, martxoan, datorren sartzean (85-86) mila haur izan behar direla ikastoletan. Eta beraz, eskuin eta ezker, ikastoleta bakoitza hasi dira kanpainak egiten, herri ttikietan bilkura muntatzen informazioa pasa arazteko. Bada gauza bitxi bat: ainitz aipatzen da Seaska, ikusiz nola beti badugun zerbait errateko, baina badira jende batzu gureganat etortzeko

Duela bi urte, mobilizapen gogorak izan ziren Seaskaren aldetik konbenioa izenpetzeko (gose-greba lekuko); berri: beharrezkoak ote?

urratsaren egitera menturatzen ez direnak, beraz guk joan behar dugu haienganat...

A.— Zerbitzu publiko bat egin nahi duzue beraz?

M.Z.— Dudarik gabe, Euskal Herriko zerbitzu publikoa gara!

A.— Gutxi gora behera zenbat jende mobilizatzen ditu Seaskak?

M.Z.— Manifestaldi handiak egiten direlarik Seaskak, gose-greba denbora hartan adibidez, lau mila jende bederen biltzen ditu. Gure ekintza ttikietan, berriz hasiz orain, joan den larunbatean (martxoaren 16an) bezala mila jende ziren. Bordelera joateko 265. Ainitz da ikusiz hemen azken aldia sindikatuek deiturik, lanari buruzko manifestaldi batean bi mila zirela gehienek. Gainera ez ziren horrenbeste ere!

A.— Manifestaldiak, azken punttak gose greba, gero okupazioak... agian interesgarria litzateke «Herri Urrats» aipatzeara...

M.Z.— A bai! Herri Urrats hori da Seaskaren egun handia. Hor nere ustez ez da talde handirik horrelako enpresa batean sartzen ahal denik. Zeren eta indar ainitz eta fede asko behar da horrelako gauza bat zutik emateko. Lan frango da. Talde bat ba da biziki azkarra, eta gainera azkarra izan behar da, holako egun baten prestatzeko...

A.— Egunkari batetan irakurri dugu 30.000 pertsona espero

zenituztela maiatzaren hamabirako?

M.Z.— Bai, bai, joan den urtean 15.000 etorri dira, beraz aurtun 30.000 izan behar gara, ez da dudarik, gainera eguzkia ukanen dugu egun horretako, bai, bai (irriz).

A.— Negoziaketak berriz hasten dira, funtsean ez dituzue sekulan utzi. Ze puntutan dira, eta norekin negoziatzen duzue?

M.Z.— Joan den astean, Bordelen izan gara eta Martin errektore jauna ikusi dugu. Ez da ezer pasatu, erran behar da argi eta garbi. Galdegin diogularik konbenioaren hobekuntza: aurtengoz ezetz ihardetsi digu. Eta geroari begira, horiek deitzen duten «cadre juridique» horri buruz, Martin jaunak ez zuen proposamenik egiteko Seaskari, gero guk eztabaidatzeko gisan. Mementoan dakiguna da, zerbait egin dela, gauza hori Parisen dabilela, H.N.etik Matignonera, Matignonetik Eliseora, eta oraingoan guk ez dugu ezer. Martin jaunak aipatu du garai batetan integrazio zerbait izaten ahal dela, baina hitz hori kontu handirekin hartu behar dela, ez bait daki testoa nolakoa izanen den. beraz mementoan, ez dakigu ezer. Ez dugu ezer, eta ez dakigu nora joaten garen. Erran behar da ere, 300 jende izan ginelarik Bordelen, egun hartan Martin jauna pixkat mugitu zela, eta arizan zela Parisera telefonatzen, gure gauzak zertan ziren jakiteko. Eta azkenean, parise-

ra idatzi dugu, eta hiztordu bat badugu beraz martxoaren 26rako, Lecour jaunarekin, Chevenement ministroaren kabineteko kontseilari teknikoarekin. Baina, mementoan, ez dakigu zer ukanen dugu hara joanen garelarik. Urte hastapean jadanik izan gara Parisen eta ez dugu ezer ukan. Nahiko genuke pentsatu zerbait ukanen dugula baina ez da batere segur...

A.— Zein da Seaskaren posizioa «Pizkundea»ri buruz?

M.Z.— Horri buruz, ukan genuen Biltzar Nagusi Berezi bat non pausatua izan zen Seaskaren partizipazioa «Pizkundea»n. Biltzar Nagusi horretan bi gai ziren: bat Pizkundea, eta bestea Zentro Kulturala. Argi eta garbi ateratzen zen zentro kulturalari ez, Seaska ez zela sartzen, AEKk bere posizioa hartu zuen. Baina Pizkundea mailan, nola, mementoan iparraldean egitura bakarra den non biltzen diren batasun gehienak, Biltzar Nagusiak erran zuen Pizkundeatik ez gara ateratzen behar. Joan den urriko B.N.an gaia berriz planteatua izan zen, eta B.N.ak Pizkundearen segitzea hautatu du. Horretaz gara oraingoan...

A.— Alta Pizkundeako menbro batzuek solas gogorak ukan zituzten Seaskari eta AEKri buruz...

M.Z.— Bai solas gogorak, bereziki zentro kulturalari ezetz erran genuelarik. Boikot hori bozkatu genuelarik. Nere ustez egiazki erran behar da Seaska indar kultural bat dela iparraldean, eta Seaska horretan ez sartzea zerbait inportantea zen. Badakite Seaska zerbaitetan sartzen delarik, sartzen dela lan egiteko eta gauzak bultzatzeko. Beraz dudarik gabe zentro kulturean sartu bagina ez ginen ixilik egonen. Baina jakinez ere zentro kulturalak ez zuela mementoan bederen gauza handirik ekartzen ahal, ez gara sartu, eta gaitziturik edo frustraturik egon dira pixkat. Gure kontra kexu, ez dute gure kanpoan egotea jasan. Txarrak izan dira, eta beren tripak mintzatzeraz utzi dituzte. Bachocen solasak horiek ziren: «Seaskakoak eta AEKkoak giblean egon dira irrino batekin!» Ez dira politikoki edo taktikoki mintzo, beren tripekin gorrotatzen gaituzte...

Itxaro BORDA

Telebistako lanak utzi berri dituela eta

Arantza Urretabizkaia: «Literatura ez da telebista bezain beharrezkoa»

Alahaina, bera agurtzearekin batera ustegabeko sorpresatxo batekin topatu gara, pantailan agertzen den baino txikiagoa eta meheagoa iruditu bait zaigu. Horregatik, eta gure elkarrizketari horri buruzko garrantzi gabeko galdera batekin hasiera ematen diogu. Honabada, Arantza Urretabizkaia ihar-detsi diguna:

ARANTZA URRETABIZKAIA.— Bai, arrazaoia daukazu. Teleak gizendu egiten du, irudia zabaldu egiten du, erre-liebearen ezagatik. Eta jakina, jendea, lehendabiziko aldiz pertsonalki ezagutzen zaitue-nean, harritu egiten da. Hala ere, «Gaztetandik» teleaioa utzi eta gero bost kilo gizendu naiz.

ARGIA.— Konta ahal zenie-zaguke nola jaio zen programa hori?

A.U.— Ni behin baino gehiagotan egon nintzen ETB-n lan bila eta halako batean O.H.O.-ko bigarren zikloan zeuden hurrei zuzendutako lan bat egin nezan proposatu zidaten. Baietza eman nien. Enkarguko lan bat zen. Ez da nik hurrekin aldeztu aurretik esperientzia neukalako, ez eta ere niri hurreak izugarri gustatzen zaizkidalako, eskaini egin zidatelako baizik. Zaharrei buruzko lan bat egin nezan eskatu izan balidate baietza emango niekeen eta gainera gustora.

ARGIA.— Hasierako gusto edo ilusio hori galduz zihoakizulako edo uko egin diozu programarekin aurrera jarraitze-koari?

A.U.— Denboraren poderioz martxa eta ordutegia pixkat aldatuz hasi zitzaizkiguten. Pent-sa ezazu lehen gaueko bederat-zitan hasten ginela ilunabarre-ko zortzitara pasaerazi zigute-larik, etxeko antolamenduak

Azkenaldian pantaila aurrean agertu izanagatik da aipatua Arantza Urretabizkaia; orain lan horiek utzi eta literatura idazten eman nahi du bere denbora. Egoera aldaketa hori aprobetxatuz Urederrak eginiko elkarrizketa eskeintzen dizugu, bertan Arantzak telebista, zinea, literatura eta abarrei buruzko eritziak agertzen dituelarik.

horrela eskatzen zuelako. Horrek programaren entzulegoa aldarazi zigun eta beharturik sentitu genuen gure burua programaren filosofia aldatzera.

A.— Zertaz oinarritzen zara halako baieztapena egiteko, entzulegoaren aldaketarena,

batez ere sondeo zehazturik egin ez denean?

A.U.— Eskutitzengatik badakit hori. Hasieratik lortu genuen gutun pila bat eta jende askorekin harramanetan ezarri ginen. Beste aldetik ikastolaz ikastola genbilenez ea progra-

ma ikusten zuten galdetzen genien eta haurrak hain zuzen diren esker zor dugu dato fidagarrak edukitzea. Orduketaren aldaketak hondatu zigun entzulegoa erabat. Eta beno, lehendabiziko itaunari erantzuteko, esango dizuet ni ez naiz etxe horren edozein bezalakoa. Nik ez nuen mugagabeko kontraturik sinatuta, horrenbeste astetako baizik. Gehixeago luzatu nuen eta nire asmoa izan zen kontrato hori bete eta gero horko diruarekin bizi beste bolada lanik egin gabe.

A.— Honek zer esan nahi du, diru bukatzearekin batera berriro telebistaren bulegoz bulego hasiko zarela lan eske?

A.U.— Dudarik gabe. Hurrengoan ere lana eskatuko diet. Baina nik idatzi egin nahi nuelako ere utzi nuen eta oso zaila egiten zitzaidan bi lan horiek konpajinatzea.

A.— «Zergatik Panpox» liburua horrela idatzi zenuen.

A.U.— Bai, halaxe da...

A.— Orduan...

A.U.— Nere buruari zera esan nion, urte betean egingo nuela lana baina gero etorriko zitzaidala gerokoa eta geroko hori 1985. urtea da hain zuzen ere. Orain badaukat lanik gabe bizitzeko haina eta gero «Dios dirá».

A.— Orduan idazteari ekingo diozu berehala?

A.U.— Telebistan nengoela ez nekien zertaz idatz nezakeen. Nuen inspirazio eskasak ihes egiten zidan: nolabaiteko bil-durra sentitzen nuen zeren eta ez nekien zertaz idatzi telebistaz izan ezik. Une honetan askoz ere hobeto ikusten dut panorama nahiz eta hoge orrialde jarraian idazteko bat bateko inspiraziodun horietakoa ez izan. Telebistak eskatzen dizu egun osoan jendearekiko ha-

rremana izan dezazun, idazteak berriz boli eta paper bat beste-rik ez.

A.— Dena den, ETB-ren etorkizuna nola ikusten duzu, antolaketa aldetik eta gizartearen duen harrerari dagokionez?

A.U.— Ni gauza batek kezkatzen nau eta zera da, gehiegi dela. Euskaldunok gizarte honetan 25 izango gara eta ETB egiten da denon diruarekin eta euskaraz bakarrik. Horrek eskatzen du borondate politiko argia eta publizitariok ondotox dakite jendeak zer ikusten duen. Telebistan egiten diren iragarkiak oso mugatuak dira. Orduan diru publikoa behar da hori soportatzeko, bestela gehiegizkoa da eta guk nolabait ez dugu merezi. Beldur naiz, noraino borondate politiko hori irits daitekeen eta noraino izango da trinkoa hemendik urtebetera edo. Telebista honek orain ordu erdiko programa dauka erderaz, herri honi dagokiona baina erabat alderantzizkoa.

A.— Zer adierazi nahi duzu «ez dugula merezi» horrekin?

A.U.— Beno, telebistak ez du derrepentean euskaldunon kopurua bikoiztuko hemendik bi urtetara. Lehenengo egunean esan zidaten Unibertsitateak haina kostatzen zuela telebistak eta jakina, Unibertsitatea, Unibertsitatea da. Orduan baten batek erabakitzen badu diru guzti hori jartzen dela bakarrik euskararen zerbitzurako, ez dakit gaur egunean erizpideak markatzen dituztenek noraino izango duten indarra hori mantentzeko, zeren eta kontrakoak badatoz eta razonableak dira esaten dutenean «aizue, gehiegi ari zarete, hau ez da gizarteari dagokion portzentaia».

A.— Erderaz badauzkate beste bi kate eta guk ordaindu egiten ditugu ezer gutxi jasotzen dugularik horren truke.

A.U.— Baina... ee... Niri askotan gertatu izan zait lanera joan eta beno ikastola batetara bazoaz ez dago problemarik baina behin hospital batera abiatu nintzen erreportaia bat egitera, eta segituan leporatu zidaten «y por qué solamente a los que hablan en euskara». Nik esan nien «pues llamad a Tele-norte». Baina ez da hori. Begira, ETB-k eskaini diezaioke Euskal Herriko jendeari espainiar telebistak ezin ahal izan duena:

hurbiltasuna. Eta hemendik gutxi barru denok paseak izango gara pantailatik era batera edo bestera.

A.— Beno, Arantza, argi dezagun, zure ustez merezi ala ez dugu merezi euskara hutsezko telebista?

A.U.— Beharbada ez naiz ondo espresatu. Merezi, merezi... Hori kriterio morala da. Historiari begiratu bai, merezi dugu baina ez inola ere soziologiari kasorik egiten badiogu. Hala eta guztiz ere, ahal duan neurrian borrokatu egingo dut horrek aurrera segi dezan, ez bakarrik lana ematen dida-lako baizik eta uste dudalako ETB-k euskararentzako duen garrantzia literatura berarena baino askoz ere haundiagoa baita. Telebista gaur-gaurko gizartearen beharrezkoa da eta literatura ez da horrelakorik.

A.— Hain pesimista azaldu zarenez, zer deritzozu euskararen beraren geroari?

A.U.— Arrazoitzen hasten baldin banaiz ez oso ona. Hala ere, nahiz eta oso baikorra ez izan itxwarena egiten dut. Hori da nire borroka eta iraungo duan bitartean horretan jarraituko dut. Gaurtik hogeitara nola egongo denari ez diot kasori egiten. Egingo banio bertan behera utziko bait nuke dena.

A.— Gaur agertzen duzun pesimismoari jarraia emateko, konta iezaguzu zure bizitza profesionalaren pasadizo triste bat.

A.U.— Zinea da nere esperientzi profesionaletarik ilunena, gustorik txarrena utzi didana eta ez dit laga berriro zinean aritzeko bat ere gogorik, zinea eta biok ez bait gara ondo konpontzen.

A.— Zinearekin jarraituz, zer esan zenezake euskarara itzultza dauden pelikuletaz?

A.U.— Nolabaiteko kutsu artifiziala somatzen diet. Jakina, nik pantaila aurrean duan esperientzia berbera daukate bikoiztaile horiek eta hori igartzen da. Behin galdetu zidaten ea zèr pentsatzen nuen Euskal Telebistaren profesionaltasunaren ezaz eta nik ihardetsi nien ez zitzaidala iruditzen ETB gure politikoak politika mailan baino kaskarragoa zenik.

A.— Gaia aldatuz, zer nolako zailtasunekin topatzen zara liburu bat idazterakoan?

A.U.— Hizkuntzaren aldetik begiratuta hasiko banintz idazten den bezala hitz egiten, bada, esaldi bakoitzaren aurrean zalantzatan egongo nintzateke. Idazterakoan egin dezaket. Lehendabizi nere modura egiten dut eta gero txukuntzen dut,

aditz taula badaukat eta horri begiratzeko diot bestela galduta ibiliko nintzateke. Hau heziketa kontu bat da. Beste aldetik oso idazle eskasa naiz, ez naiz konpultsiboa. Hasteko eskuz egiten dut eta egun guztia pasa ondoren ez naiz iristen folio bat idaztera. Ez zait bat ere pozgarria idaztea. Hala ere gustoko gauza bat ateratzen bazait horrek ematen didan poxa ez dut inon eta inorenagan aurkitzen.

A.— Inoiz pentsatu al duzu ea euskal irakurleak goxatzen duen liburu bat irakurtzerakoan?

A.U.— Irakurketan fenomeno bitxi bat gertatzen da. Goxatzeko irakurtzen duen jende gutxi topatu dut. Gehienok euskara lantzeko irakurtzen dute, arrazoi extra-literarioengatik. Izan ere, irakurlearengandik jasotzen duzun lehendabiziko eritzia linguistikoa da, ondo idatzia dagoen ala ez, aditza ez dakit zer, perpausa ez dakit nola... Eta nik esaten dut, ederki, ez diet halako faktoreei duten garrantzia kentzen baina beno liburua gustatu zaizu ala ez, emozionatu zara ala ez. Hori ematen diot benetazko garrantzia eta, egia esaten dizuet, asko gustatuko litzaidake horrelako irakurleagorekin topo egitea, militantismo gabeko jendearekin.

A.— Bukatzeko, Arantza, entrebista hau egiteko eman digun arrazoiari bueltatuz, zer esan diezagukezu zure deituraren aldatzeaz?

A.U.— Konturatu egin naiz sekulako efekto txarra sorrerazten duela «Urretavizcaia» deiturak. Hemendik aurrera aldatu egingo dut. Jende guztia hasi da bere deitura aldatzen eta nik beste horrenbeste egingo dut. Hala ere, ez pentsa, al daketa izugarri haundia da niretzat, oso identifikatutik bait nago orain arteko grafiarekin. Egia esan lotsa ematen dit aldatzeak, iruditzen bait zait trabestismo egingo dudala.

Hórrela, tankanpante, utzi gaitu pesimista bezain konformagaitza, graziosa bezain serioa, umea bezain heldua, hizjarioduna bezain atsegina jaio berri zaigun Arantza Urretavizkaia. Ea denbora azkar pasatzen den eta laburra egiten zaigun bere hurrengo liburua argitaratua ikus dezagun.

UREDERRA

Zorion, Er(e)mutik helduriko predikadorea

«Ez dugu homologazio mota hau onartzen»

Bera prestatu egiten da, ordea. Antiojuak kendu barik egonda ere, pijama urdinak salatzen du —«oheratzeko nintzen, bai»— baina pazientzia handiz, erantzuten ditu gure galderak. Lama bat, predikadorea bat dirudi, Bilboko asfaltoan.

Zorion Zamakona —Z.Z. ezizenaz ere ezaguna— orain urte pare bat edo azaldu zen Bilbora AEKn eskolak emateko. Ermutik zetorren, bere herriko AEKn hasitako lana hiriburuan segitzeko asmotan. «Ikastera etorri behar nuen, eta horregatik, herri-ritik irten eta hona agertu nintzen —dio—; gero, hori aprobetxatuz, euskara irakasten hasi nintzen Bilbon, neure lehenagoko esperientziari segituz».

Esperientzia. Horixe da gaurko kezka, irakasle eta beste pertsona askoren kezka. Gazte bada ere —«hemeretzi urte baino ez»— badaramatza urte batzu mundu honetan sarturik. «Ermuan irakasleak behar zirela eta aukeratu egin ninduten. Hamalau urte baino ez nuen. Behar beharrezkoa zen eta hasieran gogor suertatu zitzaidan eskolak ematea». Geroztik lau urte luze pasa dira eta esperientziarekin batera hainbat gertaera eta pasadizo izan ditu bere bizitzan.

Mementu honetara iritsita, berak ere bere egoera tinkatu eta bere orain arteko lana errekonozitzeko balioko lukeen homologazio famatuaz badaki zerbait, nola ez!

«Guk (kasu honetan AEKren izenean hitzegiten dut, beraren eritziarekin bat bait nator) ez dugu homologazio mota hau onartzen, ez delako egokia eta irakaslegoaren parte haundi bat kanpoan uzten duelako. Lau urte hauetan lortu dudana esperientziak zertarako balioko dit orain? Ni, ez beste asko, egoera honetan gaude. Aurreko Gobernuak garatu zuen HABE legeak baztertu egiten gaitu. Haien usiez titulua behar beharrezkoa da.

Egongelako besaulkian jezarrita hartzen gaitu. Bernak gurutzatu eta ahurrak belaunetan ipintzen ditu. Pentsakor dago, yoga egiteko izango bailitzan. Ez da elkarrizketan hasteko ordurik egokiena, agian.

Zein titulu, baina? Abiadore, injeniari, agronomo edo besteren bat akaso? Berotu egin da apur bat. Pentsatzen paratzen da, antzinako gogoetak burura eramanez.

«AEKko gueskoletan sartu eta gero, ez nuen neure ikasteko prozesua bertan utzi. Denok badakigu eskolak ematearekin batera ikastaro batzu, beste dinamika bat sortzeko metodoak e.a. egiten direla. Hori funtsezkoa da irakaskuntzarako, eta irakasleon gaitasuna askoz hobea izan dadin. Nik hiru ikastaro egin dut AEKn eta kea atera diet hirurei. Hamazazpi urterekin D titulua atera nuen Bergarako UNEDen eta geroztik ez naiz gelditu bide honetan».

Ermutik Bilbora agertzeak aldaketa izugarria suposatzen zuen berarentzat: «Aldaketa hau metodologia mailan igarri

nuen batik bat. Bertoko maila askoz altuagoa zen. Klaseetan metodo komunikatiboa erabiltzen hasi nintzen. Metodo honen ardatza hizketan datza, gehienbat. Lehen euskara ikasteko gramatika eta gramatika irakasten zen. Frogatuta dago hori ez dela inportanteena. Garrantzizkoa da berbetan hasteam irakasleak lehen hitzak euskaraz hainbat, lasterren esate, eta AEKren irakaskuntz bideak hortik doaz».

Horrek ere bere akatsak izango dituela esaten diogu Zorioni. «Bai, noski, baina ez dauka lehengo metodoarekin gonbaratzerik. Orain irakasleak beste pertsona bat da ikasgela barruan, beste bat gehiago. Eta kanpoan ere laguna izaten da. Harremanak ez dira moztzen. Nik neuk lagun handiak egin ditut eskolak emanez».

Besaulkian segitzen du, geldi, hasierako modu berean. Lantzean behin belauna igurtzen du, hizketan hasteko edo irauteko motorra berotzen ari balitz bezala. Berak dioenez irakaskuntzan segitzeko gogoia dauka, etorkizuna ez du oso argi ikusten baina.

«Orainsu hasiak gara berriz Gobernuarekin harremanetan. Puntu batzutan badirudi arazoa konpontzeko prest dagoela. Guk ere horixe nahi dugu. Subentzioaren kontuaz dena hitzegina dagoela ematen du. Ea konpontzen den behin betirako. Hainbat zentrotan ez dute kobratu. Guk, esaterako, Bilboko euskaltegia erdia baino ez dugu jaso. Nire ustez punturik korapilotsuena homologazioarena da. Guk ez genuke inondik inora onartuko iazko homologazioaren moduko homologazio bat. Nahiz eta homologatzeko epea berriz zabaldu hori ez da konponbidea. Bestela, non gelditzen da Labaienekiko akordioa? Guk hori gauzatzea baino ez dugu eskatzen. Eta hori honela izan dadin, HABE legea aldatu egin behar da, edo beste medionen bat aurkitu. Baina, kontuz!: Lehenengo homologazioetik ez gara pasatzen. Hortik, pentsatu ere ez!». Gauzak daudden moduan daudela, AEKko irakasleek ez dute etsi eta lanean dihardute, «lehen bezain kementsu, beti bezala». Zorionek dioenez argi daukate beraien funtzioa euskararen irakaskuntza.

«Euskara zabalitzea, eta ahalik eta hiztun gehien sortzea. Hori holan izan behar duela pentsatzen dugu, eta horretarako kalera irteten gara. Hurrengo asteburuan, esaterako, Belaguar joango gara euskaltegiko ikasle eta irakasleak, eta beste batetan zerera...». Eta bere proiektuen berri ematen digu Ibarrekolanda aldeko pisan, pijama jantzirik eta bernak gurutzatuta... lotara joan aurretik.

Jesus G.

antzerkia

● **"Ttanttaka" jo eta ke la-
nean.**-- Hernanin dauka
"Ttanttaka" antzerki taldeak bere
operazio gunea. Une honetan bi
antzerkilan ditu, bata helduentzat
eta bestea haurrentzat ("Bai, baina
non?"). Horrezaz gain Hernaniko
Udal Antzerki Lantegiaren ardura
ere berengain hartu dute. Orain
beste bi muntaia prestatzen dihar-
dute, biak helduentzat eta leku it-
xietan egiteko izango dira. Lehena
aurreko antzerkilanean pertsonaia
nagusi zen "Andresito", herriko le-
loak egindako monologoa da. Bi-
garrena, clown muntaia bat, pert-
sonaia atsoak direlarik. Ohizko
duten bezala euskaraz eta erdaraz
prestatuko dituzte lanok.

● **Carmen Gallo Sartrearen
"Nekrassov" muntatzeko-
tan.**-- Iazko subentzio eskaeratan
bi milioi egokitu zitzaizkion Car-
men Galloren Konpainiari. Orain-
nartean proiektu horrek jasandako
atzerapenak behingoz gainditu di-
rela dirudi, eta jadanik antzezle au-
keraketan hasi eta Gallo horretan
burubelarri aritzekotan omen dago,
beste lanak alde batera utziz. "Ant-
zerti"tik pasatako zenbait antzezlek
parte hartuko du Jean Paul Sartre-
ren "Nekrassov" antzezlanaren
proiektu honetan. Bestalde, itxura
denez, katalandar bat etorriko da
Euskadira zuzendaritza lanak be-
tetzearren. Muntaia, noski, euska-
raz eta erdaraz egingo dute.

● **Koldo Amestoyren azken
lana prest.**-- Koldo Amestoy
bakarrik aritu ohi den antzezlea
dugu. Orainarte haurrentzat eta
helduentzat eginko obrekina funt-
zionatu du. Iazko "Galarrotsak"
topaketetan estreinatu zuen hau-
rrentzako azken muntaia. Aurten-
gorako, helduentzako lan bat pres-
tatu du, "Hil arte bizi" izeneko-
a. Lotura zehatz bat duten ipuinak di-
ra lanaren haria, Ganix izeneko ti-
po bitxi batek bere bizitza kontat-
zen du eritegi batetik ateratzera-
koan. Ipuin klasikoak eta berriak
erabiliko ditu Amestoyk, horien ar-
tean Dino Buzzatirenak, baina beti
berak moldatuak. Apirilaren ha-
mabian estreinaldia.

liburuak

● **"Adi" sailerako beste bi li-
buru berri.**-- "Elkar" eta
AEKren eskutik abiatu zen "Adi"
sailla gero eta lodiago izaten ari da ur-
tetik urtera. Bere esistentziaren bi-
garren urtean delarik, apirilerako

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

beste bi liburu berri eskainiko di-
gute sorpresa gisa: bat Europako
Hizkuntzei buruzkoa eta bestea
Pinturari buruz. Lehenengoa Mar-
tin Irazgoitik egingo omen du, eta
bigarrena Jabier San Martin-ek.
Gero eta entitate haundiagoa hart-
zen ari da dibulgazio-liburuetara
dedikatzen dela esan litekeen sail
hau. Dozena bat titulu osatu arte
falta zaizkion liburuskak uda al-
dean kaleratzeko asmoa omen dute.

● **Joxe Agustin Arrietak
"Memorias de Adriano"**
euskaratu.-- Joxe Austin Arrieta
idazle oartzuarrak azkeneko iku-
tuak eman dizkio Marguerite
Yourcenar idazle frantsesaren
"Memorias de Adriano" nobela
pategabea. Dagoeneko inprimat-
giratzeko bidean dago, beraz, Eus-
ko Jaurilaritzaren beka baten la-
guntzaz euskaratutako obra hau.
Pentsa liteke apirilerako kalean
egongo dela, eta esan beharrik ez
"Elkar" izango dela kaleratuko
duen argitaletxea.

musika

● **"Errobi" dagoeneko berri-
elkarrekin.**-- Anje Duhalde,
Michel Ducau, eta "Errobi"ko as-
paldiko lagunak hasi egin dira da-
goeneko zuzenean jotzen, nahiz eta
esana duten zuzenean jotzea ez dela
izango bere gehien maiteko dute-
na. Diskoa dagoeneko amaitze-
ar dute, berri, eta nahiko posible be-
zala ikusten da bigarren bat ere
egotea. Birrelkartze sorpresatsu ho-
nek, itxura denez, ez ditu zuzeneko

kantaldi asko ekarriko, eta bai
agian nostaljiak jotakoentzat disko
on pare bat.

aldizkariak

● **"Larrun", ezker abertz-
learen gogoeta-aldizka-
ria.**-- Beren burua ezker abertz-
learen barruan kokatzen duten
hainbat pertsona eta talde, gogoeta
edota pentsamenduari dedikatuta-
ko aldizkari bat kaleratzearen atze-
tik dabilta, bere izena "Larrun"
izango delarik. Ildo horretatik, kul-
turaren teorizazio eta kritikatik,
historiaren ikerketarainoko tarte
bat bete nahi duen aldizkaria dugu
hau, orrialde kopuru aldetik arti-
kuluei ohizkoan baino apur bat ge-
hiago sakontzea permitituko diela-
rik. Esan bezala, bere ezaugarri na-
gusienetako bat esparru ideologiko
berekoko pertsonen parte hartuko du-
tela da.

euskalgintza

● **Aurrera doaz AEK eta
Jaurilaritzaren arteko ne-
goziaketak.**-- Martxoaren 22an,
ostiralek, bigarren aldiz batzartu zi-
ren AEKko ordezkariek Eusko
Jaurilaritzarekin, Koordinakunde-
koek bere errebindikazioak berriro
ere planteiatu zizkietelarik. Badi-
rudi kobratu beharreko subent-
zioetaz gain, korapilo askaezina
oraingoz homologazioan datzala,
hots, irakaslearen homologazioa
lortzeko bidea zehaztean. Jaurilit-
zak, hasiera batetan, iaz planteiatu-
tako bidea berriro nahi zuen, baina
AEKk orduan bezala oraingoa ere
ezezko borobila eman ohi dionez,
beste bideren bat bilatzekotan ge-
ratu ziren parte biak.

instituzioak

● **Gipuzkoako Diputazioan,
Kultur Zuzendaririk gabe.**--
Xabier Lete Gipuzkoako Foru Di-
putazioan Diputatu kargua berega-
natzeko deitua izan zenetik, oiart-
zuarrak lehendik okupatzen zuena
(hots, Kultur Departamenduko
Zuzendaria) hutsik geratu da, eta
gaur egun ere halaxe dirau. Duela
denboralditxo bat aipatua izan zi-
ren izen batzu hutsune hori betet-
zeko (Joxe Juan Txabarri izan zen
entzunena), baina azken bolada
hauetan aipatu ere ez da egin. Bien
bitartean, zulo hori noiz eta noren
bitartez beteko den zain egon be-
har.

KERIZPEA

Eibarren hirurogeitamar soziedade baino gehiago dira seguruenek. Eta horien arteko batek «Kerizpe» du ize-na, itzalpea alegia.

Norbaitek, gau batetan, elkarte ha-rekin zerikusirik ez zuen Manoloren etxera hots egin omen zuen, telefono zenbakia nahastuta nonbait. Andreak jaso omen zuen deia.

— Aizu, Kerizpe al da hor?

Ez zen badaezpadako jenioz jarri emaztea, ordu garai haietan telefonoz deitzeagatik.

— Kerizpe? Eta non ez da kerizpe goizeko ordubietan?

PUZKARREK USAINIK EZ

Estu eta larri heldu zen Anttonio herriko sendagilearengana.

— On Koxme, gaixo baina erabat gaixo nago.

— Eta zer gertatzen zaizu bada?

— Nire puzkarrek ez dute usainik.

Sendagilea ahoa bete haginez, ent-zuten zuena sinetsi ezinik.

— Nola, ez dutela usaintzen?

— Benetan. Urdaileko edo esteetako zeezer ote da?

— Ikusiko dugu, bada. Ea, jaitsi it-zazu prakak.

Gaisoaren ipurmasailetara inguratzen da sendagilea, buruan daraman argia ipurtzulora zuzenduz, eta zo-rrortz agintzen dio:

— Ea, bada. Bota ezazu puzkar bat.

Puzkarka aritzeko gogoia ez dela edozein momentutan izaten baina no-la edo hala, ahaleginaren poderioz botatzen dio bat.

— Bai, bai. Zalantzarik ez dago. Operatu beharra dago.

— Nondik, ipurditik?

— Ez, sudurretik, zerri hori!

HAUR MUTUA

Senar-emazte haiek bi seme bizki zituzten. Hazten joan ziren bezala konturatu ziren bietariko batek ez zuela tutik ere esaten, Mutua zen bai-na gurasoak artean konturatu gabe.

Urteak pasa eta hitzik ez zuela esa-ten eta kezkatzen hasi ziren azkenean, eta baita konponbidea bilatzen ere.

— Norabaitera eraman beharko diagu, gizon.

— Begira. Artabizarreko kurande-roa oso ona dela entzunda zeukanat eta harengana eramango dinagu.

Biharamunean aita-semeak iritsi dira Artabizarrera trenez. Trenetik jaisterakoan, orde, semeak estrapuz egin eta hankaz gora han doa. Eta lu-rrean kaskarrekoa hartzearekin batera madarikazio bat botatzen du. Aitaren zoriona! Pozaren pozez, telegrama bat igortzen dio amari:

— Mertxe, umeak berba egin din. Stop. Lehenengo hitzak izan ditun: KAUENDIOS. Stop.

Ez zuen ordu asko itxaron behar izan aita amaren erantzunezko tele-grama jasotzeko:

— KAUENZU, babalorea. Stop. Hitz egiten duena eraman duzu. Stop.

ADAR JARTZEA ETA ADAR JOTZEA

Bilbo osoan ezin zitekeen aurkitu Fermin baino zintzoagorik. Ez zuen mezaren obligaziora hutsik egiten, ez zen tabernetara joaten eta ez zitzaion burutik pasa ere egiten haurrak izate-ko ez bazen beste horretan aritu zite-keenik.

Fermin gizarajoa hain zintzoa iza-nik, mundu guztia bera bezain zintzoa zela uste zuen, eta zer esanik ez bere emaztea. Emakume santu batekin ez-

konduta zegoen bere ustez.

Baina mundu honetan sofritzeko sortuak garela eta goibel joan zen egun batean bere konfessoreagana.

— Ai, Don Juan. Desesperaturik natorkio. Nire burutik, nire emazte pekatariaganako pentsamendu zitale-nak eta gorrotorik haundienak pasatu dira.

— Nola mintza zintezke hola zure emazteaz? Bertutearen eredu izan za-rete zuek beti herrian.

— Atzo arte izango zen hori, jauna. Atzo arratsaldean normalean kan-poan izaten naizen ordu batean joan behar izan nuen etxera, eta emaztea adulterioan harrapatu nuen.

— Jainko santua! Baina ezin sines-tuzkoa da hori!

— Nahi duena esan beza, jauna, baina larrua bezala adarra jotzen ha-r rapatu nituen.

— Nola esan duzu harrapatu zeni-tuela?

— Gure gelara sartu nintzenean beste gizon batekin harrapatu nuen, larrua jotzen. Pentsa dezake berorrek ze nolako oihuak egin nituen.

— Eta adar jotzea?

— Adarra jo zidaten, bai, oihuka hasitakoan emazteak irribarrez erant-zun zidanean: «Zaude isilik, gizona, eseri, ikusi eta ikasi ezazu».

«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

TORTILA ERRAZA ZEN BANATZEN:

Hasieran, badirudi soluzioa bost jarri dituenari bost pezeta eta besteari 3 pezeta ematea dela, baina ez.

Hiruetako batek bere zatia 8 pezeta ordaintzen badu, horrek, tortila osoa 24 pezeta kostatu dela esan nahi du; beraz, arraultze bakoitzak 3 pezeta balio duela atera dezakegu. Orduan, bost arraultze jarri dituenak, 15 pezeta inbertitu ditu eta 8 pezetako parteja jan du; honek 7 pezeta kobratu behar ditu. 3 arraultze jarri dituenak berriz, 9 pezeta inbertitu eta 8 pezeta jan baditu, pezeta bakarria kobratuko du.

AGUREAREN ARDIA:

12 ardi badira, zaharrenarentzat, 6; hurrengoarentzat, 3 eta gazteenarentzat, 2.
 $6 + 3 + 2 = 11$.

Eta sobratzen dena itzul diezaikete agure jakintsuari.

GURUTZEGRAMAK:

LUZETARA: 1.— U. Nahiz. M. 2.— Alor. Habi. 3.— Pena. Ehun. 4.— S. Negar. 5.— At. Al. ruL. 6.— iaG. Sa. So. 7.— Rabat. O. 8.— Orri. Noiz. 9.— Seat. aelO. 10.— O. Iseka. R.

GOITIK BEHERA: 1.— uaP. al. Oso. 2.— Lestarre. 3.— Non. Garai. 4.— Arana. Bits. 5.— H. Elsa. E. 6.— iheG. atnaK. 7.— Zahar. Oea. 8.— Burusoil. 9.— Min. Lo. Zor.

//

LUZETARA: 1.— Mendi. Urdin. 2.— Ez. Aterpe. Da. 3.— Leo. Oren. alB. 4.— Orri. Ra. Ahal. 5.— I. Ostolaza. L. 6.— Ekia. itzU. 7.— Milk. Eloi. 8.— U. Edaridun. G. 9.— Mutu. Oz. Bare. 10.— Era. Titi. Sar. 11.— To. Biguin. Lo. 12.— Izter. India.

GOITIK BEHERA: 1.— Meloi. Umeti. 2.— Ezer. eM. uroZ. 3.— N. Orokieta. T. 4.— Da. Isildu. Be. 5.— Ito. Taka. Tir. 6.— Erro. Roig. 7.— Real. itzU. 8.— Upn. aieD. III. 9.— Re. aztluB. Nn. 10.— D. Amazonas. D. 11.— idIA. Ui. rall. 12.— Nabil. Geroa.

ARRATSALDE PASA BILBON

Malores ETXEBERRIA

Urte hontako oporraldia pasatu zarrak ez gera desiatuik ematen zaio sasoi horrixe hasera hilabete bat lanetik kanpo inontzat ez da galera ondo pasa ta dibertitzeko izugarritzko aukera han eta hemen gerta oi dira makina bat gorabera.

Seme-alabak kanpoan eta zarrak zaizkigu aztora planak egiten hasiak dira senarrak utziz albora begiak urdin ezpainak gorri ematen dute bi lora bata besteri honela zion irrifartsu ta gustora «diruak diru goazeman neska atsalde pasa Bilbora».

Kartera beltza txarolezkoa gozoa dago Terexa Joxepa ere ez da prestatu gaur batere aldrebesa zapata ilun takoi altuak dirudite bi kondesa beren aurpegi ximurtuetan nabari da kriston presa buruan dute hainbat alditan entzundako Corte Ingles-a.

Mareon kontra pastila hartu hori zen lehen ardura aitaren egin ondoren eta autobusaren barrura Elorriotik barrena doaz hura parajea hura Bilbo haundia ikusi eta den-dena da harridura Viaje Novios-ko oroitzapenak datozkiela burura.

Arratsaldeko hirurak djira Arriagako paradan konpratarako goiz samar eta abitu dira patxadan komentatuaz ázken urtetan Bilbo nola aldatu dan semaforoa eta kotxea mugimentua bada han «Corte Ingles-a aurkitzen ere hartu dinagu nahiko lan».

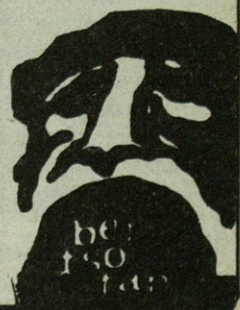
Ordubete bat pasa ondoren hantxe batetik bestera atrebentzikin agure bati egin diote galdera poltsikotikan ateraz honek boligrafo ta papera plano ziztrin bat prestatu die dena gutxi gorabera horrekin ezer aurkitutzeko ederra ez ibilera

Luzatu dien paper muturrak ez du batera balio ordu erdi bat galdua dute aitona dela medio galdezka berriz jarraitu behar kopeta beltz ta serio gure bikote goierritarrak elkarri honela dio «herri honetan zarrekin ere ezin liteke bat fio»

Ibiliaren poderioan aurrez aurre almazena telebista ta irrati bidez hainbeste entzun dutena sartu orduko han hasi dira probatu naian den-dena beraientzako lenbizi eta senarrentzako hurrena denbora urri izate horrek ematen diete pena.

Zar eta gazte, andre ta gizon jendetza da ugaria aurtengo hontan ona omen da izan 'e merke aldia lehen pisutik seigarrenera bada han zer ikusia presaka hantxen abitu dira pasatu naian guzia elektrikazko eskilaretan anak trabaturik ia.

Intxaurrak ere urrutikoak ustez hobeak izanik sei pisu haundi miatu eta ez da inongo gangarik ordu pare bat igaro eta poltsa artean da hutsik lenbailen alde egin beharko ezer erosi 'be handik esanez «gutzat ez zegon neska Ordizi lezko peririk».

NORK IXTEN DIO ATEA NEGOZIAKETARI?

GASTEIZKO Parlamentuak bortxari buruzko bere agiria aho batez onartu zuenetik egun batzuk pasa badira ere, hartaz burutazio batzuk egin beharra dago nahi ta ez, Euskal Herriaren etorkizunerako eduki ditzakeen ondorioengatik.

«Denunciamos la falta de legitimidad de ETA para expresar la voluntad del pueblo vasco, rechazamos su pretension de negociar los problemas políticos del pueblo vasco que únicamente deben serlo entre los partidos con representación parlamentaria, el Gobierno Vasco, y en su caso, el Gobierno de Madrid», hori da agiriak bere lehen artikuluan dioena. Eta bakearen atzetik saiatzen den edonork jarrera hori kezka haundiz aztertu beharra dauka.

ETAK, izan ere, behin eta berriro errepikatua du KAS alternatiba onartzeak lekarkeen aldaketa politikoa eman gabe bere armak isiltzeko prest ez dagoela. Eta erakunde armatu hori epifenomeno bat ez denez, Franco hil ondorengo trantsizio politikoak Euskal Herriari ekarri dizkion egiturak beharrezko minimoe-tara ere iristen ez direla uste duelako autonomi bide horiek onartzen ez dituen abertzale sektore baten agerpen delako, sektore guzti hori anikilaziora bideratu nahi dela pentsatu behar da. Azken urte honetan GALen, Lege Antiterroristaren, ZEN planaren eta azken aldian Hegoaldean berriz ekinean hasi diren talde inkontrolatuen erasoek hori pentsatzeko arrazoi gehiegi ematen dizkigute.

IA alferrikakoa ere irudi lezake Euskal Herriari bizi dugun bortxa giroak bere sustraiak zapalkuntza historia latz batean dituela esateak, baina gogora erazi beharra dago nazio eta kultura bezala suntsitzera generamatzan dinamika baten kontra jazartu zela hainbat abertzale metodo armatuak ere hartzeraino.

Duela urte bete arte negoziatu beharra aldarrikatzen zuten politiko abertzale guztiek, eta orain aldiz uko

ARGIA

egiten zaio sibilidade eta behar horri. Ezin dugu sinetsi jokabide horren funtsean Diaz Arcocha teniente koronel eta Ertzaintzaren superrintendentearen heriotza dagoenik. Gasteizko Parlamentuak atentatu hori euskal Erakundearen aurkako erasotzat jo du, beste edozein esplikaziori uko eginaz, eta aldiz, ETAK aldiz esplikazio bakartzat bere kargu militarra azaldu du.

Aldaketa Legealdi Tratuaren inguruan ulertu behar da. Ardanza lehendakariak eta Benegas PSOeko buruak sinatutako hitzarmen hori Parlamentuan dauden alderdi politiko guztiek onartu eman zuten, eta atzetik tratatu guztietan bezala egongo diren klausula ezkutuak alde batera utzita ere, borroka antiterrorista deitzen den horretan Madrilgo gobernuari eskuak libre uzten zaizkiola garbi geratzen zen.

EZIN esan liteke jokabide aldaketa hori Madrid negoziatzeko prest egon eta ETAK nahi ez izatetik datorrenik. Edozein abertzalek hori oso kontutan hartu beharra dauka.

Gobernu sozialistak publikoki bere ministroen ahotan esan zuenetik eta gero joan den udazkenean ETAK berak komunikabideei igorritako dokumentuetan Parisko gobernuaren bidez proposatzen zitzaizkion ulertu dezakegunez, Madrilgo gobernuak ez zuen ezer eskaintzen, aurretik ere ETAK errefusatu zituen reintseztio neurriak besterik.

Ezker abertzalearen aldetik, aldiz, negoziaketa nahia errepikatzearen ondoan inguratze saioak ere izan dira, ikusi nahi izan duenarentzat; kasuren batzuetan arriskugarriak ziruditen deklarazioak eginaz ere bai. Arazoa beraz ez da atzekoz aurre azaldu behar: prolema Madrilan dago deuseren truke eskatzen diolako

beste aldeari hainbeste hil, atzerriratu eta preso ekarri duen borroka politiko eta armatua bertan behera uztea.

EGUNOTAN ospatu dugu Jose Antonio Agirreraren heriotzaren hogeitaboskarren urte-hurrena, eta bere oroimenean esan den hainbeste gauzaren artean gutxiegi aipatu da gaur egungo Euskal Herriaren ere balioko ligukeen zerbait: demokraziaren desmitifikazioa. Demokrazia osoa izan zen abertzale haundi hark bere larruan bezala garaiko Euskal Herriaren ere jasan behar izan bait zituen demokrazien sustraian datzaten interes eta indar erlazioen ondorioak.

Hemen eta gaur ere demokraziaren izenean konponketarik gabe jarraitzen du GALen lotsagarrikeriak, Estatuaren aparatuekin dituen loturak hain agerian azaldu diren arren, tortura gelditzerik ez dagoela dirudi, Lege Antiterrorista basati bati kontra egiteko ahalmenik ez dute erakunde autonomoek, justiziaren fida-garritasuna auzitan jartzen da egunetik egunera, Santi Brouarden hilketaren ikerketarekin bezala.

HORIEK horrela, abertzale batzuek ezin daitezke beste abertzale batzuen eliminaziora daraman jokoaren aurrean eskuak loturik geratu, eta gutxiago eliminazio fisikoa ere martxan dagoen horri oneritzia erakutsi.

Autogobernu kapazitatea, politikan bezala kulturaren eta ekonomian krisi sakon honetatik ateratzeko beharrezkoa, Hego Euskal Herri mailan terroraillate arazoa konpontzea, hainbat euskaldun ohartu ere egin gabe gose greban dauden preso eta errefuxiatuentzako amnistia, eskuak gero eta libreago dituzten aparato polizialen arazoa...

Ekonomi aldetik bezala politika eta kultur mailatan jasaten dugun krisi sakona gainditzeko haina autogobernu ez badugu, begibistakoa den bezala, abertzaleen eliminazio fisikoa iragartzen du negoziaketen sibilidadeari uko egiteak. Eta hori ezin dugu amestitu.

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA